

Владимир Димитријевић
Између Вашингтона и Ватикана

***

Светосавска Црква на распећу историје

рецензент:

мр Зоран Чворовић

Владимир Димитријевић
Између Вашингтона и Ватикана

***

Светосавска Црква на распећу историје

Издавач

ИК Лио, Горњи Милановац

За издавача

Слободан Обрадовић

Уредник

Војкан Николић

Рецензент

мр Зоран Чворовић

Прелом и припрема

ИК Лио

Решење корица

Предраг Миловановић

Владимир Димитријевић

Између Вашингтона и
Ватикана

***

Светосавска Црква
на распећу историје

Лино,
2012.

CIP- Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
821.163.41.07
82:1
82.09(081)

ЂОСОВИЋ, Миладин
Има ли Србија данас интелигенцију
/ Миладин Ђосовић.- Горњи Милановац
: Лио, 2012 (Горњи Милановац :
Ленарт). - 166 стр. ; 21 цм
Тираж 500. - стр. 5 : рецензија / Владимир Димитријевић
садржи и: Има ли Србија данас интелигенцију стр.11
Шта је данас српска интелигенција?, ко је чини? стр. 16

ISBN 978-86-83697-125-5
COBISS.SR-ID 14331119

О ОВОЈ КЊИЗИ

Ко год је читао књигу новинара Николе Врзића „Викилис: тајне београдских депеша” у издању „Печата” и „Фонда Слободан Јовановић” (Београд, 2012.), могао је да у њој наиђе на поглавље под насловом „Умерени гласови у Цркви могли би да дођу у први план ако реформисти буду предводили следећу коалициону владу”. Из тог поглавља сазнајемо да се америчка амбасада у Београду, од средине прве деценије 21. века веома занимала за стање у СПЦ и трудила да, преко својих „инсајдера”, дође до епископа који би могли да јој помогну да спроведе своју жељу да „пацификује” СПЦ када су у питању национални интереси Србије који се косе са интересима вашингтонско-бриселске Империје. Из депеша које је објавио Џулијан Асанж сазнали смо да је амерички амбасадор Мајкл Полт узалуд покушавао да убеди владику рашко – призренског Артемија да сарађује са Империјом око претварања Косова и Метохије у „независну” државу под влашћу Великог Брата, коме су одани косметски Шиптари спремни на пружање свих „добрих услуга”. Тако смо од „Викилиса” сазнали да председник Србије Тадић, по извештајима америчких дипломата, „иза сцене ради у спрези са важнијим црквеним умерењацима, у покушају да утиче на избор патријарховог наследника”. А 31. маја 2006. потчињени из Београда јављају претпостављенима у Вашингтону: „Став цркве компликују унутрашњи сукоби. Постоји умерено крило (Иринеј Добријевић, епископи Теодосије и Григорије) које је покушало да развије аполитичан став који би одговорио на специфичне интересе СПЦ на Косову (имовина и религиозна мисија). А постоји и тврђа струја која верује да је СПЦ квази-политичка институција колико и религиозни ауторитет”. Крајем 2006, Мајкл Полт се надао победи „умерењака” у СПЦ ако следећу владу формирају „реформисти” (читај: слуге Империје). Када је за патријарха изабран епископ нишки Иринеј, америчка амбасадорка Мери Ворлик је 12. фебруара 2012. послала депешу у којој пише: „Његова спремност да се позабави контроверзним питањима, као што су помирење са Ватиканом и санкционисање епископа Артемија, слуте на добро”.

Ова се књига бави разним темама: од покушаја врха СПЦ да се „помири с Ватиканом” до „санкционисања епископа Артемија”. Али, то свакако није књига „на прву лопту”, није сензационалистичка сваштара чији је циљ да „опсени простоту”. Главни циљ књиге „Између Вашингтона и Ватикана / Светосавска Црква на распећу историје” јесте да покаже шири контекст у коме се наша Помесна Црква нашла на крају 20. и почетку 21. века, када смо са свих страна угрожени и на ивици нестанка (од пописа 2002. до пописа 2011. мање нас је 400 хиљада). Зато почињемо од почетка: од Светог Саве и његовог утемељења наше „мистичке геополитике” а окончавамо најновијим невољама, које су непосредно повезане са настојањем Империје и њеног савезника, папе римског, да Србе лише њиховог светосавског идентитета и претворе у бесловесну масу „екуменистичко – пацифистичког” типа, спремног на продају вере за вечеру и крста за масне прсте. Најновији циљ империјалних гонитеља светосавског Србства је продубљивање подела и раскола у живом ткиву Цркве. О томе је, на себи својствен начин, говорио власник Верске информативне агнеције, ВИА, Живица Туцић, у свом интервјуу „Илустрованој Политици” (5. јун 2012.): „Одлазак зилота из СПЦ ја заправо позитивно, јер представља ослобођење од фундаменталистичког дела. Тиме СПЦ може једноставније да приступи потребним променама, не догми, већ праксе”.

Потписник ових редова се већ годинама бори за супротно: за избегавање раскола и подела у Цркви, за надилажење истих љубављу заснованом на Истини, Која је Христос. Зато ова књига и служи као средство да се промисле изазови пред којима смо, да бисмо нашли адекватне одговоре, засноване на учењу и животу највећег Србина Христовог, Светог Саве. Надамо се да ће читалац то имати у виду: како интелектуално, тако и молитвено, у складу молитвом Владике Николаја да се Срби сложе, обоже и умноже, на славу Господњу, а на своје вечно спасење! Србски црквени пут мора бити пут Светог Јустина Ћелијског: против екуменистичке свејереси и модернистичке помаме, али и без напуштања Светосавске Цркве, од које опадају само они који су Христа издали, поклонивши се Западу, оличеном у вашингтонско-ватиканској осовини и протестантској антихристовској

анархији...Уздајући се у Бога Живога да ће читалац ту светојустиновску линију трезвеног ревновања за Истину препознати у редовима који следе, молим га за молитве и воштанице које ће, пред иконом Христа и Светих Срба, запалити за здравље потписника ових редова.

Уочи Светог Јустина Новог 2012.

АУТОР

Напомена:

Чланци изашли у овој књизи били су објављивани у часописима („Печат”, „Геополитика”, „Отаџбина”) и на интернет сајтовима („Фонд стратешке културе”, „Нова српска политичка мисао”, „Борба за веру”). За ову прилику су прегледани и дорађени.

ГЕОПОЛИТИКА СВЕТОСАВЉА И ТЕМЕЉИ СРБСТВА

ГЕОПОЛИТИКА СВЕТОСАВЉА

Основи сакралне геополитике

Геополитика је, због тога што је била злоупотребљена од стране нациста (чији је кључни геополитичар, Хаусхофер, био следбеник Кроулија), дуго одбацивана као „ненаучна” дисциплина; данас више није тако, мада је англосаксонски теоретичари Империје Америка – Велика Британија и даље сматрају само инструментом воље за моћ и потчињавање планете.

Она се, између осталог, дефинише као „наука која се бави просторним политичким односима и везама између (и унутар) држава и нација и других територијално – политичких творевина, затим просторном расподелом и структуром политичке моћи по кључним светским регионима и средствима и поступцима за стицање и јачање моћи државе зависно од природне средине, географских и политичких чинилаца, као и укупним просторним аспектима свих политичких и друштвених феномена” (М. Зорић: „Држава и геополитика”, Војно дело 4-5/ 2001, стр. 150).

Али, има ли основа да се говори о сакралној, свештеној геополитици, којој припада и геополитика Светосавља као „православља србског стила и искуства” (Владика Николај)? Свакако да има. О њима је, између осталог, писао Миодраг М. Андрић у незаобилазном огледу „Смисао хришћанске геополитике” (Образ, 3-4/ 1996, стр. 44-47). Он каже: „Са библијско-историјског гледишта, геополитичка свест једног побожног народа датира још из времена праоца Аврама. Она се заснива на неразрушивом завету Аврама и Бога који обећава да ће Аврамово потомство наследити земљу Хананску (1. Мој. 12,7). Заједно са гробовима праотаца, сећање на овај завет ће одржати јеврејско племе у наступајућем периоду и постепено изградити у њима државотворну свест. Са изградњом државотворне

свести јавља се и потреба за изградњом сакралних објеката који ће видљиво омеђити већ поменути Завет Бога и јеврејских отаца и изродити оквирну геополитичку свест вертикале у јеврејском племену, **ДА ЈЕ ЗЕМЉА У КОЈОЈ БОРАВЕ ОД БОГА ДАТА И ДА СЕ КАО ТАКВА МОРА САЧУВАТИ**. Новим Заветом долази до утемељења крштених државотворних народа чија је геополитичка свест слична старозаветној јеврејској, али са много вишим Новозаветним смислом. Подижу се владарске задужбине широм државотворних хришћанских народа: Јермена, Грузијаца, Ромеја, касније Срба, Бугара, Румуна и Руса. Тиме њихова геополитика није ни само хоризонтална као код паганских идеологија и народа, нити је само вертикална, што је карактеристика за старозаветне Јевреје. **ХРИШЋАНСКА ГЕОПОЛИТИКА ЈЕ КРСТОНОСНА: ОНА ЈЕ ХОРИЗОНТАЛНА ЈЕР ЈЕ ЗАСНОВАНА НА БОГОМ ДАНОЈ ДРЖАВИ АЛИ И ВЕРТИКАЛНА ЈЕР ЈЕ У ТОЈ ДРЖАВИ ПОСТОЈЕ ХРАМОВИ У КОЈИМА СЕ САБИРА ВЕРНИ НАРОД КАО ЦРКВА БОЖЈА КОЈА ГА НА МИСТИЧКИ НАЧИН ВЕЗУЈЕ СА НЕБЕСКОМ ДРЖАВОМ**". Зато су хришћански храмови средишта мистичке геополитике: они су небо Литургије на земљи просторно-временских координата. И зато су елитни Срби увек и свагда били задужбинари.

По Миодрагу Андрићу, основни задаци хришћанске геополитичке мисли су следећи: чување националног интегритета и свести о личном пореклу; изучавање утицаја климе и географског простора на антрополошко обликовање нације; разматрање историјског пејзажа нације и очување њене културне заоставштине; чување језичког интегритета у времену и простору; чување територијалног интегритета; чување духовног смисла свега што народ чини народом; чување задужбина као тапија Богом дарованог простора једног хришћанског племена.

Треба поменути и антихришћанску геополитику с њеним циљевима, који су, по Андрићу, следећи: рушење, отуђивање, скрнављење и пљачкање културног блага једне државе или народа; подизање својих култних објеката на окупираној територији, и претварање светиња туђе вере у своја култна места, и то силом; насилно покрштавање, исламизација, деловање секти; геноцид над једним народом.

Србска хришћанска геополитика

Почеци србске сакралне геополитике везани су за християнизацију Срба, али је њене правце развоја одредио Свети Сава. Он је кренуо путем стварања србске аутокефалије, о чему је, као о основи нашег духовног идентитета, писао Владика Николај као о путу који би се могао назвати „национална Црква, али не и национална вера”. Не сме се заборавити оно на шта указује Жарко Видовић у својој студији „Његош и косовски завјет у новом вијеку” (Београд, 1989, стр. 60)- да је Свети Сава ишао у Никеју да аутокефалност Србске Цркве „измоли од немоћног и пораженог византијског цара и патријарха! у вријеме кад су Цариград и саборну патријаршијску Цркву држали Латини! Свети Сава је презрео моћ и свјетовну правду Латина и мимо њих је тражио Божју правду ОД ПОРАЖЕНИХ! Он, Свети Сава који је тада био моћнији од цара и патријарха које је молио и од њих благослов тражио!” То је определило историју Срба као историју борбе за правду, чак и по цену надљудских жртава: зато је србска хришћанска геополитика ОТАЧАСТВЕНА, А НЕ ИМПЕРИЈАЛНА.

О геополитичкој мудрости Светог Саве пише Жељко Познановић (Српска идеја, Београд, 1999, стр. 102-103): „Свети Сава је, у складу са канонима, националну Српску цркву поделио по географским целинама. Особита пажња при томе је обраћена на крајеве који су били верски заостали или су били под утицајем римокатоличке пропаганде. Осим тога, он је обратио пажњу и на национални карактер наше Цркве. У Призрену је пре његовог доласка био епископ Грк кога је поставио Охридски архиепископ, па га је Свети Сава приморао да поднесе оставку и на његово место је поставио епископа Србина. Поред старих епископија у Расу, Призрену и Липљану, основане су још две на Приморју – Хумска са седиштем у манастиру Пресвете Богородице на Стону и Зетска са седиштем у манастиру Светог Архангела Михаила на Превлаци код Котора, као и шест епископија у унутрашњости Србије (Жичка, Хвостанска, Будимљанска, Дабарска, Моравичка и Топличка). За епископе нових епархија Свети Сава је поставио своје ученике монахе – аскете Хиландарце и предао им аутентичан препис свих црквених књига, одредивши да се преписи

по епархијама могу вршити само из тих аутентичних примерака. Епархије су биле подељене на протопопијате, чија је дужност била непосредно просвећивање народа, крштавање и венчавање. На тај начин се преко јачања Цркве и сакрализована породице јачала и сакрализовала сама држава/.../ То је и време одржавања црквеног сабора у Жичи на коме је Свети Сава још једном утврдио основе праве вере, проклевши све јереси. Сва епископска седишта постављена су у манастирима, местима молитве и поста и духовним тврђавама, која су тако и просторно, дакле геополитички, одређивала српску нацију”. Да је то тачно, знамо и из новије историје: на Лондонској конференцији 1913. Беч је вршио притисак на велике силе да Високи Дечани припадну Албанији. Скадар и Елбасан, србски градови (у Елбасану су почивале мошти првог србског свеца – владара, Јована Владимира), већ су доживели такву судбину. Јован Цвијић је окупљенима приказао фото-документацију о Дечанима и изложио истраживања француског византолога, Габријела Мијеа, па је план Аустро-Угарске да нам Албанци узму Дечане, пропао.

Косово и Метохија су срце србске мистичке геополитике. Јасно је да су они то пре свега својим православним храмовима и олтарима. Колевка народа је ова област нарочито од 1253, кад други србски архиепископ, Свети Арсеније Сремац, средиште аутокефалне Цркве премешта у Пећ, која се, у то време, налазила у дубини србске државне територије (Жича је стално могла бити на удару римокатоличких крижара, Угара.) Велике светиње, попут Пећаршије, Грачанице, Девича, Љевишке, Дечана, Светих Архангела биле су и остале србске тапије на светој земљи, као и најбоље сведочење о Светородној Лози Немањића, која се, по угледу на Лозу Јесејеву, налази осликана, са 22 лика, у задужбини Стефана Дечанског, на источном зиду. Косовски бој је крвљу Лазара и његових саподвижника заувек запечатио светосавско опредељење за истину и правду, макар и у поразу (привидном, јер је пролазан). Као што је писао Димитрије Богдановић у „Књизи о Косову” (Београд, 1986, стр. 59): „Избор бојишта није случајан: простор испод Лаба и Ситнице на брежуљцима испод Приштине, не само што је у тактичком погледу погодан за судар већих оружаних маса него је у стратегијском погледу кључ свих

комуникација које из Подунавља воде ка Јадрану, односно из Повардарја на север и северозапад ка Босни, преко старог Раса и Лима. Како је то формулисао Јован Цвијић, ко држи Косово, тај не влада само Србијом, него и централном балканском облашћу око Скопља. То је дакле једна од најважнијих стратегијских позиција на Балканском полуострву”.

Како је било 1389, тако је и данас: Косово је опет мистичко средиште апокалиптичних бојева. Јасно је, дакле, зашто је код Урошевца подигнут Бондстил, из кога треба да оду амерички, а да се у њега, како се навелико прича и пише, уселе турски војници, сто година после ослобађања Старе Србије од Турака. И јасно је зашто Хилари Клинтон србске светиње поклања шиптарским савезницима НАТО империје. Амерички геостратези боље од већине србских политичара знају да, док год су светиње у србским рукама, Косово и Метохија не могу припадати ни Албанцима, ни НАТОу. И зато се јасно види из књиге Николе Врзића „Викиликс:тајне београдских депеша” (Београд, 2011.) да је прогон владике рашко – призренског Артемија и његовог монаштва, које је манастире на Космету чинило живим и дејственим, условљен геополитичким интересима Империје, али и, свесним или несвесним, колаборационизмом мањег дела епископата СПЦ, коме се учинило да ће жртвовање једног „тврдоглавца” уз препуштање косовско-метохијских манастира бризи КФОРа и УНМИКа утолити глад НАТО аждаје. То се, међутим, није десило, и НАТО аждаја и даље прождире; јер циљ још није сасвим остварен: а циљ је ЗЕЛЕНА ТРАНСВЕРЗАЛА, која од Босне, преко Рашке области и Космета, води ка Албанији, Македонији, деловима Бугарске, Грчке и, наравно, Турској. На архијерејском сабору СПЦ у мају 2011. расправљало се, чак, и о једном потезу који је из перспективе хришћанске геополитике наше Цркве, благо речено – кратковид. Тражена је, наиме, подела рашко-призренске епархије, која и у свом имену чува свест о јединству Рашке области и Космета са целином србских земаља, на Рашку и Призренску епархију. Подухват, бар за сада, није успео.

Пећка патријаршија и династија Соколовића

Значај аутокефалије за наш народ не може превидети: Жарко Видовић је сасвим у праву кад каже да србска нација није настала као западне нације, на метафизичким начелима воље за моћ, него као плод благодатног деловања Цркве, због чега, иако су Срби били крајишници, бранитељи војних граница разних царстава, дакле ратници, код њих никад није било милитаризма, јер је епска свест била облагорођена хришћанским духом и светосавско-косовским заветом, који остварује, борећи се за земну отаџбину, победу у небеском поретку ствари.

Одмах после пада деспотовине којом је владала династија Бранковића, већ крајем 15. века, грчка Охридска архиепископија, уз помоћ турске власти, ради на одузимању аутокефалности Србске Цркве. Србски митрополит смедеревски Павле се, двадесетих година 16. века, са епископима Србима супротставља овом разарању националне Цркве, због чега га охридски архиепископ Прохор, на помесном сабору своје архиепископије, 1532, изопштава као „непослушног”. Митрополит Павле поткупи Турке да ухапсе Прохора, и привремено обнови србску аутокефалију, да би јула 1541. охридски архиепископ, удружен са цариградским патријархом, успео да од султана издејствује укидање наше црквене независности и припајање свих србских епархија Охриду. На митрополита Павла је бачена анатема, тако да он мора да бежи у Русију и Влашку, чији га војвода Јован Радул назива „човеком исправним и верним”, дајући му право да скупља милостињу за србске манастире.

Пећку патријаршију је, 1557. године, обновио велики везир султана Сулејмана Величанственог, Мехмед паша Соколовић, бивши послушник манастира Милешеве, који је то учинио не само као Србин свестан свог порекла, него и као генијалан геополитичар Турске царевине. Срби су, по броју и распрострањености, били највећи православни народ на Балкану, који не само да је имао државотворну свест о слави немањихке државе, него је, ако је био незадовољан, представљао и веома озбиљан фактор нестабилности по турску државу, поготову у њеним граничним областима према Млещима и

Хабзбуршкој монархији, оданим римском папи. Зато је Мехмед паша Соколовић сународнике ослободио власти Охридске архиепископије, и довео на престо црквене власти свог брата, хиландарског архимандрита Макарија, који је на архијерејском сабору у Пећи васпоставио канонски поредак у пуном обиму. Обновљена Патријаршија је обухватала Штип, Радовиште, Самоково и Рилу, област Косова и Метохије на југу, а затим Црну Гору, Далмацију (па и делове данашње Словеније), као и Славонију и Будим на северу. Турске власти су допустиле обнову запустелих цркава и манастира (осим оних који су више од 50 година стајали у рушевинама). Развија се снажна зографска и преписивачка делатност, израда црквених сасуда и штампање књига. Истовремено, србски патријарх постаје „милет баша”, добијајући право управљања унутрашњим животом своје заједнице на Балкану. После смрти патријарха Макарија, наслеђује га његов синовац Антоније Соколовић, а 1575. престо заузима Герасим Соколовић, који се потписује као патријарх не само Срба, него и Бугара. Династија Соколовића патријараха окончава се Саватијем Соколовићем, који је 1586. довршио изградњу манастира Пиве. После смрти Мехмед паше и гашења династије Соколовића као поглавара Србске Цркве, наступају тешки дани: Срби, које су Рим и Беч позвали на устанак против Турака, и који се одазивају устанцима у Банату, Херцеговини, Пећи, Скадру и Кучима, бивају остављени од „Латина, старих варалица”, а Турци устанке гуше у крви и спаљују мошти Светог Саве 1595. године. Ипак, иако са тешкоћама, Пећка патријаршија наставља да постоји све до средине 18. века, када је турске власти, у договору с Цариградском патријаршијом, укидају, због „непоузданости” србског елемента.

Како је у својим историософским студијама показао др Жарко Видовић, Срби никад у својој историји нису били тако духовно јединствени (а без самосталне државе), као у доба обновљене Пећке патријаршије. Само с њом на челу могли су да одоле онолико колико су одолели и исламизацији и католичењу. Видовић, у својој књизи „Историја и вера” (Београд, 2009., стр 365), нарочито истиче улогу србских манастира као средишта србских завичаја који су се уливали у свест о свенародном заједништву: „Пећка Патријаршија је икона-

жижа заједнице српских манастира. У то време манастири су играли одлучујућу духовно-историјску улогу у црквено-народном животу, јер су били светиње сваког ужег завичаја. Народ је ишао у манастире, окупљао се око манастира, а монаси су имали водећу улогу у животу Српског народа, јер су били наша истинска народна елита. То су били Хришћани спремни на сведочење и жртву.” Од најбољих калуђера бирани су епископи, који су чували како веру, тако и нацију, утемељену на Косовском завету. Један римокатолик је о улози пећког патријарха са жаљењем писао: „Тај шизматички народ има за свога поглавара као некога краља свога патријарха, кога ми називамо српским архиепископом, а његови га зову патријархом, па за њим они у свему пристају као пчеле за својом матицом”.

Фанариоћење

Протојереј Александар Шмеман је, у својим еклисиолошким студијама, запажао да су Грци у историји често били склони да аутокефалије других Цркава, поготову словенских, сматрају за неко сопствено снисхођење, које нема пуновредно значење првобитне пентархије, када су, у доба пре 1054, у свету постојале само Римска, Цариградска, Александријска, Антиохијска и Јерусалимска патријаршија, од којих су ове потоње четири биле грчке. Чак је и сама јерес „етнофилетизма” осуђена на сабору у Цариграду 70-их година 19. века када су Бугари тражили да им се врати њихова црквена аутокефалија, настала још у средњем веку (Цариград је са Бугарима прекинуо молитвено општење због повратка истих аутокефалној структури своје националне Цркве, и тај прекид је трајао све до после Другог светског рата). И у историји Срба цариградски патријарси (иако су Грци наша браћа у Христу и савезници у борбама за слободу) често су покушавали да нас потчине својој црквеној власти и „денацификују”. Још се охридски архиепископ Димитрије Хоматијан љутио на Светог Саву и претио му црквеним казнама зато што је Србију и србске земље одвојио од јурисдикције Охрида. Дешавало се то и касније, и не сме се заборавити.

Последњи пећки патријарх, Грк Калиник Други, тражио је 1766.

године укидање Пећке патријаршије, а уз њега је пристао грчки део патријарашког епископата. Пре тога, Калиник је отерао са престола Србина Василија Бркића, који пише: „Као што су мене, тако и све друге епископе Србе су прогнали. Оне које су могли ухватити послали су на заточење, а они који су побегли спасли су се”. Патријарх Василије нашао је прибежиште у Црној Гори, код владике Саве Петровића, који у једном извештају из 1776. пише с којих епархија су отерани Срби архијереји (Самоковска, Штипска, Скопска, Новопазарска, Нишка, Ужичка, Београдска, Босанска и Херцеговачка.) Деветорица епископа су покушавала да ову пропаст спрече, али Турци и фанариоти су испунили оно што су наумили. Ипак, свест светосавског завета чувала је србска Црна Гора, којом управљају митрополити из рода Петровића; они не признају власт Цариграда, као ни Патријаршија у Сремским Карловцима.

Фанариоти су нанели много штете србском народу (осим часних, Божјих људи, а таквих је свакако било). Они су, уз помоћ Турака, узимали велики црквени порез, па су их Срби из Босне мрзели горе него Турке. Укидали су словенско, а уводили грчко богослужење, борили се против крсних слава и народних обичаја своје словенске пастве. Тамо где је, међу грчким јерарсима, био и понеки Србин, стање је било боље: владика Јоаникије (1784 – 1818) спојио је је рашку и призренску епархију, и успешно чувао народ у правоверју. Међутим, после његове смрти, кад фанариоти заузму епископску власт, Гора у близини Призрена се, због њихове небриге, сва истурчи. Летописац вели: „Деца су њихова многе године остајала некрштена; сами они нису слушали службу Божју у селу, јер ниједан попоније хтео к њима долазити, али су славу држали, ломили колач, и при урвинама цркве причешћивали се овим колачем заливајући га вином”... „Док је Јанићије био жив, није се могло казати да се хришћанство угасило у Броду, а са смрћу Јанићијевом нестане и међу Брођанима хришћанства: они се истурче, а неки се преселе у Призрен” (о овоме у књизи Живорада Јанковића: „Српска Црква 1219 – 1920”, Београд, 2006, стр.74-78).

Зато су сви наши државотворци, од кнеза Милоша, преко краља Милана, до Александра Ујединитеља, улагали све напоре да Србску

Цркву прво осамостале, а затим и све њене епархије уједине. То је био херојски подухват, ништа мање важан (у ствари, можда и важнији), од стварања државе. Јер, како је говорио протоуस्ताшки геополитичар, Иво Пилар, под псеудонимом Сидланд, док год постоји Србска Црква, Срби нису побеђени.

Геополитика непријатеља

Жарко Видовић, у својој студији „Поетофилософија и коментари” (Београд, 1999, стр. 48) јасно каже: „Ситуација Срба је светска, јер је Источно питање светско, јер је светско питање источних граница империје Запада, светско (ватиканско) довођење Срба (и Светог Саве) у питање”. Такође, непријатељска геополитика исламског цихада, која наш простор третира као свој плацдарм за ширење ка Западу, не сме се губити из вида. Ми смо, на тај начин, на двоструком удару – и Запада и Истока, јер нам је задато да, како рече Владика Николај, будемо изнад Истока и Запада. Жарко Видовић је јасан: „Запад (империјални!) рушио је наше државе (наше домове!) комунизмом, а сада анархијом либерализма, аморалним индивидуализмом, агресивном заштитом индивидуализма у нашој држави/.../Запад у служби сатане управо на тај начин жели да уништи Исток, једини ослонац МЕДИТЕРАНСКЕ цивилизације, хармоније, завета, искона и саме Европе. Он уништава Исток најпре унијањем, па комунизмом, па тито-комунизмом, па агресивним сатано-национализмима (Хрвата, „Бошњака”, Шиптара), па либерал – анархизмом који ужива заштиту Америке против могуће праве државе Срба, па „екуменизмом”, индијским религијама/.../Ту је и подршка Сороша „шесетосмашима”, аморалним индивидуалистима” (исто, стр. 121). Сада нам Империја долази намећући нам, поред својих старих антивредности, Турску и Азербејџан за савезнике, јер јој је намера да Србија буде транзитна земља за снабдевање НАТО трупа у рату против Ирана и, сутра, против Русије (линијом лука Бари – Бар у Црној Гори – Србија – Румунија – Грузија – Азербејџан). И зато се у Београду дижу споменици за нас потпуно небитним азербејџанским „газијама”

совјетске епохе, а на нашим телевизијама иду турске серије, па чак и „Сулејман Величанствени”.

Главни циљ је одвојити Србију од Русије. Венсан Дежер то не крије: и пре него што уђемо у Европску Унију, треба да прекинемо привредне везе с Русијом, које нам толико значе у доба слома либералног капитализма, који би ускоро могао постати и наш слом. Али, овде није реч само о привреди, него и о мистици. Зато никад не смемо заборавити шта је наша права геополитичка оријентација.

Геополитичка оријентација србског православља

Владика Николај је био јасан: „Срби се морају вратити на идеју свога великог Војда: Савез православних народа на Балкану са ослоном на православну Русију. И то не ради царства земаљског, него небеског, не ради славе и величине државне, него ради служења Христу Богу”, рекао је он у свом програмском делу „Србски народ као Теодул”. И додао је: „Речено је србском пословицом, да на мрзану кућа остаје. А у руским народним причама увек је презрени и „глупи” Иванушка на крају морао спасавати своју браћу, која су се правила паметнијим од њега. Тако ће православни Словени са осталим православним народима, као мрзан и презрени Иванушка, спасавати обе хемисфере света, Исток и Запад”.

Наш највећи мислилац у расејању, сорбонски доктор, Марко С. Марковић, још 1991. године објавио је текст „За Савез православних народа”, у коме орловски оштро сагледава будућност: „У стратешком смислу, политика западних сила се може најбоље објаснити „теоријом домина”: када се домине усправно поређају, па се поремети равнотежа прве, онда све остале падају за њом једна за другом. Југославија је била почетна домина; Русија је предвиђена као последња. /.../ Има ли начина да се тој ратној машини стане на пут и постоји ли за православне народе нада за спас? Они ни од кога спас не могу очекивати изузев од Бога и од себе самих. Речју, једино савез православних народа може да заустави и отклони перспективу Трећег светског рата. Не само да се тада нико не би усудио да тај блок нападне него би можда и муслимански народи најзад увидели да су ударили кривим путем, јер

се до сада нису борили за сопствене интересе, него су били само играчка у рукама својих смртних непријатеља. Нужно је, пре свега, да православни народи схвате глобално положај у коме се налазе и разумеју да су колективно угрожени, иако, привидно, тешкоће у датом тренутку сноси само њихов православни сусед” (Марко С. Марковић: На развалинама Јутопије/ Срби од стварања Југославије до Сребренице и Косова, Чачак, 2007, стр. 250, 252). Октобра 2005, на трибинама Двери српских у Нишу и Београду, Марко С. Марковић је понудио оглед на тему „Шта се десило са Савезом православних народа?” Разочаран, али трезвен, он је истакао: „Да би се постигао тражени циљ, био је довољан међусобни пристанак. У току неколико месеци или неколико недеља могла се изградити једна велика сила и учврстити војно-индустријски блок од Северног до Средоземног мора. Само једно самоубилачко лудило је могло одбацити ту ведру будућност која се налазила на дохвату руке православног света” (исто, стр. 253). У свом огледу – ламенту, Марковић тугује, јер се показало да су народи уобличени у „византијском комонвелту” (Румуни, Бугари, Грци) били више уз Америку него уз једноврену Русију, али и „половина српског народа такође жели да уђе у Еврпску зајденицу, под влашћу Америке и НАТОа”. Марковић пророчки каже: „Већ годинама покушавам да српски народ пробудим и разбијем његове илузије, али узалуд. Знате ли шта данас српски народ представља у очима Запада? Одговор је прост: он вреди мање од животињских врста. Светски еколози се одавно брину за судбину делфина, слонова, медведа, птица, жаба, крокодила, а у последње време слепих мишева и жаба, зато што би њихов нестанак био штетан за даљи развој природе. Али, уништење Срба и Руса нимало не шкоди природи” (исто, стр. 262).

Због тога што су, духовно и геополитички, православни народи издали себе, сналази их казна Божја. А Бог кажњава тако што се педагошки повлачи и пушта нас да жањемо оно што смо с ђаволом сејали. Грци су веровали да се може спојити православље са припадношћу Европској унији и НАТОу, па су сад бачени у срамно ропство, горе од турског. Румуни и Бугари су и у НАТОу и у Европској унији, али само као парије Новог светског поретка. Нас Бог, пак,

освешћује преко Косова и Метохије. Како каже архимандрит Никодим (Богосављевић), у својој књизи „Косовско – ловћенски завет” (Цетиње, 2006, стр. 35): „Као што је Јеврејском народу због његових грехова Бог одузео оно што му је било најдраже и најдрагоценије, земљу обећану и град Јерусалим, тако је и нама Србима, пошто смо одступили од Господа, Он одузео оно што нам је било најважније и најсветије – свету и обећану земљу Косово./.../ Последица нашег окретања од Бога је и Његово окретање од нас, али не као наше, већ окретање поучно, са намером да нас патњом и страдањем опет врати Себи”. И заиста: зар нас опет Свето Косово, референдумом Срба који на њему живе и срамном политиком Империје која се на њему води, гласније од сваког човечијег гласа не опомиње да никако не идемо за Белом Демонијом, како је Владика Николај звао Европу отпалу од Христа? Ми смо спавали у лажним сновима ЕУтопије, а Косово нас буди; јер, како рече Жарко Видовић, историјске свести нема без свести о злу. Будемо ли се пробудили покајањем, Живи Бог нас неће оставити. Зато је блаженопочивши патријарх Павле говорио да ће Бог помоћи ако буде имао коме да помогне.

2012.

О СВ. САВИ, БРАНИТЕЉУ ВЕРЕ И ЗАКОНОДАВЦУ (по др Миодрагу Петровићу)

Ко је био Свети Сава?

Љубав према Светом Сави у србском народу нико никад није доводио у питање. И са државом и без државе, увек смо знали ко је он и шта нам значи. Гроф Јанез Вајкард Валватор, аутор књиге „Слава Војводине Крањске”, објављене 1687, три године пре Велике сеобе патријарха Арсенија, каже да Срби који живе на територији данашње Словеније, бранећи њене границе од Турака (а било их је толико да су за њих постојале посебне продавнице у Љубљани), много поштују оснивача своје народне Цркве, и да poste ванредни пост пред Савиндан (између Божићњег и Великог поста), молећи му се усрдно.

И непријатељи србски добро су знали шта нам значи Свети Сава: од Синан паше, који је његове мошти спалио на Врачару 1594. године до Ива Пилара, хрватског геополитичара, који је у својој књизи о јужнословенском питању, објављеној 1917. у Бечу и прештампаој у НДХ Загребу 1942, тврдио да је за Србе најважнији култ Светог Саве: док њега буде било, они могу живети и без државе, и без војске, и без институција, и њихова „империјалност” (то јест, државотворна свест заснована на духовном идентитету) неће нестати.

Наравно, лик Светог Саве је у разна времена тумачен различито, па је у тим тумачењима било и извесних „псеудоморфоза” (Освалд Шпенглер), погрешних читања и читавања. Владимир Вујић, угледни србски филозоф, у свом огледу „Повратак Сави Светитељу”, тврдио је да су два главна погрешна читања оно „доситејевско” – Сава је, по овом мишљењу, био само школски учитељ и реформатор, претеча Доситеја Обрадовића, а друго „епско”, десетерачко – Свети Сава је, из те перспективе, само државотворац, вешт политичар који је отишао на Свету Гору с намером да постане архиепископ и аутокефалијом Цркве подржи независност државе. Вујић је био јасан : Свети Сава је, на првом месту, био човек Божји, који је на Атос отишао да би стекао вечност; све остало је проистицало из борбе за спасење у Христу, како своје душе, тако и душе свог народа (јер, волети ближњег као самог

себе не значи волети га као што волиш себе, него волети га јер је твој ближњи твоје право ја; Срби су били на уму и срцу Савином, и њиховом привођењу Богу он је подредио и своје подвижништво). И Србску Цркву је основао и свог брата, краља Стефана помагао, да би Срби имали ограђену народну кућу у којој ће моћи да се моле пред иконом Господњом и да путују ка Небеској Србији, једном од квартава вечног и непролазног града, Небеског Јерусалима, чијим кључевима се, својом крвљу и крвљу својих саподвижника, касније заветовао и онај који је Савино дело потврдио – Свети великомученик Лазар Косовски. После „просветитељске” и „државотворне” псеудоморфозе, данас је лик Светог Саве угрожен трећим, намерним или ненамерним, доцртавањем и дописивањем онога чега нема: наиме, покушавају да га представе као протоекуменисту, који је, живећи у доба Фрање Асишког, био за зближавање с римским папом (јер је, како рече један римокатолички званичник у Београду, разумео „знакове времена”). То, наравно, није истина; блаженопочивши владика будимски Данило, у свом интервјуу „Повратак изворном европејству”, својевремено је рекао: „/.../ Свети Сава је ишао да буде рукоположен за архиепископа у ромејској Никеји, а не у папском Риму, иако је тада Рим у политичком смислу био оно што су данас Уједињене нације или Међународни монетерани фонд. /.../ Свети Сава се определио за политички понижену и ослабљену Византију јер је у њој видео несаломиви дух Православља, а окренуо је леђа наизглед свемоћном Риму одакле су већ смрделе прве ломаче, наговештаји Аушвица и Јасеновца.”

Дакле, Свети Сава је, као и Бог његов, Христос, „знак против којег се говори” (Лк.2,34) Зато су нам, увек и свагда, потребни прави тумачи како његовог лика, тако и онога што нам је предато као „светосавље” („православље србског стила и искуства”, по Владики Николају.) Један од људи који је, у новија времена, највише дао у изучавању нашег светосавског наслеђа свакако је и др Миодраг М. Петровић, научни саветник у пензији, човек који је прво издао фототипију кључног дела Светог Саве, Законоправила, а затим објавио и превод Номоканона (за сада је, 2004, изашао први део превода са коментарима). Успут, др Петровић се бавио и низом других, веома важних и сложених тема, везаних за дело Светог Саве и проблематику историје права, као и односа Цркве и Државе, у нашем средњем веку.

Ко је овај човек?

Рођен 1936. године у селу Ратини код Краљева (метоху манастира Жиче, који се помиње у Жичкој повељи Стефана Првовенчаног), у побожној породици припадника богомолничког покрета Владике Николаја, Миодраг Петровић је завршио богословију у Београду, а затим Богословски и Правни факултет у Атини, где је и докторирао 1970. године, добивши новчану награду Атинског универзитета (тема доктората била је више него важна за његова будућа истраживања: „Номоканон у четрнаест грана и византијски коментари. Прилог изучавању тема о односима цркве и државе и епископа Старога и Новог Рима”). Савладао је старогрчки и латински језик, као и србскословенски, и од раних дана своје научне биографије почео да сабира материјал за рад на приређивању Законоправила на савремени језик. Извесно време, по повратку из Грчке, водио је имовинско – правну службу у Патријаршији, а 1973. изабран је у звање доцента на Богословском факултету СПЦ, али Синод није потврдио овај избор, како је речено - због недостатка новца. Од 1979. године радио је у Историјском институту САНУ.

Припремајући се за превођење светосавског Номоканона, истраживао је грчке и словенске средњовековне рукописе у библиотекама Свете Горе, Цариграда, Атине, Патмоса, као и у манастиру Свете Катарине на Синају. Успут је написао велики број значајних чланака и расправа. Године 2008, покренута је иницијатива за издавање његових изабраних дела у пет томова, али су тешке околности кризног времена, бар за сада, план зауставиле. Ако неког лепог дана држава у којој живимо поново буде наша, један од приоритета њене културне политике биће издавање Петровићевих дела, која дубински осветљавају србски Средњи век, доба истинске просвећености и духовног успона.

Значај Законоправила за нашу историју

Законоправило је дело које је Свети Сава годинама преводио и

приређивао, припремајући аутокефалију Србске Цркве (као архимандрит у Студеници, крајем прве деценије 13. века, када се изборио да студеничког игумана не поставља грчки епископ, под чијом се јурисдикцијом задужбина Немањина налазила, него србски велики жупан лично). Он је узео оно што је вредно из ромејске правне традиције, величанствено синтетисане у Јустинијановим кодексима, али се освртао и на наше обичаје и оклоности, прилагођавајући све што се могло прилагодити. Када је 1219. добио аутокефалију Србске Цркве, сваком од дванаест новохиротонисаних србских владика могао је у руке уручити овај зборник, шест килограма тежак, у коме се, поред правила Светих Апостола, Васељенских и помесних сабора Цркве, нашло и грађанско законодавство. У суштини, Законоправило је било основни законски зборник средњовековне Србије, и Душанов законик би му се, на известан начин, могао назвати „допуном” (што тамо и пише – Душан истиче да оно што нема у његовом законнику, суди се по „закону Отаца”, то јест Номоканону Светог Саве.) Номоканон су од нас преузели Руси, и он је извршио кључни утицај на историју њихове црквености, државотворне и правне свести. И када је прота Матеја Ненадовић правио законе устаничке Србије, освртао се на Законоправило. Свети Архијерејски Сабор СПЦ донео је, у мају месецу 1939. године, одлуку да ова књига јесте „официјелни наш канонски Зборник док се не замени новим”.

На несрећу, титоизам, који је Србима одузимао право на историју, избацио је учење о значају Номоканона с наших правних факултета. У опширној „Правној енциклопедији”, објављеној у Београду 1985, на две хиљаде страна дело Светог Саве није било поменуто ни једном једином речју (места се морало наћи за једно парче коже, које се звало „Велика повеља слобода”, и које је енглески краљ Јован Без Земље био принуђен да изда побуњеним баронима као потврду њихових права; ова „магна карта” и данас је познатија србијанским „ЕУропејцима” од светосавске Кормиларије, засноване на правној традицији Ромејске царевине, Византије, која је трајала, баштинећи оно најбоље из древне Грчке и Рима, као Други, православни, источни Рим, све до 1453. године.) Додуше, писало се о Законоправилу међу стручњацима, који су стално истицали да га треба хитно превести. О

томе постоје огледи Сергеја Троицког и других зналаца нашег средњовековног права; Димитрије Богдановић је чак и најављивао свој превод. (Очито, није успео да га оствари.) Српска академија наука је, педесетих година прошлог века, основала Одбор за издање Крмчије; али, остало је само на томе. Па ипак, како је својевремено певао Сима Милутиновић Сарајлија, „Америка појави се онда/ кад одважник намјери је наћи”. Тај „одважник” био је др Миодраг Петровић, који је деценије живота и љубави уложио у овај рад, сасвим у складу са заветом Николе Радојчића који је тврдио да се будући преводилац Номоканона Светог Саве „мора задахнути његовом љубављу према цркви и народу и опасати његовом трудољубивом истрајношћу”. И резултати нису изостали.

Исходишта истраживања

Колики је значај Свети Сава придавао Законоправилу, види се из његовог поговора: „Појавише се на светлост словенског језика ове богонадахнуте књиге зване Номоканон, јер пре тога беху помрачене облаком мудрости грчког језика; сада пак заблисташе, то јест протумачене су и благодаћу Божијом јасно сијају, одгањајући таму незнања и све просвећујући светлошћу разума, и од греха избављајући. Сваки пак учитељ, хоћу да кажем епископ или презвитер или други који има учитељски чин, ако не зна добро ове књиге ни самог себе не зна ко је, а проникнувши у дубину ових богонадахнутих књига као у огледалу видеће и себе какав је, и какав треба да буде, и друге ће познати и научити...” Зато је др Миодраг Петровић свој рад почео од оног основног: године 1991, објавио је фототипију најстаријег преписа Законоправила, оног Иловичког, из 1262. године (рађен је на Превлаци у области ондашње Зете.) Првоизворник и најстарији преписи изгубљени су у вихорима историје, а Иловички се нашао, сплетом различитих околности, у ризници негда Југославенске, сада Хрватске академије знаности и умјетности.

Затим се вредни светосавски подвижник посветио утврђивању правог наслова овог Зборника, који је, век и по после упокојења Светог Саве, добио руски назив „Кормчаја књига” (србизован у Крмчија). У

ствари, као што смо видели, реч је о ромејском Номоканону, који је син Немањин понашио у Законоправило. Под тим лепим, јасним и као тврђава чврстим именом, овај документ остаје док год буде Срба. Онда је кренула потрага за документима који су легли у основу правног споменика нашег златног доба; био је то огroman, предан, скоро даноноћни рад, посвећеничко бдење над рукописима, трагање за значењем појединих речи, потрага за правим начином превођења. Како каже сам др Петровић, у предговору за свој превод, сам склоп грађе Законоправила је такав да је за „њего коришћено неколико разнородних грчких номоканонских текстова, и то често тако да се померањем њихових места, преплетом и комбиновањем садржине, добија нова целина”. После свега, почело се са превођењем – и резултати нису изостали. Добили смо дело које остаје у трајно наслеђе нашем народу и нашој култури. Први том превода, објављен 2004. као издање Свете Жиче, углавном садржи црквено-правну тематику; у другом тому имаћемо прилике да се упознамо са садржајем грађанско-правне области Законоправила, у коме се, између осталог, налазе и одредбе о сведоцима, о наследницима, о деоби, о легатима, о томе кад зајмодавци треба да туже наследника умрлог (по Законоправилу, зајмодавци нису могли да траже своје од покојникових наследника док не прође први период жалости; очито, реч је о хришћанском начелу по коме је човек, са својом бесмртном душом, важнији од свега материјалног). Такође, у Номоканону постоје и основе урбанистичког планирања: како се у градовима могу зидати нове и обнављати старе куће, а да то не нарушава складни развој градске целине, итд. Ту су и одлуке о законитим и незаконитим браковима, степенима сродства и својте, итд. Низ правила Номоканона везано је и за црквено старање о потребитима, чему је својевремено др Миодраг Петровић посветио студију (о заштити обесправљених и социјално угрожених у светосавском правном зборнику). О основним начелим милосрђа за које се у Србији залагао Свети Сава наш византолог каже: „Посебну пажњу побуђује разноврсност прописа који до танчина задиру у социјална питања човека од рођења и пре, тј. од зачећа па до смрти. Сложеност ових питања је заступљена нарочито у оквирима породичног права, али и у обавезама друштва према појединцу.

Породица се све чешће штити законом и поставља, за разлику од римског права, на чвршће правне темеље. Истовремено се испољава висока свест о значају узајамних социјалних обавеза родитеља и деце, о сложеној улози мајке, о статусу супруге. Удовицама је посвећена изузетна пажња; о бризи према њима говори се првенствено у канонима, који само потврђују, односно надовезују се на богату традицију да оне „треба у цркви да се хране и да им се указује свако старање”. Подједнако се бринуло и о сиромашним девојкама. У тесној сарадњи са носиоцима грађанских власти Црква се старала о оснивању „часних домова”: старачких, сиротињских, за болеснике, за незбринуту децу, за људе са стране и др. Ови домови су имали своје административно и управно особље; покретну и непокретну имовину, која се стицала и путем завештаја. Пословање у тим институцијама милосрђа одвијало се под општим надзором епископа, чији је задатак био, између осталог, да „заступају сиромашне, теше ожалашћене, бране оне којима се чини насиље. „Као угрожени помињу се и људи са телесним манама: слепи, глуви, неми, хроми, и др.”

Свети Сава у одбрани вере

Свети Сава је у Законоправило унео низ одредаба које штите православну веру и поучавају о опасности од јереси и иноверја: између осталог, ту је спис и о исламу. Кроз овај свој тестаментарни кодекс, први наш архиепископ је савременицима и потомцима оставио и упутства о саблазни римокатолицизма, који је у то време покушавао да на силу заузме територије на којима је живео србски православни народ. У свом огледу „Свети Сава на Жичком сабору 1221. и латинска јерес”, као и у низу других истраживања, др Петровић даје доказе о томе колико је велика борба вођена за очување правоверја пред навалом империјалног Запада. Нарочито велики допринос дао је наш канонолог и историчар у области тзв. „богомилског” питања, на основу чијег погрешног решавања је створена тзв. „бошњачка” нација. Наводно, у Босни су у Средњем веку живели богомили, који су имали „Цркву босанску”, и које су гонили и римокатолици (читај: Хрвати) и православци (читај: Срби). Кад је дошла Турска, богомили су је

дочекали као ослободитељку и масовно прешли на ислам. Као изворни „Бошњаци”, они су ту и данас.

Први који је у Босни као открио богомилску „цркву” био је хрватски фратар Фрањо Рачки, у 19. веку. Он је све називе из византијских и србских средњовековних извора („крстјани”, „кудугери”, „богомили”) помешао, поистоветивши „крстјане” са западним катарима и патаренима, што је прихваћено и од србских и од светских историчара, и данас се изучава као „историјска истина”. Ову тезу је усвојила већина србских истраживача, међу којима се титоистичкој концепцији србофобије највише „одужио” покојни академик Сима Ћирковић. Он је у својој „Историји средњовековне босанске државе” истицао да су се средњовековни становници ове класичне србске земље више сматрали „Бошњанима” него Србима, па се, по Ћирковићу, назив „Бошњани” јавља далеко чешће од српског имена”. Ово је било и срамно и смешно: године 1240, у једној повељи, бан Нинослав своје поданике назива Србљима, док Дубровчане назива Власима. Пред крај 14. века, Стефан Остоја се потписује као „краљ Србљем, Босни и Приморју”... И тако даље; наравно, Сима Ћирковић је био велики заговорник папистичке кривотворине о некакавој богумилској „Цркви босанској”, која није била православна и србска. Др Миодраг Петровић је, међутим, доказао нешто сасвим друго, што јесте историјска истина. Он каже: „Црква босанска, у ствари, није била никаква црквенојерајхијска организација са црквеном територијом и јурисдикцијом. Она је била нецрквена, чисто световна – мирска установа, која је у историји државно-политичког и правног живота Босне имала пресудну улогу. Грчка реч „еклисиа” (црква) првобитно је значила веће, сенат, скупштина. „Црква босанска” је дипломатско – саветодавно, арбитражно-посредничко тело при дворовима босанских владара и властеле. Састављена је од најумнијих, најугледнијих, најпоштенијих крстјана, задужених да заступају интересе својих господара и да чувају правни поредак државе, области. У њихову реч, савет и суд је морало да се верује. Зато њих уважавају не само босански владари, него и Дубровчани и српска властела. „Цркву босанску” чине: дјед, гост, старци и стројници – порота. Нико од њих не врши никакву црквенојерархијску – свештеничку службу, јер су сви

мирска лица. Они су „поглавити крстјани” што значи учвршћени у православном учењу”.

А византијски и србски списи под „новим богомилима” подразумевају римокатолике. У том смислу пишу и Доментијан и Теодосије, и Константин Философ и Свети Симеон Солунски. Зашто? Прави богомили су били дуалисти, двобошци, који су веровали да су и добро и зло божанског порекла и изворишта. По византијским богословима, нови дуалисти – богомили су припадници „латинске јереси”, који су унели додаток „филиокве” у Никео-Цариградски Символ вере. Дух Свети, тврде латини, исходи не само од Оца, него и од Сина, чиме је у учење о Светој Тројници унето зловерје дуализма, а Дух Свети „умањен” у односу на Оца и Сина. Као што су паписти православне називали „шизматичима”, тако су православни њих, због измене Светог Предања, од догматике, преко иконографије, до аскетике, сматрали богомилима.

Босна и Херцеговина је у Средњем веку била чисто србска и православна земља. Краљ Твртко се, у преписци с Дубровчанима, потписивао као „краљ србске Босне”, а Стјепан Вукчић Косача је био „Херцег од Светог Саве”. „Крстјани”, да поновимо, нису никакви богомили, него православни. Сам Свети Сава се потписивао као „свих правоверних кристијан молабник Сава грешни”. Зато је хварски бискуп Тома узалуд убеђивао Косачиног госта Радина (у Дубровнику 1452.) да се одрекне правоверја и да се полатини, у чему, наравно, није успео.

Све смо ово сазнали захваљујући раду др Миодрага Петровића. Зато му србски народ дугује искрену захвалност.

Ко је био Свети Сава?

У предговору за фототипију Номоканона, његов приређивач и преводилац говори о значају Светог Саве за нашу историју: „Као Србин архимандрит, Сава је постао игуман манастира Студенице (1206 – 1217) сагласно одредбама Студеничког типика. У том својству припремио је будуће устројство Српске цркве и државе у чијим сувереним границама је неуморно подизао цркве и сновао епископска средишта. Као први српски књижевник, Сава је саставио: Карејски

типик за своју посницу у Кареји на Светој Гори, Хиландарски и Студенички типик на основу Евергетидског типика, Симеоново житије, Службу светоме Симеону, и, несумњиво најзначајније књижевноправно дело, Законоправило или Номоканон. Његова заслуга састоји се углавном у избору текстова из византијских номоканона и у распореду грађе. До данас није пронађен истоветан византијски зборник. Помоћу Законоправила и Студеничког типика Свети Сава је извршио велике промене у Србији. Студенички типик, на пример, омогућио му је да обезбеди пуну аутономију манастира Студенице, где је зачета аутономија Српске цркве; да одмах по доласку у Студеницу постане игуман уместо затеченог игумана Дионисија, који према Типику, није могао и даље да управља зато што није архимандрит; да потисне јурисдикцију Охридске архиепископије; да као клирик друге јурисдикције оправда свој останак у Студеници; да први пут уведе, ту у Студеници, српске натписе на фрескама и, најзад, да створи предуслове за оснивање самосталне Српске цркве. Пошто је извршио своју мисију у Студеници, Сава је 1217. предао своје игуманство другоме и кренуо на велико путовање по Светим местима. Вратио се преко Цариграда, где је 1219. хиротонисан за првог архиепископа тада основане аутокефалне Српске цркве. За управљање Црквом донео је Законоправило или Номоканон и тиме још више учврстио свест Срба о самосвојности, потврдивши њихов дубоки смисао за правду, самодржавност и самобитност. Као родоначелник народног просветитељства које значи опстати и живети животом достојним човека, свети Сава је оставио Србима у наслеђе писане споменике правне, литургичке, хагиографске и друге садржине, чиме се у народу снажила свест о припадности српског роду за разлику од других, нарочито околних народа”. Зато ће, увек и свагда, бити наш првопрестоник и путовођа пута који води у Живот.

Док ускликујемо с љубављу Светитељу Сави, Српске Цркве и школе светитељској глави, с поштовањем говоримо и о делу др Миодрага М. Петровића, који је, као син богомолничке Србије (Србије Владике Николаја, наследника Савиног), химну нашем оцу и учитељу певао читавим својим научним радом и стваралаштвом.

ДА ЛИ ЈЕ СВЕТИ САВА БИО ЕКУМЕНИСТА?

Наш народ је каткад склон мистификацијама, које му се чине као пречица ка Истини; те мистификације могу бити „позитивне” („ми смо у Средњем веку јели златним кашикама”) или негативне („Тарабићи су рекли: Срба ће остати за под једну шљиву”).

Често нам се дешава да, и у најбољим намерама, покажемо незнање или површност. Тако и данас има Срба који верују да је „Завештање Стефана Немање” заиста писао Стефан Немања, а не Миле Медић (наравно, Медићево дело је читко и лепо писано, са много вредних запажања и поука; но оно није настало крајем 12. и почетком 13. века, него у 20. столећу). И потписнику ових редова десило се нешто слично; наиме, у тексту „Срби и папска јерес”, објављеном у књизи „Папа у Србији-да или не?” (Горњи Милановац, 2000.), написао сам реченицу: „Свети Сава је, одлазећи у Никеју, и добијајући автокефалност Мајке – Цркве Цариградске, презирући моћ папе који је у то време, преко Латинског царства, владао већим делом Византије заувек ставио до знања Риму: „Срби, мој народ, Христови су, не папини”.” Ово НИЈЕ реченица Светог Саве, него моје уобличење суштине његовог односа према латинској јереси (о коме је изврсно писао др Миодраг Петровић, у свом тексту „Свети Сава на Жичком сабору 1221. и латинска јерес”). Касније сам видео да се та моја реченица цитира као реченица Светог Саве.

Имали смо прилике да видимо како се искази из књижевних дела користе ради оправдања тезе да је Свети Сава био, тобож, екумениста. Рецимо, у Бечу, септембра 2010. чуо се, на скупу „Pro Oriente”, овакав, наводно Савин, исказ: „А били смо најпре у недоумици: Исток је мислио да смо ми Запад, а Запад да смо Исток./.../ А ми смо, кажем ти, Иринеје, предодређени да будемо Исток на Западу и Запад на Истоку” ... Ни ово није написао Свети Сава. Реч је о одломку из збирке прича „Бројанице Светог Саве” (Крњево, 1980), чији је аутор србски хришћански књижевник, покојни Милан Милетић, писац и романа „Извори” (о Светима Сави и Симеону). Реченице се налазе у причи „Сад”. У њој Свети Сава поучава епископа Иринеја, кога за владику поставља на граници према Западу и папским бискупијама, и каже

му: „/.../Ми смо, кажем ти, Иринеје, судбином предодређени да будемо Исток на Западу и Запад на Истоку и да признајемо изнад себе само Небески Јерусалим, а на Земљи никога!” И додаје: „Рим се одвојио од древне Цркве православне и кренуо не у освајње душа, већ земље. Пазар није срушио већ и Византију са Цариградом? Али, дух који је живео у Византији, сада ће наставити без тога тела, а убица, Запад? Имаће превише тела у коме ће се дух смрзавати, кочити, бежати од Христове вере.” На крају, учи владикау Иринеја: „Дижиправославље што јаче можеш! Подиги бедем од духа православног, коме сам те учио. Дижиподем кроз нове јаке вернике, свештенике, монахе, народ, дижиподем да би се одбили сви таласи западног раскола и кривоверја који ће плавити и преплављивати свет”. Дакле, ни у причи Милана Милетића нема ничег екуменистичког: Свети Сава је бранитељ Срба од латинског кривоверја. То није ни чудо: Милетић се у веру обратио захваљујући Светом Јустину Ћелијском, који га је учио да је једина Црква Божја – Православна Црква, а да је латинство јерес с којом не може бити духовног компромиса (верске и грађанске трпељивости, која је Србе красила вековима – то да, али догматског компромиса – никако!) Но, да поновимо: речи „Кажем ти, Иринеје”... не припадају Светом Сави, него Милану Милетићу.

Занимљиво је како римокатолици на нашем терену покушавају да представе Светог Саву као протоекуменисту. Надбискуп београдски, др Франц Перко, је својевремено, еда би „опсенио простоту”, ону локалну, али свагда претенциозну у самољубивом свезналаштву и самопоричућој „толеранцији”, у катедралном храму београдских римокатолика, наложио да се наслика лик Светог Саве, да би показао како га и поклоници Рима сматрају за свеца. Садашњи надбискуп београдски, др Станислав Хочевар, у свом интервјуу листу „Печат”, 28. јануара 2011, с тим у вези рекао: „Генијалност Светог Саве управо је у томе што је добро схватио знакове свога времена, нужности и могућности народа, па је читавим својим бићем одговорио Божијој љубави и потребама народа. Даље, његова генијалност управо је у тој синтези духовности и делотворне љубави која динамиком хришћанског преображаја ствара нову културу и цивилизацију. Свети Сава је добро познавао своје савременике у Западној Европи, нпр. св.

Фрању Асишког и св. Доминика. Фрањевци и доминиканци у прошлости увелико су преображавали ток западног хришћанства. Свети Сава је и због тог сазнања сачувао велику отвореност за сарадњу Истока и Запада”.

Наравно, одговору надбискупа Хочевара не може се оспорити оштроумност; али, ко год познаје живот Светог Саве, као и његово дело, зна да је ово само „wishfull thinking” (прижељкивање; народ би рекао: „Што је баби мило, то јој се и снило”). Ево и доказа. Наиме, 1217. године Савин брат Стефан је, од моћног римског папе Хонорија Трећег, добио круну; папа је, скоро у целој Европи, имао право инвеституре. Да би Србија, која је добила црквену аутокефалију, могла да се ослободи било какве папине власти, Свети Сава шаље у Рим свог епископа Методија, називајући Хонорија „папом ВЕЛИКЕ РИМСКЕ ДРЖАВЕ” и обавештавајући га да ће се од сада србски краљеви венчавати на царство благословом својих духовних поглавара, архиепископа. У своје Законоправило уноси три византијска списа против латинских заблуда: 49. глава Номоканона садржи спис против коришћења пресног хлеба у Литургији; 50. глава је против поста суботом у Великом посту (под постом се подразумева сухоједење, једење хлеба и воде једном дневно, у три или шест поподне). Критикован је и латински обичај безбрачности свештенства. У 51. глави Законоправила налази се спис који разобличава 27 латинских заблуда. Тамо је, на првом месту, критици подвргнута јерес „филиокве”, коју су латински теолози „варварски и незналачки смислили”. На Жичком сабору 1221. године, Свети Сава је тражио од свог брата, краља Стефана, и свих присутних, да три пута понове Символ вере без римокатоличког јеретичког додатка, а како каже Теодосије „оне који су исповедали јерес задржа са собом у цркви и насамо их подробније испита/.../ А онима који су крштени у латинској јереси – такође уз проклињање њихове зле јереси и исповедање Обрасца вере – прочитати молитву за свето миро и тако их са светим миром по свим чулима помазати, и за вернике са нама имати”. Такође, иако је Свети Сава нешто знао и о фрањевцима и о доминиканцима, чији су представници свакако били део окупаторске војске латинских крижара у православном Цариграду, он од њихове духовности није

преузео ништа, јер је та духовност била плод самообмане – прелести. Довољно је сетити се да је Фрања Асишки имао стигмате (крваве ране, тобож Христове, које су, како је показао Свети Игнатије Брјанчанинов, последица упаљене маште човека који је Бога молио за две ствари – да има љубав коју је Исус имао према људима и да у Царству Божјем буде тамо где је и Исус), а да је Доминик оснивач фратарског реда „паса Господњих”, који су били главни инквизитори Средњег века. Никакве синтезе није могло бити између православног исихазма, учења о обожењу нествореном енергијом Господњом, чији је Свети Сава био ваплотитељ, и прелесне духовности паписта, засноване на лажној догматици по којој је благодат Божја тварна (*gratia creata*).

У наставку свог одговора новинару „Печата”, надбискуп Хочевар каже да „треба нагласити да увек и логично разликујемо шта је само учење Светог Саве, а шта је историјско конкретизовање његовог учења/.../ Зато, по мом скромном суду, управо пример Светог Саве нужно надахњује српски народ на што већу хришћанску ангажованост унутар европске и међународне заједнице. Читава Католичка црква – а Света столица је то изразила на више начина – очекује од светосавља јасан и транспарентан допринос новој синтези Истока и Запада, као и великом – па стога и опасном – процесу глобализације. Свака затвореност светосавља у границе изворног народа нарушавала би и само светосавље, као и духовне снаге Европе и света”. Дакле, надбискуп Хочевар нам указује да идемо путем којим сада иду екуменисти из србског народа: путем тобожње „хришћанске глобализације” (под вођством папе римског), путем „отворености” и „дијалога” (у чијој основи се налази западна финансијска и политичка моћ и утицај). „Светосавље” је прихватљиво само ако Србе „универсализује” у, за Ватикан и Вашингтон, пожељном правцу (о савезу Ватикана и Вашингтона у стварању онога што је руски мислилац, Зиновјев, звао „глобалним човечником”, потписник ових редова већ је писао у својим књигама, попут „Нема крста без три прста/ Треба ли да се Срби поклоне папи?” (Београд, 2003).)

Иначе, право мишљење надбискупа Хочевара о светосављу (оном које нам је насушно потребно), дотични је исказао на скупу фондације „Pro Oriente”, у Бечу, марта 2002. Његове речи пренео је бечки лист

„Тагеспост”. Он је тада рекао да би православље у Срба требало да се „прочисти” од прејаког утицаја Светог Саве, који је створио „јединствену симбиозу хришћанства и српства”. Надбискуп београдски противио се слављењу Светог Саве у „традиционално несрпским и неправославним областима” Војводине (Војислава Црњански – Спасојевић: „Надбискуп београдски од Срба очекује да се „прочисте” од светосавља”, „Недељни телеграф”, 22. мај 2002.) А Господ, коме је Свети Сава служио свим својим бићем, зна какво нам је светосавље заиста потребно: да ли глобалистичко (јер екуменизам није ништа друго до религиозни глобализам), или „православље србског стила и искуства” (Владика Николај), православље Савиних синова, какви су, између осталих, Свети Платон Бањалучки, Петар Дабробосански, Сава Горњокарловачки, Доситеј Загребачки, Вукашин Јасеновачки и стотине хиљада новмученика пострадалих од паписта, због верности крсту са три прста.

Молитвама Светог Саве Србског и Свеправославног, Господе Исусе Христе, Боже наш, помилуј нас, амин!

2012.

ВАСЕЉЕНСКО ПРАВОСЛАВЉЕ И СВЕЈЕРЕС ЕКУМЕНИЗМА

ГЕОПОЛИТИКА СВЕТскоГ ПРАВОСЛАВЉА

Руска геополитичарка, Олга Четверикова, доктор историјских наука, у свом интервјуу „Геополитици” (новембар 2011.) говори о припремама за Трећи светски рат (глобални грађански сукоб), и каже:

>>Ствар је у томе, што, изгледа, светско лихварство улази у последњу етапу своје перманентне светске револуције, у којој планира да заврши концентрацију у својим рукама и националних богатстава, и власти над човечанством. Ради тога је неопходан светски хаос, или свеопшти грађански рат, чија се жаришта сада праве у различитим деловима света. Као што смо више пута указивали, тотална дестабилизација је потребна да би се свет приморао да добровољно прихвати власт наднационалног „арбитра” који ће све довести у ред.<<

У том оквиру, треба схватити и оно што се дешава у Православној Цркви, у којој Цариградска патријархшија покушава да заузме паполику позицију свог покровитеља, Ватикана. О улози Фанара у разградњи аутокефалних Цркава Четверикова каже:

>>У условима стварања јединствене светске религије, православље остаје једина духовна снага која се супротставља стварању антихришћанског глобалног поретка. Зато су мондијалистичке снаге сада усмерене на то да униште православље путем његовог разбијања и изопачавања, које се врши под маском модернизације. Главну улогу у том процесу игра константинопољски патријарх Вартоломеј, познати екумениста, паписта и атлантиста, који се залаже за свеобухватну „обнову” православних цркава. Посматрајући себе као видљивог поглавара православља, он тежи да достигне да тај положај признају друге цркве, како би их ставио под своју контролу. То је могуће само у условима рушења канонско-правног поретка православља, чему и тежи Константинопољ, подстичући раскол помесних цркава. Што је више ситних аутокефалних цркава, то му је лакше да им наметне своју власт и добије сагласност за екуменску „перестројку”. Већ одавно он води активну тајну делатност у одвајању

Украјинске православне цркве Московске патријаршије од Руске православне цркве, исти напори се у последње време се предузимају према Белоруском егзархату. Тако да се све то остварује у оквиру стратегије постизања примата над другим православним црквама. <<

С тим у вези је и припрема једног глобалистичког, квазивасељенског сабора Цркве наших дана; Четверикова уочава:

>> Став већине православних верника у Русији о припремању Васељенског сабора је недвосмислено негативан. Ми га посматрамо као главно средство уједињења православних цркава под вођством Константинопољске патријаршије, у циљу њиховог „реформисања” и уклапања у нови светски поредак. Сама питања која су понуђена на разматрање на сабору говоре да је његов циљ секуларизација и либерализација црквеног живота, која ће довести до рушења канонског поретка православне цркве - реч је о учвршћивању екуменизма, увођењу новог календара, другог брака свештенства, скраћивању и ублажавању постова, и тако даље. Затим, сабор треба да потврди вођство Константинопољске патријаршије у православљу у својству наднационалне структуре која оваплоћује општецрквено јединство. На том плану, разматрање питања повезаних са јурисдикцијом православних заједница и статуса аутокефалија неопходно је за прихватање таквог модела хијерархије наших цркава, у којем у знатној мери опада значај њихове националне самосталности, а православне заједнице ван њихових националних граница уопште ће бити уједињене под вођством Константинопоља. Многи наши православни богослови сматрају да припремани „Свети Васељенски сабор” и јесте управо онај отпаднички „осми сабор” на који су упозоравали наши свети оци, међу којима је био и преподобни Кукша Одески (+1964), који је пророковао: „Последња времена настају. Ускоро ће бити екуменски сабор под називом 'Свети', али то ће бити управо онај 'осми сабор' који ће бити сабор безбожника. На њему ће се све вере ујединити у једну. Затим ће бити укинута сви постови, монаштво ће бити потпуно уништено, епископи ће бити ожењени. Нови календар ће бити уведен у Васељенској цркви. Будите будни. Трудите се да посећујете Божије храмове све док су они још наши. Ускоро се тамо неће моћи ићи, све ће се променити... Молим вас,

стојте у православној вери до краја ваших дана, и спасавајте се!” <<

Четверикова најозбиљније упозорава и на последице зближавања православних са Ватиканом:

>> На плану верског учења, Ватикан је већ одавно прешао на позиције јудео-хришћанства, признавши да Јудејци остају богоизабрани народ, да Стари завет остаје на снази, да римокатолици заједно са Јудејцима верују у истог Бога, па их чак обједињује и очекивање месије. У том смислу, било какво зближавање са Ватиканом није само опасно. Талмудски јудаизам посматра католичку цркву као главно оруђе „разбијања” православља и зато се екуменски савез са Ватиканом може посматрати као почетак распадања истинске православне вере. Што се тиче Ватикана као финансијске и политичке институције, ту је он верни присталица и савезник финансијских корпорација, које га користе да би придале „сакрални” карактер својим мондијалистичким плановима и „освештале” власт истог оног „златног телета” које стоји у центру глобалне религије у формирању. Што се тиче критике Римокатоличке цркве, треба рећи да је она усмерена против оних реалних испољавања хришћанских начела којима остају верни правоверни римокатолици које њихово врховно руководство често издаје. Најупадљивије се то испољило у односу Ватикана према хришћанима Истока, који су се нашли у крајње тешком положају у вези са јачањем власти радикалног исламизма, фактички подржаног од стране ватиканског руководства. <<

Дакле, у оквирима увида Четверикове треба тражити и корене србске црквене кризе. Они су видљиви и голим оком: у врху СПЦ је, бар за сада, победила атлантистичка струја (која се ослања, преко Фанара, на осовину Вашингтон – Ватикан). Потписник ових редова не жели да верује да било ко од вођа СПЦ свесно ради у корист трујумфа воље за моћи америчко-папистичког Новог поретка, према коме ће Хитлеров поредак бити само невина шала дечака у алпским панталоницама. Реч је, вероватно, о мистичкој кратковидости, заснованој на страху од „усамљености” у свету који се мења, и у коме „јачи тлочи”. Црквена јерархија је морала да се прилагођава и турском ропству као и да избегава замке папистичког Беча у доба Хабзбуршке монархије, као и да испуњава вољу „дебелог мртваца Гроза” (како је

Тита звао блаженопочивши владика будимски Данило): по Титовом налогу, између осталог, рашчињен је владика америчко-канадски Дионисије. Сто пута сам чуо од људи у мантији: „Змију глади, испод ње се вади”. Међутим, садашњи поход змије (сатане!) на свет, је такав да не оставља места компромисима: реч је о покушају (на ивици успеха) ђавола и његових слугу да се, после диригованог хаоса, у свету успостави глобална држава, на чијем челу ће, из Писма и Предања то знамо, бити антихрист, последњи лажни месија у злу уједињених нација. Зато је свако ослањање на вашингтонско–ватиканску моћ пут ка признању власти антихриста над људима и народима. А православни хришћанин у томе не сме да учествује. То се, ваљда, подразумева.

Мистика црквене кризе

Оно што се у унутрашњем, мистичком смислу у нашој Цркви збива описао је као светски процес руски неотрадиционалистички мислилац, следбеник Ренеа Генона, Али Тургијев, који говори о поступном разарању светопредањске сржи религиозног живота – а да то споља скоро нико и не уочава:

„За разлику од СПОЉАШЊЕ ДЕСАКРАЛИЗАЦИЈЕ (обесвећивања, нап. В.Д.) традиционалних установа путем пародије и изругивања (венчавање хомосексуалаца, отварање храмова свих конфесија), она (контратрадиционална активност, нап. В.Д.) може да се састоји у унутрашњем развраћењу, које уопште не додирује спољашњу страну. Кривотворина таквог типа није могућа без потпуне промене целокупног начина религиозног живљења, из чега проистиче да „свечи сатанини” (ђаволопоклоници) морају да делују у оквиру заједница верујућих, као њихови вођи (рецимо, црквени јерарси). Пошто је, по људским мерилима, за „подземно” окончање ове унутарње десакрализације потребно дуже време, мора да постоји и извесна „наследност”, која гарантује целисходно разарање традиционалне установе током низа поколења (механизам који то омогућава је котраиницијација /.../)

Притом је сасвим јасно да ће припадници заједнице (они, за које су контраиницирани јерарси носиоци духовног ауторитета) остати

потпуно неупућени у оно што се збива (јер би онда израз „да превари ако буде могуће и изабране” био само реторска фигура).

На крају, задатак „светих сатане” (ђаволопоклоника) своди се на то да обред у потпуности лише његове благодатне силе (то је могуће постићи путем измене обредности, то јест путем таквог попуштања у захтевима према мирјанима које ће свакако довести до десакрализације).

Када се антихрист учврсти, сва моћ световне власти (оснажена лажним чудима палих ангела) удариће не по заједници, не на савез духовне браће, него на усамљеног појединца”.

Речено је да ће антихрист изменити „празнична времена и законе” (Данило 7,25). Празнична времена – то је календар Цркве Божје; празнични закони – то је типик богослужења, пре свега Литургија (јер реч „типикон” и значи „закон, образац”). А коначно циљ је да се Црква обезблагодати, да се лиши своје соли; со која обљутава, биће, по речи Христовој, само зато да је избаци напоље и изгази ногама (Мт. 5,13). Јер, антихрист не може да дође у свет све док је Црква Христова јача од антихристове антицркве (а јача је док год постоји неко богослужбено и празнично „нуклеарно језгро”). Да ли је случајно да је цариградски патријарх масон Мелетије Метаксакис увео нови календар и разбио молитвено јединство Цркве? Да ли је случајна богослужбена реформа која се спроводи у појединим Помесним Црквама, а која личи на реформе II ватиканског концила, које су разориле римокатолицизам? Да ли случајно да се Србима намеће сваколтургијско причешћивање, без озбиљне духовно - телесне припреме као увида у своју недостојност, без које је Причешће на осуду?

Србска побожност – оно што је Иван Иљин звао РЕЛИГИОЗНИ АКТ – увек је била озбиљна побожност. Одузимање те озбиљности савременом црквеном животу увод је у стање обезблагађености; од Цркве треба направити пуки сервис за задовољавање религиозних потреба, а лишити је њене пуноте и силе преображајног квасца. И душа и друштво – све треба да остане непреображено, у глибу идолопоклонства „златном телету”.

Ако ништа, о томе треба говорити.

2012.

Уводно размишљање

Улога Србске Православне Цркве у народној историји толика је да се не може преценити. То су знали (и знају) сви србски непријатељи: хрватски геополитичар, др Иво Пилар, који је 1917. у Бечу објавио хабзбургофилну студију о јужнословенском питању (прештампали су је у усташком Загребу) тврди да су Срби као народ непоражени док год имају Цркву и култ Светог Саве. Могу да изгубе све друге установе, па и војску и државу, али Црква ће их очувати.

Ипак, ма колико наша Црква била јака духовно, подршка србске државе није без значаја. Не заборавимо: чим је пала слободна Деспотовина Ђурђа Бранковића 1459. године, србске црквене области нашле су се под влашћу грчке Охридске архиепископије (1459 - 1557). Године 1531, митрополит смедеревски Павле одметнуо се од Охрида и, ослањајући се на угледне Србе, а подмићујући моћне Турке, себе прогласио пећким патријархом. Охридски архиепископ га је проклео, а цариградски патријарх свргао и коначно укинуо Пећку патријаршију. Тек 1557, када је најмоћнији човек на султановом двору био Србин Мехмед - паша Соколовић, Пећка патријаршија је обновљена, а на њено чело је дошао Мехмед - пашин брат Макарије. Велики везир србске крви је размишљао не толико крвљу, колико мозгом: у борби против Хабзбурга и Млетака, иза којих је стајао Ватикан, њему је био потребан, бар делимично задовољан статусом, многобројни србски народ, од Марче и Гомирја до Видина и Охрида. Логика је проста: не треба их духовно тлачити, да не би ратовали на страни Запада.

Међутим, СПЦ се касније ипак укључила у ратовање Срба за слободу, и подстакла свој народ да се с Аустријанцима бори против све назадније турске власти. Као што је цариградски патријарх признао обнављање Пећке патријаршије 1557. под притиском турске државне власти, тако су Турци и Фанар (назив истамбулске четврти у којој се налази средиште Патријаршије) договорили да смире несмирене Србе, и 1776. Пећка патријаршија је опет укинута. Период фанариотске управе над Србима (у Старој Србији, Босни и Херцеговини,

централној Србији и другде), чувени историчар наше Цркве, Радослав Грујић, описује овако: „Још су фанариоти настојали да погрче Српску Цркву, а онда постепено и народ. Стога се у свима јужним крајевима нашим истисли словенско богослужење и увели грчко; а владике су и по другим крајевима служили само грчки. Старе рукописе и књиге словенски и србуљски писане и штампане палили су и уништавали. А да убију народну свест и понос забрањивали су прослављање Крсног Имена и српских светитеља!”

Срби који нису били под влашћу фанариота налазили су се у разним црквеним областима и под различитим јурисдикцијама, и тек је са настанком Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, као и залагањем краља Александра, Пећка патријаршија обновљена не само као црквена аутокефалија, него и као национална институција.

И Срби и њихови непријатељи знају: док год постоји јединствена СПЦ, дотле комадање србског националног бића није завршено. Зато то јединство треба разбити. Др Предраг Николић, председник Спољнополитичког одбора Српске демократске странке, с тим у вези далековидо закључује („Видовдан”, бр. 1/2010):

>>Све је подређено слабљењу наше националне енергије и капацитета за дјеловање, и уклапању Срба (и других периферних народа тек донекле на другачијим основама) у евроатлантски свјетски поредак. Циљ је, стиче се утисак, и да се разбије Српска православна црква, и подијели на Православну цркву у Србији, Православну цркву у БиХ, Православну цркву у Црној Гори, итд. Другим ријечима, да се етнички карактер цркве замјени територијалним, а да све насљеднице СПЦ-а буду дио некакве анационалне „европске православне цркве”. Тако би изгубили базичну националну институцију, која је опстајала и када су нестајале наше државе, а добили бисмо нове чиниоце наше идеолошке обраде, у складу са вољом самозваних господара свијета.<<

Ако је то тако, онда не смемо бити бесловесни пред процесима који се, кад је Црква у питању, одвијају, на жалост - све брже и брже.

Овај чланак је мали допринос разматрању дате теме. Он не претендује на свеобухватност и непогрешивост, али нуди низ чињеница осветљених из „мистичко - геополитичког” угла. Ко зна боље, широко му поље.

Будући велики сабор

Док међу православним Србима и даље трају тврђења и напетости око уклањања владике Артемија са управе Епархије рашко - призренске („То је горе од злочина - то је грешка”, рекао би маршал Фуше), у православном свету се јављају токови који могу имати далекосежне последице не само по Србску Цркву, него и по све остале помесне Цркве. Пре свега, интензивирају се припреме за одржавање Васељенског сабора (које је започео још 20-их година прошлога века цариградски патријарх Мелетије Метаксакис, изазивач календарског раскола у Грчкој). У недавној посети Московској патријаршији, данашњи први међу једнакима на Истоку, патријарх Вартоломеј, истакао је да тај Сабор мора да се одржи у најскорије време - између осталог, да бисмо доказали инославнима како смо спремни за тако важан догађај и кадри да га организујемо.

Васељенски сабори у историји Цркве одржавани су, пре свега, ради учвршћивања православне вере и сведочења догматско - духовних истина, а организациона решења, формулисана у каноне, проистицала су из предањских решавања примарних - дакле, верских - црквених питања. У средишту сваког Васељенског Сабора било је тумачење Личности Христове и човековог спасења у Њему. Зато је сваки Сабор био борба против неке од опасних христолошких јереси, од аријанства до иконоломства. Намеравани васељенски сабор, међутим, карактеристичан је по догматском „минимализму”. Његове теме су углавном организационе: питање православне дијаспоре, начин проглашавања аутокефалије и аутономије, поредак помињања поглавара аутокефалних цркава, промене богослужбеног календара, питања склапања брака (другобрачја свештенства), скраћивање постова. Ту су и односи православних и инославних, то јест екуменизам. Десета тема из каталога звучи глобалистички актуелно: „Допринос помесних православних цркава остварењу хришћанских идеала - мира, слободе, братства и љубави међу народима и укидању расне дискриминације”.

Многи критичари овог каталога тема, међу којима је био и Свети Јустин Ћелијски, указивали су на то да Васељенски сабор мора да

јасно осуди велике јереси које су се појавиле након Седмог васељенског сабора (у 8. веку): папизам и протестантизам, као и „свејерес” екуменизма, покрета за уједињење хришћанских конфесија без обзира на Истину. Међутим, гласови упозорења нису услишени. Зато савремени аналитичари, од Атине до Тбилисија, указују да би будући Сабор могао да буде сличан модернистичком Другом ватиканском концилу, који је за последицу имао етички релативизам, богослужбени хаос и масовно напуштање римокатолицизма од стране разочараних верника. И заиста: ако су увођење новог календара, скраћивање постова и другобраче свештенства „насушна” питања за Православну Цркву у доба антихришћанске глобализације, онда би Сабор који се спрема више личио на ватикански „ађорнаменто” него на Сабор Цркве од Истока.

Било како било, пошто је питање православне дијаспоре прво на листи тема будућег Сабора, на њему се најозбиљније ради, и то већ скоро две деценије.

За нас Србе, то питање је све, само не узгредно. Јер, дијаспора не само да материјално помаже матицу, него је и духовно повезана с њом. Једина пак установа која обједињује Србе свуда где живе јесте Србска Црква. Она, рекосмо, никад није била једино верска, него је и национална установа, која је своју паству учила са је Србство Христово, али да, у Христу, припада и Св. Сави, кнезу Лазару и Јасеновачким Новомученицима. Ниједном родољубу не би било мило да србско расејање, у канонском смислу, престане да припада светосавској духовној заједници. Но, турбо - глобализација захвата све сегменте нашег постојања, па нас ни у тој области неће поштедети.

Да видимо конкретне плодове предсаборског рада.

Цариград: изазови и одговори

Престоница православног, Источног Римског царства, Византије, државе која је трајала најдуже у историји човечанства (Константинопољ - Цариград - Други Рим), има непроцењиво место у историји свих православних народа, а нарочито Словена, којима је послала Свету браћу Кирила и Методија. Јустинијанова Света Софија,

цркве и олтари, мошти и иконе, подвижници и мученици Цариград чине другим Јерусалимом. Нема православног хришћанина који трон цариградског патријарха не признаје за први међу једнакима на Истоку, и који дубоко не тугује кад види у ком је положају Константинопољска патријаршија у данашњој Турској. Тај положај је страхан: лишена свих права (чак и на свој Богословски факултет на Халки), она тавори док Турска затире трагове православног хришћанства на својој територији.

Још тридесетих година 20. века, православно канонолошко Сергеје Тројицки је упозоравао: „Нема сада ни великог града Св. Константина, о којем говоре канони Православне Цркве, нема центрума православља, Цариграда, а постоји турска варош Стамбул, која је чак у Турској изгубила положај престонице. Патријарх цариградски не само да је изгубио своју титулу и права етнарха, него му се оспорава и сама титула патријарха, и крајем 1930. године турске су власти званично објавиле, да у Стамбулу не постоји „Рум - патрикахане”, тј. грчки патријарх, него постоји само „рум - башпапазлик”, тј. грчки поглавица попова, који нема никакве власти, чак ни чисто религијске, ван граница Турске републике”.

Зато је сасвим разумљиво да је Фанар морао да тражи моћне заштитнике ван Турске. Нашао их је у САД, где је веома снажна грчка дијаспора, чији се глас пажљиво слуша у Белој кући, Сенату и Конгресу, и чији назначајнији представници имају почасне титуле „архоната” Цариградске патријаршије. Али, не само у Вашингтону, него и у Ватикану, чији политички утицај у свету, чак ни данас, није занемарљив. Још од доба цариградског патријарха Атинагоре и папе Павла VI, који су (први од поменутих без консултовања осталих Помесних Цркава) скинули анатеме из 1054. и издали тзв. „Томос љубави” тече процес приближавања Фанара и Ватикана, који је 2007. дао свој плод у италијанском граду Равени, када је Мешовита православно - римокатоличка комисија за богословски дијалог ставила у изглед папи римском да би опет, у „уједињеној цркви” екуменске будућности, могао да буде први. И то не само први међу једнакима! То се види из документа о улози римског папе у првом миленијуму, који треба да буде разматран у Бечу 2010, и у коме се тврди да је папа пре

1054. године имао не само првенство части, него и извесну власт у Цркви.

Оволико дружење с представницима папизма као да је утицало и на јерархе с Фанара (који редовно посећују Ватикан, и обрнуто, бар једном годишње!), макар кад је доживљај власти у Цркви у питању.

Цариградска патријаршија данас себе не схвата само као „прву међу једнакима”, него и као Цркву која има „искључиву привилегију да делује у ван - територијалном капацитету у односу на Цркву у Дијаспори, као и да има право да суди у споровима. Ово право Цркви Константинопоља даје 28. канон IV васељенског сабора одржаног у Халкидону 451. године” (тако пише у тексту „Канонска црквена јурисдикција Васељенске патријаршије”, који се налази на званичној Интернет презентацији Цариграда.) Ову тезу заговарају цариградски канонолози, попут Власија Фидаса и највећег православног екуменисте, титуларног (без пастве) митрополита пергамског Јована Зизјуласа, који је још 1993. године изражавао наду да ће нова ситуација у свету (очито, изазвана глобализацијом) навести све Помесне Цркве да се окрену Цариграду као свом средишту, чиме ће Константинопољска патријаршија постати не само „посредник у неспоразумима”, него и „координатор и гласноговорник уједињеног Православља” („Теолошки погледи”, 1-4/1998, Београд).

Овакве, криптопапистичке претензије одавно су наишле на критике других Помесних Цркава. Већ поменути Сергије Тројицки, руски емигрант и угледни професор Правног факултета у Суботици, указивао је на то да Цариграду ниједан васељенски сабор није дао право управљања и суда над другим Помесним Црквама, него да је Четврти васељенски сабор овај патријаршијски трон изједначио с троном римског епископа, папе (који је у то време био православан) - по части. Зашто? Зато што су у Константинопољу, Другом Риму, били цар и његов сенат (дакле, из политичких, а не „мистичких” разлога). Тројицки је, на основу канонског предања Цркве, доказао да Цариград нема права ни на једну од дијаспора других аутокефалних Цркава, мада је то право покушао да прибави већ поменути патријарх Мелетије Метаксакис, кривац за грчки календарски раскол, убеђени екумениста и протестантофил на једној и панхеленистички шовиниста на другој страни.

Познати руски теолог Александар Шмеман, указивао је на чињеницу да су претензије Фанара засноване на заборавау основне чињенице - од 1453, Цариград је Истамбул, и није више престоница Византије. Свима православнима је жао што је тако, али је тако; тежак положај Цариградске патријаршије не може бити оправдање за њене ватиканолике претензије на првенство власти у Цркви од Истока - јер, поновимо, у њој првенства власти никад није било.

И међу србским свештеницима и теолозима постоје критичари оваквог квазивасељенског схватања права Константинопоља. Покојни канолог, др Димшо Перић, у свом чланку „СПЦ и њена дијаспора”, указао је на кобну улогу Метаксакисову, а др Миодраг М. Петровић, у свом чланку о дијаспори, објављеном у часопису „Држава” 1994. године нарочито је подвукао узајамну једнакост свих епископа, истичући да „није случајно да је Св. Теофан Исповедник (+817), све патријаршије назвао васељенским као и то што се ни у канонима нико од епископа не назива васељенским. Апостоли, који су власт предали епископима, нису имали једног представника, гласноговорника или координатора, него су, сви скупа, били „учитељи васељене”.”

Врло озбиљној критици је цариградске претензије изложио свештеник и теолог из Аустралије, Србољуб Милетић, у свом огледу „Дијаспора, међуцрквени односи и васељенске хипотезе” („Хришћанска мисао”, 5-9/2000.) Критикујући „теорију над - јурисдикцијске власти Цариграда”, који, позивајући се на ранохришћанско учење о Цркви, у ствари покушава да централизује и „дисциплинује” аутокефалне Цркве православних народа, Милетић указује да је питање припадности дијаспоре било каквом свевласном центру - крајње нелогично: „Јер, Дијаспора може бити то што јесте - Дијаспора, само у односу на припадност некој јурисдикцији (на пример, српска дијаспора, руска, грчка, итд.), иначе се уопште не би могла назвати Дијаспором, већ становништвом одређених земаља./.../ Ако би све православне припаднике разних помесних Цркава у дијаспори могли заједничким именом да назовемо „Православна дијаспора” и потом једним потезом решимо њихову судбину, зашто сутра не бисмо могли то исто да учинимо и са свим осталим православнима, без разлике?”

Милетић је у свему препознао тенденције „православног” глобализма који ради на потирању националних разлика и својеврсној унификацији ради пацификације.

Да ове тезе нису неозбиљне, видимо из следећег случаја.

Године 1993, у новембру, у центру Цариградске патријаршије у Шамбезију, потписани су документи о православној дијаспори и аутокефалији. У име Србске Цркве, потписали су га један епископ и један јеромонах (сада и он епископ) Иринеј Буловић и Игњатије Мидић, а да СА Сабор СПЦ о том „стратешком папиру” суштински није расправљао.

У Шамбезију је тада одлучено да се цела дијаспора подели на осам административних области - Северна и Централна Америка, Јужна Америка, Аустралија, Велика Британија, Француска, Белгија и Холандија, Аустрија и Италија, Немачка, чији би посебни управни органи били епископски сабори. Сваки сабор би имао посебан „устав” или правилник, а представници свих Помесних Цркава би о свим питањима која захтевају „свеправославно суочавање” консултовали само цариградског патријарха. Тачка 5. обавезује све помесне Цркве да не ометају „описани ход” успостављања „нормалног поретка” у дијаспори.

Овај документ је изазвао негодовања Грчке Цркве, која је устврдила да овде није реч само о дијаспори, него о узајамним односима аутокефалних Цркава, при чему се, по грчком Синоду, питање дијаспоре користи да би се „посредно довео у питање освештани канонски поредак Православне Цркве”.

Руска Црква је истакла да питање дијаспоре прети „јединству православља”, и осудила „немотивисане и једностране претензије Цариградске патријаршије”. Румунска Црква је тврдила да су све Помесне Цркве, без обзира на древност и место у диптисима, једнаке, и да свака има право да води бригу о својој дијаспори, што је речено и у саопштењу Пољске Цркве.

Ипак, формирање епископских конференција у Европи и свету наставља се; свакој од њих преседава епископ из Цариградске патријаршије. Фанар је још 1993. показао и своју конкретну моћ, када је од 30. до 31. јула, одржао суђење патријарху јерусалимском Диодору,

наводно због његових „неканонских” поступака који угрожавају јурисдикцију Цариграда. Диодор је, са двојицом епископа, осуђен на „рашчињење” ако се не „покаје”. Сам патријарх јерусалимски (сада већ покојни), познат по свом антиекуменизму, одбио је да се појави на сабору (где су учествовали и јерарси из других помесних Цркава грчког језика) тврдећи да може да му суди само Васељенски сабор. Касније је дошло до компромиса, али, пошто је једно од кључних питања било „мешање” Јерусалимске патријаршије у црквена питања у Аустралији јасно се показало да Фанар сву дијаспору сматра „својом”.

То се види и у односима Цариграда и Москве.

Други Рим и Трећи Рим

Сукоби око јурисдикцијске надлежности између Другог и Трећег Рима трају од пада Руске монархије и успостављања СССР 1917. године. Мелетије Метаксакис је, користећи бољшевичке прогоне против Руске Цркве, 1923. потчинио себи руске епархије у Финској и створио аутономну Финску Цркву у оквиру Цариградске патријаршије. Исте године потчињава и Естонију, а затим од Москве одваја и Пољску Православну Цркву. Његов наследник, Григорије VII, покушава да смени Светог Тихона Исповедника, патријарха московског и све Русије и шурује са „живоцрковницима”, расколницима блиским безбожном режиму. Патријарх цариградски Василије борио се против Руске Заграничне Цркве, тврдећи да се сви православни ван својих матичних држава морају потчинити Константинопољу.

Године 1931, патријарх Фотије II под своју јурисдикцију прима руског митрополита Евлогија (Георгијевског) и његову паству у Европи, а на протест Московске патријаршије одговара да „Цариградски Престо има канонско право суда над парохијама у дијаспори” и да је њему „поверено опште старање о потребама православних цркава свуда”.

И Србска Црква се суочавала са агресивном политиком панхеленистичких екумениста: званични часопис Александријске

патријаршије, којом је у то време управљао злосрећни Метаксакис, 1932. је тврдио да је Цариград Србској Цркви дао аутокефалију само на територији Краљевине Југославије, и да она нема права да оснива своје епархије у дијаспори. СПЦ је, у оно време, била независна у својој политици, и патријарх србски Варнава устао је у одбрану права Московске патријаршије, оштро осудивши мешање Константинопоља у њене унутрашње ствари (већ поменути случај митрополита Евлогија у Паризу.) У писму руском епископу литванском Елевтерију, патријарх Варнава је јасно рекао: „Српска Црква, којој ја председавам, тражиће од Васељенске Патријаршије да не скреће са канонских основа у својим односима према осталим аутокефалним црквама”.

После распада СССР-а 1991. године, непријатељи Русије су чинили све да Руску Цркву, један од најважнијих фактора јединства руског народа, ослабе и поделе. Дошло је и до нових трвења између Другог и Трећег Рима. Средином деведесетих година 20. века, на кратко време чак је било прекинуто и њихово молитвено општење: Цариград је преузео одбегле парохије Московске патријаршије у Естонији под своју јурисдикцију. До оштре преписке између Цариграда и Москве (опет око питања дијаспоре), дошло је у периоду од 2002. до 2004. године. Патријарх Алексеј II је јасно поручио: „Константинопољска Црква нема у земљама дијаспоре привилегије веће од Руске Цркве или било које друге Помесне Цркве” (писмо од 27. јула 2004.).

Донедавни русофобски председник Украјине, Јушченко, покушао је да створи Украјинску Православну Цркву, која би била под цариградским утицајем и коначно одвојена од Москве. Надао се да ће у томе успети 2008, поводом 620-годишњице крштења Руса у Кијеву. Украјински шовинисти, чији је Јушченко био вођа, заснивали су своје наде на чињеници да је Украјина до 17. века била под црквеном јурисдикцијом Цариграда.

Наравно, подухват није успео: патријарси Вартоломеј и Алексеј служили су заједно Архијерејску Литургију, а патријарх Вартоломеј је, својом беседом, у којој се позвао на црквену слогу и јединство, разочарао Јушченка и компанију. Односи између Цариграда и Москве су, за сада, у мирној фази. Ипак, десна рука патријарха московског Кирила, архиепископ Иларион (Алфејев), у интервјуу датом

„Интерфаксу” априла 2009. упозорио је да Цариград осталим помесним Црквама покушава да наметне ватикански модел - „модел крајње централизоване црквене власти на челу с једним епископом, који је поглавар Васељенске Цркве”.

Заједно смо јачи?

Ове, 2010. године, од 27. до 28 маја у хотелу Хелмсли Парк Лејн у Њујорку, одржан је Први епископски сабор канонске православне јерархије Северне и Централне Америке, уз учешће епископа из Цариградске, Антиохијске, Руске (укључујући и Руску Заграничну), Србске и Бугарске Цркве, као и из Православне Цркве Америке (чију самосталност признаје Московска, али не и Цариградска патријаршија). Скупом је председавао архиепископ Димитрије (Константинопољска патријаршија), а потпредседници су били митрополит Филип из Антиохијске и архиепископ Јустинијан из Московске патријаршије. Из Србске Цркве били су присутни митрополит Христифор и епископ Максим, док владике Лонгин, Георгије и Митрофан нису.

Овај скуп је укинуо досадашње саветодавно тело Помесних Цркава на Новом континенту: Сталну конференцију православних епископа у Америци (SCOBA - Standing Conference of Orthodox Bishops in America). Конференцију је, још 1960. године, основао архиепископ Јаков (Цариградска патријаршија) ради координације активности Помесних Цркава у САД, Канади и другде, као и зближавања њихових епископата. SCOBA је увек имала само саветодавни, али не и „наредбодавни”, карактер (политичким речником речено, била је то „лабава конфедерација”). Међутим, њено укидање (коме се, неуспешно, противио антиохијски митрополит Филип Салиба, пошто је он са архиепископом Јаковом и основао SCOBA) указује на то да ће нова структура давати не само савете, него и доносити обавезујуће одлуке, што појединачни коментатори већ тумаче као додатни корак ка стварању јединствене Америчке Православне Цркве (вероватно, под снажним утицајем Цариградске патријаршије.) На скупу се србски митрополит Христофор заложиио за оснивање Америчке Цркве, али

цариградски архиепископ Димитрије је рекао да је „прерано” за тако нешто.

Предвиђено је да се, за разлику од „покојне” SCOBA, ново тело редовно састаје. По свештенику Атанасију Хадсону: „Епископско сабрање више функционише као Сабор и зато има више могућности него што их је SCOBA икад имала”.

Очито је да на Новом континенту напредује један процес који није започео скоро. Ако се не упознамо са предисторијом истог, нећемо знати ни због чега је србски митрополит Христовор био за стварање јединствене Америчке Цркве што пре.

Србска дијаспора у Америци

Још 1994. године, дописник крагујевачких „Погледа” из Њујорка, др Петар Павловић, у свом тексту „Бог Свами!” („Погледи”, бр. 145/1994.) указао је на то да се у србском расејању у САД нешто спрема - бар кад је у питању даља „американизација” пастве. Наиме, на једном сабору, одржаном у Детроиту 15. септембра 1994. било је тражено да се укину србске богословије у Либертивилу и месту Три језера у Илиноју (богословија Новограчаничке митрополије), а да се образовање србских богослова настави у руским и грчким школама. Други предлог је био да се канадска епархија ослободи учешћа у централној црквеној каси (што би је уклонило и из учешћа у раду свесрбског црквеног сабора на северноамеричком континенту). Иако први предлог није прошао, а други је био заогрнут филантропским плаштом, видело се да се нешто спрема. Павловић је упозорио да не треба заборавити просту чињеницу - Срби у Канади су много више везани за матицу, и живо заинтересовани за збивања у њој, док расејање у САД полако губи везу с коренима, и американизује се. Митрополит Христифор, са седиштем у Либертивилу, и сам рођен у Америци, по Павловићу, био је склон саздавању црквене заједнице независне од Београда. У допуни правилника за функционисање црквено-школских општина, усвојеном на скупу у Детроиту, наглашавана је њихова потчињеност јерархији СПЦ у Америци и Канади, али не и Патријаршији у Београду.

Павловић је истакао да се у црквеним круговима говори о могућности стварања Америчке патријаршије, у коју би се, по њему, укључиле све дијаспоре православних јурисдикција на територији САД: „Таквом реорганизацијом, јасно је да би амерички Срби изгубили сваку канонску и духовну везу са Српском Патријаршијом, а њихова овдашња црквена организација изгубила би сваку основу на којој би могла да специфично заступа интересе српског народа”. Било да је у питању лична амбиција појединих епископа (какав је владика Христифор) или неки шири план (по Павловићу, „безбојно „америчко православље” које би се затим лако дало уклопити у шире екуменистичке токове”) - „таквом реорганизацијом и укидањем наглашеног дијаспорног карактера, овдашња СПЦ постала би много подложнија манипулисању њених акција на начин који би највише одговарао дневним интересима америчке политике”.

Петнаест година касније, у врло упутном чланку „Нове невоље у Цркви” („Печат”, бр. 63/15. мај 2009.), проф. др Коста Чавошки је анализирао даљи процес одвајања србске дијаспоре од црквене матице, путем документа под називом Устав Српске православне цркве у Северној и Јужној Америци, који је поднет на усвајање СА Сабору СПЦ у мају 2009. године. Др Чавошки је показао да увођење Епископског савета (за србске парохије на оба америчка континента) као још једне црквено - јерархијске управне власти (поред СА Сабора и СА Синода СПЦ) указује на, у будућности могућу, сепарацију америчких епархија од Патријаршије у Београду. Такође, ишчезавање Новограчаничке митрополије, против кога је, сведочи др Чавошки, био и блаженопочивши патријарх Павле, сеје семе сумње и раздора међу србску паству у дијаспори - поготову ону која се у јединство са СПЦ вратила из тзв. „Дионисијевог раскола”, и које је та Митрополија обухватала.

Др Чавошки је са чуђењем констатовао да члан 5. спорног Устава одређује енглески као први званични језик СПЦ на северноамеричком и јужноамеричком континенту (па тек онда србски). С обзиром да је СПЦ „не само у земљи него и у иностранству најпоузданији чувар српског националног идентитета, чији је битан елеменат, поред православља (укључујући и светосавље) и косовског завета, и сам

српски језик, онда би тај језик увек морао бити на првом месту као службени језик, па тек онда неки други језик”, сматра др Чавошки.

Најзначајнији увид Косте Чавошког је, међутим, овај:

>>Да би се боље схватило до чега би то могло довести узећемо, као хипотетички, пример Црне Горе, Републике Српске и Хрватске. Шта би, рецимо, догодило када би три епископа у Црној Гори, односно пет епископа у Републици Српској од својих епархија конституисали - не дај Боже! - Српску православну цркву у Црној Гори, односно Српску православну цркву у Босни и Херцеговини. Тада би и последњи српски пастир одмах схватио да је не само реч о црквеном расколу, угрожавању канонског јединства свеправославно признате Српске Цркве, него и о разбијању српског православног народа. У Хрватској то, нажалост, није била само хипотетичка могућност, него и стварност под Антом Павелићем, када је конститутивна некаква Хрватска православна црква са Хермогеном као поглаварем.

Ни на памет нам не пада да творцима Устава Српске православне цркве у Северној и Јужној Америци приписујемо нечасне, а камоли неке опакије и далекосежније намере. Верујемо да је по среди пука несмотреност, а можда и мала непромишљеност. Но, како наши архијереји, клирици и мирјани у САД и Канади веома добро познају тамошњи прецедентни правни систем, ваља их ипак опоменути да би конституисање посебне Цркве за Северну и Јужну Америку могао бити неугодан, па и опасан преседан за Западну Европу и Аустралију; о Хрватској, Републици Српској и Црној Гори и да не говоримо.<<

У нас се мало зна да је до тензија у СПЦ у дијаспори већ дошло - у Канади и Аустралији су почеле поделе, и одвајање појединих парохија од Мајке Цркве. Сукоба има и у Швајцарској и Немачкој. Куда ће све то водити, остаје да се види.

За крај

Све више Срба је озбиљно забринуто за судбину своје Цркве. Они, као што смо већ видели, слуте да би разградња нашег националног бића могла довести до настанка „регионалних” православних Цркава на просторима бивше Југославије. И, једног ружног дана, Босна и

Херцеговина, Црна Гора, Војводина - могли би постати „дијаспора”.
А власт над дијаспором - ко зна чија.

Потписник ових редова зна да ће највећи број читалаца овог текста рећи: „Немогуће!” Али, ко је, чак пре пет година, могао да наслути да ће србски језик, којим говори становништво Црне Горе, бити избачен из школа у Његошевој постојбини, да би на његово место био уведен непостојећи „црногорски”? Или да ће „међународна заједница” Грачаницу, Пећку патријаршију и Дечане називати „косовском”, а не србском културном баштином?

Надајмо се да ће нас ова горка чаша мимоићи. Али, не надајмо се да ће се то десити без нас. Бог ће помоћи, ако буде имао коме, говорио је блаженопочивши патријарх Павле.

2010.

ЖУРБА У ЗАГРЉАЈ **(Православље и римокатолицизам –** **пут ка јединству или беспуће уније?)**

Шта се збива?

Од 20. до 27. септембра 2010. у Бечу су одржани преговори Мешовите православно – римокатоличке комисије за богословски дијалог. Састанак се бавио веома важном темом – улогом римског папе у Цркви првог миленијума, пре но што је Рим отпао од хришћанске пуноте. У читавом свету владало је велико интересовање за ову тему, а очекивања су била оптимистична (типа: „Ускоро се уједињујемо!”), мада је било и гласова протеста.

Покушаћемо да читаоцима опишемо како је, после хиљаду година отуђења разговор у Бечу уопште постао могућ.

Из историје

Сукоби између Првог и Другог Рима, Цариграда, почели су још у

9. веку, када је властољубиви папа Никола покушао да римске мисионаре наметне Бугарској, која је била у духовној сфери Византије. Свети Фотије Велики, патријарх константинопољски, оштро се супротставио папи, указујући на чињеницу да се у Цркви може имати само духовна част, али не и монархијска власт. До помирења је дошло касније, али Рим, који се све више ослањао (још од Карла Великог) на германску (франачку) моћ у Европи, наставља с властољубивим претензијама, да би 1054. кардинал Хумберт ставио папску анатему на часну трпезу цркве Св. Софије у Цариграду. Патријарх Михаило Керуларije узвраћа анатемом, и молитвено општење се трајно прекида. Рим уводи нова, правоверју туђа учења, и постаје центар државне моћи. Папини крижари почетком 13. века освајају и пљачкају Византију и прогоне православне. У то доба, Св. Сава аутокефалију Србске Цркве тражи и добија од изгнаног цариградског патријарха, који столује у малоазијском граду Никеји. Папи се обраћа као поглавару „велике римске државе” (а не Цркве), а брата Стефана, који је од папе био примио краљевску круну, крунише по православном обреду у Жичи, на Спасовдан 1221. Тиме Св. Сава заувек опредељује Србе као народ Христов, а не папин.

Крајем 13. века, византијски цар Михаило Палеолог, да би своју земљу спасао од нових крижарских похода, у Лиону склапа унију с Римом, признајући папску власт. Свештенство, монаштво (нарочито светогорско) и народ оштро му се супротстављају, и унија пропада. Пред пад Цариграда, да би добио помоћ Запада у борби против Турака, цар Јован VII Палеолог, после двогодишњих преговора у Фиренци и Ферари, опет склапа унију с папом Еугеном IV. Унија се руши захваљујући ефеском митрополиту, Светом Марку, који, опет са народом Божјим, устаје против издаје вере, и трпи цареве прогоне и хапшења да би одбранио Истину. Његов ученик, патријарх цариградски Генадије Схоларије, анатемисаће унију са Римом. Занимљиво је да је србски деспот Ђурађ Бранковић одбио да пошаље нашу црквену делегацију на преговоре с папом Еугеном, а кад су му нудили да се покатоличи, одговорио је: „Мој народ ме сматра несрећним, али мудрим човеком. Кад бих под старе дане променио веру, сматрали би ме несрећним лудаком”.

За време турског ропства, папски душеловци су се размилели по Балкану, Пољској и Украјини, преверавајући православне. Папе оснивају три колегијума за васпитавање мисионара унијатства: Грекум (за Грке), Илирикум (за Србе и Бугаре) и Рутеникум (за Русе). Читаве области бивају поунијаћене: од Западне Херцеговине до Западне Украјине. Католичења има и у 19. веку. Папе све време позивају православне под своје скуте, али патријарси и епископи Помесних Цркава, чак и кад, због турског зулума, морају да тактизирају са Ватиканом, никад не издају истине Јеванђеља. Године 1848, источни патријарси, оспоравајући папине претензије, одговарају да у Цркви од Истока ни један епископ сам по себи, па ни сабор епископа самих по себи, нема незаблудивост, него САВ НАРОД БОЖЈИ чува веру.

А онда долази 20. век.

На путу ка јединству?

Цариградска патријаршија је столећима била стуб борбе против римокатолицизма, а у одбрани православних народа од унијаћења и католичења. Света перјаница Цркве од Истока је, међутим, оставши у Турској, неослобођена ни од Русије, ни од Грчке, у XX веку, нарочито у њеној другој половини, почела све више да се ослања на Ватикан у свом настојању да опстане на Босфору. Под притиском сила секуларизма, Цариград је прешао на нови, папски календар а 1927. године надбискуп Анђело Ронкали незванично је посетио цариградског патријарха Василија III. Било је речи о разним стварима, па и о питањима јединства.

После тридесетак година, 1959. године архиепископ Јаков који се налазио у Женеви као епископ мелитонски, дошао је у посету Ронкалију (онда папи Ивану XXIII). Послао га је цариградски патријарх Атинагора, „суперекумениста”. Била је то прва званична посета неког представника Цариграда од 1597. године до тада. Сусрет се збио свега два месеца од папине изјаве да ће сазвати Други ватикански концил, који ће римокатолицизам разградити тзв. „ађорнаментом” („обновом” у складу са захтевима времена). На Другом концилу, тврдило се да су Православље и папизам „сестринске

цркве”, а сва власт концила усмерила се ка заштити папске незаблудивости у условима света који се мења. Свеправославна конференција одржана 1963. на Родосу „препознала је” промене у односу Рима према Православној Цркви, па је рекла да је постао могућ дијалог „на равnoj ноzi”, а 1964. уочено је, опет на Свеправославној конференцији, да треба да се створе услови да то буде „дијалог љубави”. Цариград је слао званичне посматраче на заседања Другогватиканског концила. То је, под притиском совјетске власти, учинила и Москва.

Најзад, један свештени „табу” у племену Новог Израилја је прекршен. Без свеправославног договора, на своју одговорност, патријарх Атинагора и папа Павао VI срели су се у Јерусалиму 1964. Затим су се патријарх и папа срели у Цариграду и Риму 1967. године. У катедрали Св. Петра у Риму, Атинагора је говорио да је његов сусрет с папом „свеопштем погледу изложио тешки грех поделе Цркве, на такав начин, да данас нема ниједне помесне Цркве, нити одговорног хришћанског пастира и учитеља, који не увиђа више него хитну потребу да се та грешка уклони”.

Године 1965, а као „гест добре воље”, Ватикан и Цариград уклонили су анатеме из 1054. Зашто? Како каже екуменистички пропагандиста цариградских видика, свештеник Томас Фиццералд: „Сада историчари препознају да је раздвајање цркве Рима и Цркве Константинопоља било постепено отуђење које се збило између XI и XIII века. Ово отуђење било је карактеристично углавном преко различитог схватања ауторитета папе римског, и било је усложњено политичким и културним чиниоцима”. Анатеме су „скинуте” 7. децембра 1965, а у заједничкој изјави папа Павао VI и патријарх Атинагора устврдили су да осећају дејство „Божје благодати”, која данас „води Римокатоличку Цркву и Православну Цркву, скупа са свим хришћанима, ка превазилажењу разлика, да би поново били „једно”, као што је Господ за њих молио свог Оца”.

Ова издаја наишла је на осуду православних, а нарочито Светогораца који су извесно време прекинули општење с Цариградским троном.

Године 1972, на престо је дошао патријарх Димитрије, који је

наставио ватиканољубиву политику свог претходника. Истицао је да будуће јединство не сме да буде униформно и хомогено у облицима и изразима, „него у истоветности вере и учења, благодати и исповедања у Христу, уз пуно поштовање за предањске установе, које потврђује сведочење историје и богословља обе Цркве”.

Патријарх Димитрије и папа Иван Павао II срели су се у Цариграду, на дан Св. Андреје Првозваног (по папском календару), свеца – заштитника Константинопоља. Папа је похитао, годину дана пошто је изабран, да настави „дијалог љубави”. Приликом њиховог сусрета, објављено је формирање Заједничке међународне комисије за богословски дијалог између Православне Цркве и римокатолика. У заједничкој изјави, папа и патријарх прогласили су да је „очишћење колективног сећања значајан, исход дијалога љубави и неопходан услов за будући напредак”. Још 1965, архиепископ амерички Цариградске патријаршије, Јаков, основао је, скупа са представницима канонских Православних Цркава „Православно–римокатоличке билатералне консултације”, зарад заузимања заједничког става по разним, пре свега социјалним питањима.

Међународна комисија за богословски дијалог почела је да издаје саопштења – 1982. о светотајинском поимању Цркве; 1987. о вези између вере, Св. Тајни и јединства Цркве; 1988. о значењу рукоположеног свештенства, а 1993. о унији и унијатизму (Баламандски споразум).

Патријарх Димитрије је као задатак комисије одредио „решавање садашњих разлика једне по једне”, да би се једног дана дошло до Причешћа из исте Чаше.

После смрти патријарха Димитрија, 2. XI 1991. на цариградски трон је дошао још један екумениста, школован, после Цариграда, у Риму, Женеви и Минхену, Вартоломеј. Поред свеправославних скупова поглавара Помесних Цркава, одржаних 1992. у Цариграду и 1995. на Патмосу, као и редовних путовања по православним земљама, Вартоломеј је наставио да иде путем својих претходника. У интервјуу датом „Turkish Daily News” у новембру 1991, непосредно после избора за првостојатеља Цркве Цариграда, патријарх Вартоломеј је истакао да у екуменском покрету постоји криза, али да је дужност свих

православних да у њему и даље учествују да би криза била превладана. Касније је изјавио: „Ко год каже да је против циља какав је пуно хришћанско јединство, тај је против воље Божје” (The Tablet, 1. март 1997, стр. 301.)

Баламандски споразум

Године 1993, у Баламанду у Либану, чланови Комисије за православно–римокатолички дијалог устврдили су да је „класична” унија с Римом „превазиђена”.

У документу из Баламанда, православни и римокатолички делегати су „признали” да су Црква Христова и – „Сестринске цркве” (тачке 12. и 14.). Овоме је претходио низ ватиканољубивих изјава православних првоепскопа. Поздрављајући папу Павла VI у базилици Св. Петра у Риму 26. октобра 1967, патријарх Атинагора је рекао да му шаље целив мира и указује поштовање као „архијереју старијег Рима, носиоцу апостолске благодати и наследнику плејаде светих и мудрих мужева, по части и рангу првом у чину престола Хришћанских Цркава, које обухватају васељену”. Године 1975, 7. децембра, поводом десетогодишњице скидања анатема из 1054, патријарх Димитрије поздравио је Павла VI, „Епископа Рима и Свету Римску Цркву, у добромирисном тамјану Пентархије Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве, у којој Епископ Римски председава по налозима љубави и части /.../ Налазећи се у назидатељном братском општењу са Вашом Светошћу, првом по чину и части у Телу Господњем, целивамо Вас целивом светим”.

И паписти су узвраћали истом мером. Унијатски свештеник Димитрије Салахас, редовни учесник у раду Мешовите богословске комисије, 5. јуна 1990. године је изјавио: „Како Католичка, тако и Православна Црква, верују непоколебиво и дубоко осећају, да обе настављају постојање неподељене Цркве, зато што у њима постоји Једна, Света, Саборна и Апостолска Црква”. Сада је Салахас унијатски бискуп у Атини.

Обраћајући се папи Ивану Павлу II на ватикански Петровдан 29. јуна 1990, митрополит халкидонски Вартоломеј (будући патријарх) је

изјавио да ће се решења о јединству Цркве од Истока и римокатолицизма наћи „у оквиру евхаристијске еклисиологије”.

Папа Иван Павео II је 5. јуна 1991. године у Бјалистоку у Пољској рекао да израз „Цркве Сестре” није само „племенита фраза”, него у себи садржи „фундаментални екуменски еклисиолошки принцип”. А 5. децембра 1992. године митрополит швајцарски Дамаскин, одговорни секретар за припрему Светог и Великог Сабора Православне Цркве (из Цариградске Патријаршије) изразио је жаљење што још не успевамо да на светском нивоу остваримо „богословске и еклисиолошке последице” уверења да су Православна Црква и римокатолицизам „Цркве Сестре”. Папски представник у Баламанду, већ поменути Димитрије Салахас, 20. јула 1993. године каже да појам „Сестринских цркава” означава да у свакој од ових Цркава „постоји благодат и спасење”.

Ту је и позната прича о „два плућна крила”. Папа Иван Павео II, у току екуменистичког богослужења у базилици Св. Петра у Риму, 7. 12. 1991. изјављује да су „Католицизам и Православље у ствари два плућна крила хришћанског наслеђа Европе”; то је поновио патријарх Вартоломеј, дочекујући кардинала Едварда Касидија, 3. XII 1992. у Цариграду. Иначе, причу о „два плућна крила” Европе у употребу је увео руски унијата, књижевник Вјачеслав Иванов.

У члану 16. „Баламандског споразума” речено је да унијати имају пуно право да се укључе у „дијалог љубави”, иако је Свеправославна конференција на Родосу (од 1. до 15. новембра 1964.) тражила да се сви унијати одстране из православно–римокатоличког дијалога, јер су „Унија и дијалог – ствари неспојиве”. Па ипак, у делегацији римокатолика који су учествовали у разговору с православнима на Патмосу и Родосу 1980, од 28 западних делегата, осморица су били унијати.

„Баламандски параграфи” 24, 28 и 29. позивају православне и папистичке свештенике да на терену раде заједно, узајамно се саветују, и да користе заједничка места за богослужење...

Све је ишло како је зацртано: године 1992. одржан је сабор унијатских епископа у Лавову на Украјини. По први пут за четири столећа, унијати су позвали представника Цариградске патријаршије.

Дошао је епископ Всеволод који је 26. маја 1992. унијатске бискупе поздравио у храму отетом од православних. Том приликом, он је изговорио следеће: „Вољена браћо! То је први пут после четиристо година да се епископ из Константинопоља обраћа Вама, гркокатоличким јерарсима Кијевске цркве. Сачувајте ту црквену ризницу која припада свима нама. Ваш сабор је – наследник кијевских митрополита /.../ Велика Црква Константинопоља свагда се старала, по мери својих снага, о Украјинцима. Она је и сада спремна да помогне Украјини. Лично сам срећан што сам се за време овог сабора молио с вама”.

Иначе, Баламандски споразум су потписали представници Цариградске патријаршије, Александријске патријаршије, Антиохијске патријаршије, Московске патријаршије, Румунске патријаршије, Кипарске Цркве, Пољске Цркве, Албанске Цркве, Финске Цркве. Срби и Бугари нису.

Orientalis lumen

Оштра реакција православне јавности свела је Баламанд на ништа, али је зато већ 1995. године, од 27. до 30. јуна, патријарх Вартоломеј посетио Рим. Пре посете је изјавио да је главни циљ свих сусрета „коначно јединство раздвојених цркава”. Патријарх је био присутан у базилици Светог Петра док је папа служио мису. Папа и патријарх одржали су беседе после читања Еванђеља на грчком и латинском, разменили литургијски „пољубац мира” и заједно читали Символ вере, без *filioque*. Папа и патријарх благосиљали су окупљене са балкона храма Св. Петра. У папску катедралу, за време овог срамног чина, ударио је гром.

У заједничкој изјави, Иван Павао II и Вартоломеј I су нагласили да је комисија за дијалог „била у стању да изјави да наше цркве једна другу препознају као сестринске Цркве, заједнички одговорне за очување једне Цркве Божје, у верности Божјем домостроју, и на један нарочит начин који се тиче јединства”. Обраћајући се својим верницима, тражили су од њих да „оснаже дух братства који проистиче из једног крштења и учешћа у светотајинском животу. У току историје, и у новијој прошлости, било је напада и чиновна насилја на обе стране. Пошто се спремамо да овом приликом молимо Господа

за Његову велику милост, позивамо све да опросте једни другима и да покажу чврсту вољу да ће успоставити нове односе братства и активне сарадње”.

Сусрети су се наставили, да би кулминирали на празник Св. Андреја Првозваног, по григоријанском календару, 30. новембра 2006. када је папа Бенедикт XVI дочекан у Фанару као „најсветији и најблаженији епископ Рима”, коме је допуштено да носи омофор на Св. Литургији и да, у току Божанске Службе, чита „Оче наш”.

За време свог понтификата, Иван Павао II се трудио да се што више додвори православнима. Усред напада новоушастшке војске Фрање Туђмана на Славонију 2. маја 1995. године, упутио је својим верницима посланицу „Orientale Lumen”, у којој позива римокатолике да се „чешће користе духовним богатствима Источних Отаца, која ће читавог човека уздићи до контемплације божанских тајни”. Хвалећи Православну Цркву због очувања древних духовних, литургијских и монашких предања, папа је позвао на наставак дијалога између Истока и Запада свим средствима, као и заједничка поклоничка путовања и међупарохијске активности зарад духовне поуке. Коментаришући „Orientale Lumen”, отац Алексеј Јанг каже: „Не чуди чињеница да у овом документу папа не помиње стварне разлике између две цркве. То је лајтмотив савременог екуменизма: никад не расправљај о стварима које нас деле, колико год важне и дубоке оне биле; расправљај само о оним стварима које су „сличне”. Таква философија може довести само до лажног јединства /.../”.

Равена

После извесних прекида, дијалог је настављен у Београду 2006., а затим, у октобру 2007. године, у италијанском граду Равени.

Тема је била – власт у Цркви Христовој, и улога Рима и Цариграда као првих по части у поретку Патријаршија. Делегација Руске Цркве, због претензија Цариграда да православност аутокефалних Цркава буде дефинисана као општење са Васељенском Патријаршијом, напустила је скуп. У документу из Равене се, по први пут, помиње и могућност да папа у, засад неоствареној, „уједињеној Цркви” опет буде

први. Како први? Први међу једнакима или први као „намесник Христов“? То тек треба да се види.

Сусрет у Равени је прошао, али се (бар неформално), наставио у Србији, у оквиру православно-католичке радне групе „Св. Иринеј“. Шта се десило у Србији, сазнајемо из „заједничког приопћења за јавност“, објављеног у листу Београдске надбискупије „Благовест“ (11/2007, новембар):

„На позив епископа браничевског Игњатија, у Србији је од 31. октобра до 4. новембра одржан четврти сусрет православно-католичке радне групе „Свети Иринеј“. Теолози су свој заједнички рад започели на Теолошком православном факултету у Београду, а били су назочни београдски надбискуп Станислав Хочевар и владика бачки Иринеј Буловић. Након седнице судионици су се упутили у Велику Плану, гдје је настављен заједнички рад. Тијekom свога рада могли су се помолити и духовно окријепити у познатом оближњем манастиру Покајници. Заједничка православно-католичка група „Свети Иринеј“ утемељена је 2004. године у Паденборну у Њемачкој, где је одржан и први сусрет. Чланови ове групе су 13 католичких теолога из Белгије, Њемачке, Француске, Италије, Низоземске, Аустрије, Пољске и Сједињених Држава, као и 13 православних теолога из Цариградског патријархата, Антиохије, Москве, Србије, Румуњске и Бугарске, затим православних Цркава из Грчке, Пољске, Словачке, Естоније и Сједињених Држава. Други је сусрет теолога одржан новембра 2005. у самостану Пентели у Атини, у Грчкој, док је трећи децембра 2006. био у бенедиктинском самостану Chevotogneau-у у Белгији. Тијekom четвртога радног сусрета, теолози су се бавили темом „Наука и пракса о папинском примату у средњем вијеку“! То је био наставак рада са прошле сједнице у Chevotogneau-у. Теолози су проучавали питање папинског примата у повезаности с грегоријанском реформом календара и концилом уједињења у Лиону 1274. и Ферари/Фиренци 1438/39. Изнијели су мотришта западних и источних теолога на то вријеме. Утврђено је да је за разумијевање папинског примата у средњем вијеку нужно ставити га у повијесни контекст онога времена, али такођер видјети и посљедице тог чина. На концу су сусрета судионици назочили православној литургији те миси у католичкој

цркви Христа Краља у Београду. У име свих судионика се за гостопримство владики браничевском Игњатију захвалио др Gerhard Feige, бискуп из Магдебурга из Њемачке, а изразио је и своју захвалност за финансијску помоћ у организирању сусрета њемачкој добротворној организацији „Реновабис” и „Заклади Конрад Аденауер”. Сљедећи ће се сусрет теолога православно-католичке радне групе „Св. Иринеј” одржати новембра 2008. у Бечу.”

Реакција на Равену

Одмах после скупа у Равени, група србских интелектуалаца (међу којима су били и Жарко Команин, Војислав Лубарда, Предраг Р. Драгић Кијук, Миодраг Ђурић, Милош Ковачевић, Тиодор Росић, Љубомир Протић, Душко М. Петровић, Вера Бојић, Љубица Милетић и Ангелина Марковић), потписује апел „Равенска конквиста”, који гласи: >> У италијанском граду Равени, представници римокатоличке цркве (на челу са кардиналом Валтером Каспером) и присутне делегације православних цркава (предводио их митрополит Јован Зизјулас) - потписали су 27. октобра 2007. документ о начину уједињавања ове две хришћанске цркве.

Докуменат од 46 тачака је донет с циљем превазилажења раскола од 1054. (Велика шизма - тј. издвајање римокатолика из изворно-хришћанске заједнице) односно неслагања око поретка првенства. Документом се утврђује да Рим „као Црква заузима прво место у поретку” (прво седиште) универзалне хришћанске цркве а да папи „припада место примата на свим нивоима”, односно место „првог (протос) међу патријарсима”.

Таква одлука Међународне комисије за теолошки дијалог између римокатолика и православца не само да уноси забуну међу православне Србе (јер папа као „бискуп Рима” није сазивао ни један од седам Васељенских сабора који су обавезујући за православне) већ и одбојност спрам наметнуте саборности с обзиром на историју папске цркве од 1054. до данас.

Инсистирање на примату римокатоличке цркве и папе као њеног првосвештеника не само да не узима у обзир црквену традицију

Антиохијске, Александријске, Јерусалимске и Васељенске цариградске патријаршије - већ искључиво потврђује да се у овом условљавању темеља за уједињење налази једино жеља да се досегне неконтролисана моћ.

На скупу у Равени нису били представници Бугарске православне цркве док је делегација Руске православне цркве демонстративно напустила састанак Комисије за уједињење што је учинила и 2006. у Београду.

Равенски докуменат нема снагу обавезујућег црквеноправног документа пошто ће тек бити представљен на Сабору СПЦ маја 2008. то јест на Светим архијерејским саборима православних цркава. Уједно то је и разлог да се о најновијој екуменској фарси дефинитивно искристалишу ставови православних цркава чији су поједини архијереји запали у тешку заблуду.

С обзиром на миленијумску патобиографију папске цркве, затим њено саучествовање у геноциду над Србима три пута у 20. веку, те идеологију рата којим се успоставља мир током распада Југославије 1991-1995. и упорно прећуткивање бомбардовања Србије и Црне Горе 1999. као и шиптарског варварства после 1999. на Косову и Метохији - српски интелектуалци изражавају своје огорчење због исполитизованог и лакејског понашања представника СПЦ.

Потписници овог АПЕЛА против равенске конквисте траже од своје мајке Цркве да се огради од престапа делегације у којој су били владика бачки Иринеј (Буловић) и владика браничевски Игњатије (Мидић).

Најзад, отимање за примат најбоље потврђује намере и природу папске цркве која је вековима била у служби антиправославне политике као што је у свом изопачењу, још 1870, уздигла за „најглавнији догмат” преношење темеља хришћанства „са Богочовека на пролазног човека”.

За православни комонвелт први и вечни архијереј јесте и биће Господ Исус Христос и том поретку српски архијереји морају да ревнују, као и верујући народ коме служе. Одлучење од тако успостављеног устројства јединства православне Цркве и јединствености Цркве равно је отпадању од домаће Цркве.<<

Упркос овом апелу, који је наишао на велики одјек у јавности, преговарање се наставило.

Папина незаблудивост - да или не?

После Равене, наставило се: припремни рад на документу о улози папе у Цркви првог миленијума усвојен је на Криту 2008, а о њему су вођени разговори на Кипру 2009. и 2010. у Бечу.

Али, о чему је реч?

О папској „незаблудивости”.

Од свога оснивања, Црква Божја није знала ништа о догмату о „папској незаблудивости”. Тај догмат је камен темељац данашњег папизма, и папе га се не могу одрећи, јер би тиме уништили све основе своје земаљске моћи и власти. Православни тај догмат не могу прихватити, јер би престали да буду православни. О чему се, заправо, води полемика?

Римокатоличка црква је усвојила догмат о папској незаблудивости на Првом ватиканском концилу, а формално га је прокламовао папа Пио IX, 18. јула 1870. То учење гласи:

„Ово је догма којом је божански откривено да римски понтифекс поседује ону непогрешивост коју је божански Искупитељ желео за Своју Цркву. Одлуке понтифекса непогрешиве су по питању Цркве и не могу се променити”. У „Катекизму Католичке цркве” (Бискупска конференција Хрватске, 1994.) пише: „Колегиј или збор бискупа нема власти осим ако се не схваћа заједно са римским бискупом (папом, нап.В.Д.) као својом главом/.../ Римски бискуп, као глава бискупског збора, има НЕЗАБЛУДИВОСТ снагом своје службе када, као врховни пастир и учитељ свих вјерника, који своју браћу утврђује у вјери, дефинитивно проглашује науку вјере и морала.”

Италијански блогер Сандро Магистер објавио је 23. јануара 2010. тајни критски документ „Улога епископа Рима у заједници Цркве у првом миленијуму” (The Role of the Bishop of Rome in the Communion of the Church in the First Millenium). Чим је Сандро Магистер објавио документ, то је изазвало пометњу међу мајсторима „тајне дипломатије”. Папски Савет за јединство кршћана изразио је жаљење

због откривања информација. По саопштењу Савета, на Кипру је усвојен став да се садржај критских договора не саопштава до коначног потписивања.

Како каже руски теолог Роман Вершило: „У документу се тврди да је, пре отпадања Рима од Православне Цркве Римској Цркви било признавано првенство над свим Помесним Црквама и на Западу и на Истоку. Римска Црква је признавана као „извор правила вере”. Њено првенство се, тобож, заснивало на томе што су Римску Цркву основали Свети Петар и Павле и што је, наводно, постојао „осећај њиховог живог присуства у Риму” (The Sense of the Living presence), као и тиме што су они у Риму претрпели мучеништво и били погребени, као и чињеницом да је Рим био престоница царства и центар где су се укрштале саобраћајнице. Првенствујући положај Рима документ Комисије приписује самом римском епископу. На тој основи римском епископу признаје се првенство части. Папа се проглашава наследником Светих Апостола Петра и Павла у сасвим (римо) католичком смислу. Даље се у тексту разјашњава да се примат папе не састоји само у части, него и у власти („The Eastern and Western Traditions recognised a certain „honour” (timi) of the first among the patriarchal sees which was not purely honorific... It entailed an „authority”). У документу се тврди да Васељенски Сабори нису могли задобити статус васељенских без учешћа епископа Рима. Штавише, у духу потпуног папизма на папу се примењује 34. Апостолско правило о томе да епископи сваког народа треба да знају првога од њих и да ништа не чине без његовог расуђивања. Другим речима, поглавари Помесних Цркава од апостолских времена тобож признају папу за првог, за главу и ништа нису чинили без његовог расуђивања, како би требало да чине и сада. На крају, папи се даје да има улогу судије ако окривљени епископ било које Помесне Цркве зажели да му се обрати”. Суштински закључак скупа на Криту, чији је завршни докуменат потписан 3. октобра 2008, састоји се у томе да су Исток и Запад били у евхаристијском општењу, без обзира на „различита мишљења”; „заједничко предање” првог миленијума треба да послужи као „модел обнове пуног општења” Истока и Запада данас. Критски документ је, од Срба, потписао епископ браничевски Игњатије (Мидић).

Уочи бечких преговора

Од 4. до 6. јуна 2010. папа се нашао на Кипру, где му је добродошлицу пружио Св. Синод Кипарске Православне Цркве. Кипарски Синод, уплашен због протеста православних верника и монаштва у јесен 2009, када се православно-римокатоличка комисија за дијалог састајала на овом острву, тражила је од Кипрана да ћуте и да се спреме за долазак папе, „без пројаве фанатизма и антицрквених протеста”. Да су претње озбиљне, показује чињеница да је кипарски архиепископ Хризостом ставио под епитимију свештенике и народ који су протествовали октобра 2009, рекавши: „Ко се не слаже с вођењем дијалога нека иде у другу Цркву” (дражи му је папа од сопствене пастве?).

Један од кључних разлога за папофилију кипарских синодалаца на челу с архиепископом Хризостомом је маштарија о томе да ће Ватикан подржати државне власти Кипра у њиховој борби за уједињено острво, а против турске окупације. Тако је било и у 15. веку, када су цар Јован Палеолог и већина владика Цариградске патријаршије потписали унију с папом Еугеном IV, надајући се да ће им Запад помоћи у борби против Турака. Цариград је пао 1453. године, а помоћ Запада није стигла, осим симболичне.

Али, отпора је било и у Грчкој.

Свештена митрополија пирејска, окупила је 28. априла 2010, поводом Дана богословља, на стадиону Иринис и Филис, у присуству великог броја клирика и верног народа, сусрет на тему „Првенство, саборност и јединство Цркве”. Скуп је организовао један од најхрабријих грчких клирика, митрополит пирејски Серафим, с циљем да се проговори о опасностима тзв. „папског првенства” уочи преговора Православно-римокатоличке комисије за богословски дијалог, која, како рекосмо, наставља свој рад септембра 2010. у Бечу.

Архиепископ атински и све Грчке, Јероним, поздравио је скуп, а присуствовали су му и неколики грчки епископи.

Скуп је имао две седнице, на којима су говорили: митрополит пирејски Серафим, јеромонах Лука Григоријатски, професор Арестидис Пападакис (Универзитет у Мериленду, САД), протојереји др

Георгије Металинос и др Теодор Зисис, свештеник Атанасије Нгоцопулос и проф. др Димитрије Целенгидис.

На основу предавања, могло се закључити следеће: Јединство по природи припада Цркви као Телу Христовом и као заједници у Христу. Истинита Црква је једна. Јединство Цркве, у свим областима, законодавним и харизматским, сасвим је Богонадахнуто утемељено, и пре свега се пројављује у Евхаристији.

У Исповедању вере Цариградског сабора из 1727. године, пише да „Источна Црква никад није добијала било какву главу, осим Господа нашег Исуса Христа, који је, по Оцима, заувек оснивач и основа Цркве”.

Према православној еклисиологији, „први” никад није схватан као самодоволна власт, него само као први по части у сабору Цркве конкретне области. На Истоку никад није било првенства власти, а пентархија Православних Цркава у првом миленијуму штитила је Исток од несоборности и самовоље појединаца.

У I миленијуму није било папиног „права” да се меша у црквене послове, и својом апсолутистичком влашћу одређује шта и како се мора чинити. У овом добу, многе су одлуке донете УПРКОС папским ставовима, и цела их је Црква прихватила.

Учесници скупа у Пирејској митрополији истакли су: „После схизме 1054. године све јаче стремљење папа да приграбе власт над целом Црквом потпуно разара богонадахнуто устројство мистичког тела Цркве, припрема план (за укидање) и фактички укида соборност као Богом надахнуту службу тог Тела, уводи у Цркву световни начин мишљења, прецртава једнакост части међу епископима, присваја апсолутно право власти над читавом Црквом. У бити, то уклања Богочовека и као видљиву главу Цркве учвршћује некаквог човека. Тиме се, на неки начин, понавља прародитељски грех.

Истинско јединство постиже се захваљујући јединству у вери, богослужењу и црквеном праву. То је праобраз јединства древне Цркве, коју доследно и католичански продужава Православна Католичанска Црква. Метод унијаћења уводи лажно јединство, засновано на јеретичкој еклисиологији, зато што, поред допуштања разноликости у вери и бослужењу, јединство испада зависно и од признавања

папског првенства, и укида саборно устројство управљања Црквом, које је установа божаственог права. Разнообразност постаје прихватљива само у другостепеним питањима локалних традиција и обичаја.

После Првог ватиканског концила, (1870.), а нарочито после Другог ватиканског концила (1962.-1964.), папско првенство више није само обична канонска претезнија, него неопходан догмат вере, суштински нужен за спасење верних. Одбацивање истог значи падање под анатему Првог ватиканског концила, која је на снази и после Другог ватиканског концила”.

Митрополит пирејски Серафим је истакао: „Кроз јеретичко и богохулно учење о првенству власти епископа Рима и из њега проистекле духовне последице (какве су незаблудивост папе и апсолутистичко – монархистичка власт над читавом његовом религиозном заједницом), папство се развило у апсолутно – монархијски систем мистичког погледа на свет и довело до унакажавања самог схватања Цркве. Папизам је прихватио ново римско-франачко паганство под некаквом духовно маском, тиме лишио мистичке слободе у Христу сваког свог следбеника. Исход је био да је папизам послужио као неизбежан и кобан узрок падања у стотину јереси и отпадију од Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве, као и постављања непремостивих препрека за могуће обраћање из истих”.

Учесници скупа су, кад је данашњи дијалог православних и паписта у питању, устврдили да је црквено општење могуће васпоставити тек када се паписти одрекну заблуда – filioque, учења о тварној благодати, незаблудивости папе, чистилишту, итд. Учење о папском првенству мора бити укинуто и не сме се радити на некаквом „прихватљивом тумачењу” истог. На крају, скуп је осудио покушај да се јединство успостави путем синкретистичке приче о „јединству у различитостима”.

Циљ папских стратешких игара још почетком деведесетих година 20. века, у својој књизи „Православље и екуменизам”, описали су архимандрити Серафим и Сергије: „У вези са овим карактеристично је писмо грчког православног свештеника о. Антонија (Атанасиадиса)

упућеног листу „Ортодоксос Типос”, у коме се каже: „...На прославу 1000-годишњице Крштења Русије био је позван и истакнути православни богослов - о. Мајендорф, коме је у разговору о богословском дијалогу, један кардинал рекао нешто врло значајно: „Путем дијалога ми римокатолици настојимо да православни схвате неопходност уједињења око Фанара (тј. Цариградске Патријаршије). А када у томе успемо, православни ће схватити да им је неопходан Рим као центар Цркве!”

Срби у дијалогу (Да ли сте се „proorijentisali?”)

Низ политичких аналитичара у Србији приметио је да се врх СПЦ, још од средине прве деценије овог века, политички преорјентисао, слично владајућим елитама у нас, које непрестано мантрају да „Европа нема алтернативу”. Међутим, преорјентација је почела раније, и то као PROORIJENTACIJA, која има везе са бечким римокатоличким фондом Pro Oriente, који је основао аустријски кардинал Кениг.

Брига фонда Pro Oriente, утемељеног 1964. (који има испоставе у Бечу, Грацу, Салцбургу и Линцу), су православне, монофизитске, несторијанске и друге источне хришћанске заједнице, с којима се сарађује и упућује им се материјална помоћ. Папа Иван Павло II је веома ценио допринос ове организације циљевима ватиканског екуменизма: поводом петнаестогодишњице „Pro Oriente”, он је истакао да је Беч, оснивајући исту, одлично одговорио екуменским иницијативама Другог ватиканског концила да се „обрати дужна пажња нарочито питању порекла и развоја Црква на Истоку, и природи односа који су постојали између њих и Римске столице пре одвајања, и да се исправно вреднују ове чињенице”.

„Pro Oriente” је имао значајну улогу и на просторима бивше Југославије. Наиме, 24. августа 2000. године, недељник НИН је објавио следећу информацију:

„Посета загребачког надбискупа Јосипа Бозанића Српској православној цркви у Београду испланирана је и договорена у

Ватикану и Бечу а не, како се нагађало, у Загребу и Београду, дознао је загребачки недељник „Национал” у дипломатским круговима у Загребу и Риму. Надбискуп Бозанић, као специјални изасланик Ватикана, упућен је у поверљиву мисију којој је био циљ - успостављање комуникација са представницима умереног крила у Српској православној цркви. Премда је службено најављено да је надбискуп Бозанић кренуо пре свега у посету верницима католицима у Срему и Савезној Републици Југославији, његов пут је имао много шире значење. Надбискуп Бозанић путовао је у Србију као својеврсни изасланик Ватикана са задатком да премости досадашњи прекид у међусобној комуникацији. Уз то, надбискуп Бозанић имао је још један задатак: требало је пре избора у Србији да пружи подршку свима у СПЦ-у који се супротстављају диктатури Слободана Милошевића. Да се на посети надбискупа Бозанића инсистирало и у Ватикану и у међународној заједници потврдио је и теолог Адалберт Ребић. Он је казао како „међународни чинитељи већ дуље вријеме инсистирају да се кључни људи Католичке и Православне Цркве што прије састану”. Посета је организована, како сазнаје „Национал”, после ширих консултација Ватикана са европским политичким експертима за Србију... Ватикан спроводи политику према СПЦ-у на више нивоа. Једна је заиста сензационална: КАТОЛИЧКА ЦРКВА ВЕЋ ГОДИНАМА ФИНАНСИЈСКИ ПОМАЖЕ СПЦ. Чини то преко пензионисаног бечког надбискупа Кенига, његових фондација и донација.”

Информативна служба СПЦ је све ово демантовала. Али, ево десет година после 5. октобра 2000, наследник патријарха Павла прима награду од Pro Oriente, и држи програмски говор сасвим у духу планова Другог ватиканског концила. Патријарх Иринеј је примивши, нимало куртоазну, Повељу Заштитника фондације одржао беседу (на линији ставова главног цариградског екуменисте, титуларног (без пастве) митрополита Јована Зизјуласа, чија је догматика истиснула догматику оца Јустина с Богословског факултета у Београду. Исказ патријарха Иринеја да „ниједна историјска црквена заједница не може претендовати на то да је Црква, ако је престала да тежи јединству са другим Црквама”, припада Зизјуласу, и пориче основни став

православне еклисиологије: Црква је Једна, Света, Саборна и Апостолска, и она не тежи јединству „с другим Црквама”, него све призива себи кроз повратак Истине, која је Христос.

Патријарх србски Иринеј у Бечу је чак наговештавао могућност измене богослужбеног календара – ради зближавања са инославнима. Присуствовао је и прослави чисто римокатоличког празника Најсветијег имена Дјевице Марије, који је папа Иноценције XI прогласио општеобавезујућим после победе Јана Собјеског над Турцима под Бечом 12. септембра 1683. Питамо се: да ли је патријарх случајно посетио Беч баш тада? Иако је чињеница да србска црквена општина у Бечу слави 150-годишњицу управо 2010, Србима се могло отићи и раније и касније. Овако, стигло се на католичко-аустријски празник, а и направљен је ентузијастички екуменски увод у сусрет Комисије за дијалог православних и римокатолика.

Патријарх србски је с пуно заноса говорио и о прослави 1700-годишњице Миланског едикта у Нишу 2013. (иако Ниш с Миланским едиктом има везе колико и откриће Америке с путовањем Марка Пола).

Није нимало случајно да је православна јавност широм света патријархов сусрет с бечким католицима прокоментарисала као спремност да се хита, корацима од седам миља, у загрљај са Римом. Сајтови попут веома угледне „Руске народне линије” и московског часописа „Благодатни огањ” објавили су низ критичких коментара својих читалаца овим поводом.

Дакле, проогијентација СПЦ се наставља.

„Опрости ми, папе”

Два дана пре краја сусрета у Бечу (20. – 26. 9.) митрополит Јован Зизјулас и надбискуп Курт Кох појавили су се на конференцији за штампу. Зизјулас је изјавио да „између цркава нема ни сенке неповерења. Ако будемо ишли овим путем, Бог ће наћи начина да се надиђу све преостале тешкоће и да се две цркве потпуно уједине.”

Надбискуп Кох је са задовољством трљао руке – „Критички докуменат” је суштински усвојен! „Дошли смо до признања чињенице

да је у почетку историје Рим играо нарочиту, првенствујућу улогу. О томе ћемо још разговарати (шта то првенство значи), али већ је скуп у Равени 2007. постигао договор да на сваком црквеном нивоу мора да постоји поглавар, 'први'", рекао је Кох. Зизјулас се сложио изјавивши да је у првом миленијуму Хришћанства папа у Цркви имао посебну улогу, при чему се дотични „консултовао” са другим епископима (папа се, узгред буди речено, и сада консултује са бискупима, али ОН ОДЛУЧУЈЕ).

И Кох и Зизјулас су изјавили да ће бити остварен нови модел јединства „сестринских цркава”, као резултат узајамног прилагођавања. По Коху, паписти ће себи приуштити мало „православне саборности”, а православци ће признати папски примат – и „мирна Бачка"! Зизјулас је уверен да ће скори православни „Васељенски сабор”, уредивши односе међу Помесним Црквама допринети екуменском пројекту. Најављено је такође да ће после сједињења заједница, и западна и источна сачувати своју организацију и свој тип „духовности”.

Очито, реч је о старом моделу Уније (са извесним модификацијама) – признаш папу, а сачуваш свој обред и „духовност”. Деја ву!

Но, Православна Црква зна (у складу са учењем Посланице Источних Патријарха из 1848. године): веру Еванђеља не чувају само епископи (поготову не они који су, иако доктори теологије, спремни на све врсте компромиса да би се додворили Ватикану), веру чува САВ НАРОД БОЖЈИ. Народ Божји неће прихватити никакву унију с непокајаним папом, ма шта комисије о томе тврдиле. Ни у Русији, ни у Грчкој, ни у Румунији, ни у Грузији, ни у Бугарској (Бугарска Црква ОДБИЈА сваки дијалог те врсте), а пототову не међу Србима. Јер између нас и папе стоји Јасеновац, а не ружичњак.

Руско њет

Да пут ка унији неће бити нимало једноставан, показују реакције РПЦ.

Свети Синод Руске Цркве је, на свом заседању 26. јула 2010. одлучио да у Беч, на преговоре комисије за дијалог православних и

римокатолика, пошаље делегацију. Њен члан, архимандрит Кирил (Говорун), дао је интервју украјинској агенцији РИСУ о томе шта се од дијалога очекује. На питање новинара Тараса Антошевог шта ће бити предмет разговора, отац Кирил је истакао да ће то бити критски документ о улози римског папе у Цркви првог миленијума, али ће исти морати да претрпи радикалне модификације, јер Руска Црква није учествовала у његовој изradi.

По Говоруну, основно је, ипак, питање примата у Православној Цркви, јер папско схватање примата је неприхватљиво за обе струје у Православљу које преговарају с римокатолицима. Једна струја сматра да је улога првог међу једнакима у Цркви од Истока само почасна, док су све аутокефалне цркве потпуно независне у свом деловању. Друга – цариградска, углавном верује да примат части подразумева и извесну власт.

Сукоби између Москве и Цариграда, нарочито због питања парохија у Естонији, чија се група средином деведесетих одвојила од Москве и прикључила Цариграду, решавани су на недавном међуправославном скупу у Шамбезију, тако да предстоји нормализација односа двеју Патријаршија. По оцу Кирилу, то ће допринети стабилизацији светског Православља.

С обзиром да ће богословска комисија у наредном периоду расправљати о улози папе у другом миленију, када се папа прогласио „намесником Христовим” и „незаблудивим по питањима вере”, нико не зна тачно колико ће ти преговори трајати, и да ли ће се успешно окончати. Игуман Филип (Рјабих), из московског Одељења за спољне послове Цркве такође је (за Интерфакс) изјавио да је питање папине улоге „најкомпликованије”, јер је однос према овој институцији најважнији за римокатолике. Игуман Филип је нагласио да је иницијални документ с Крита већ био критикован на Кипру, истичући да ће руска делегација настојавати на томе да коначни текст мора садржати потпуно православну позицију кад је однос према папи у питању. Он ипак мисли да су папе Иван Павао II и Бенедикт XVI учиниле искорак према православнима пристајањем да се о овој осетљивој теми уопште расправља.

Но, превелика попуштања Ватикана не могу се очекивати.

Митрополит аустралијски Стилијан, који је, у име Фанара, до почетка 21. века био сапредседавајући комисије за дијалог (иначе, бивши студент и пријатељ садашњег папе), напустио је дијалог разочаран, зато што се Ватикан није одрекао унијата и унијатства. Он сада оштро критикује митрополита Јована (Зизјуласа), сматрајући његове ставове превише попустљивим.

Занимљиво је напоменути да је папа римски у јулу 2010. на чело комисије за дијалог с православнима поставио дугогодишњег пријатеља и сарадника, надбискупа Курта Коха, који је на том месту заменио, донедавно незаменљивог, кардинала Валтера Каспера. Такође, папа Бенедикт XVI је уочи бечких преговора позвао на молитву за јединство, с обзиром да савремени изазови налажу уједињење свих хришћана.

Па ипак, управо захваљујући одлучном ставу Руске Цркве, папина молитва остала је без плода: архиепископ Иларион (Алфејев), десна рука Патријарха Кирила, демантовао је тврдње о најскоријем зближавању Запада и Истока: „За разлику од тврђења штампе... никакав помак није постигнут. Све седнице су биле посвећене дискусији о улози епископа Рима у првом миленијуму. На ову тему, Координациони одбор Комисије је претходно израдио документ, чија је почетна верзија разматрана још прошле године на Кипру. Радна верзија тог документа је 'процурела' медијима и објављена је”.

Владика Иларион је рекао да се од Беча много очекивало, а да се суштински ништа није десило. Руска делегација је одбила да потпише критски документ тражећи подробну дораду истога.

Митрополит Иларион приметио је да је документ припремљен на Криту „строго историјски по својој природи” и, говорећи о улози епископа Рима, готово не помиње епископе осталих локалних цркава првог миленијума, што ствара погрешну представу о томе каква је била расподела власти у древној Цркви.

Поред тога, додао је представник Московске Патријаршије, документ нема јасну и прецизну изјаву о томе да надлежност епископа Рима у првом миленијуму није ширена на исток. Митрополит се надао да ће ови пропусти бити поправљени током финализације текста.

Према његовим речима, после дуге расправе, Комисија је одлучила

да овај документ треба да се усаврши и да ће коначна одлука о његовом статусу бити донета на следећем пленарном састанку комитета чија се седница очекује за две године. У међувремену ће бити припремљен нови документ нацрта који се бави истим питањима, али искључиво са теолошке тачке гледишта.

За православну страну је очигледно да је у првом миленијуму надлежност римског епископа искључиво тицала Запада, рекао је митрополит Иларион, док је на Истоку, јурисдикција била подељена на четири патријаршије - Цариград, Александрија, Антиохија и Јерусалим.

У овом случају „епископ Рима није имао директну надлежност на Истоку”, упркос чињеници да су му се у неким случајевима, источни епископи обраћали као арбитру у теолошким споровима.

„Разматрани подаци нису имали систематски карактер и ни на који начин не могу се тумачити у смислу да је епископ Рима био уважаван на Истоку као онај који има врховни ауторитет у целој васељенској Цркви”, рекао је Митрополит, изражавајући наду да ће се на будућим састанцима Комисије католичка страна сложити са том позицијом, која је, према његовим речима, потврђена бројним историјским доказима.

Дакле, како би наш народ рекао, опет „Јово наново”. Преговори се настављају, али све док папа буде желео врховну власт и незаблудивост, њихов успешан завршетак не може се очекивати.

ФАНАРИОЋЕЊЕ

СРПСКА ЦРКВА НА РАСКРШЋУ (ЕКУМЕНИЗАМ И ЛИТУРГИЈСКА РЕФОРМА КАО ИЗАЗОВИ)

Криза

Када су, почетком 21. века, у Србији вршене анкете о томе које институције уживају највеће поверење србског народа, анкетирани су јасно одговарали: Црква и Војска. Наши спољашњи непријатељи и њихови унутрашњи пријатељи и савезници (“родомрсици”, како би рекао др Зоран Аврамовић) су, од тада, учинили све да униште Војску: почев од хапшења генерала, бранилаца Косова од НАТО хорди 1999. године, и спровођење истих у Хаг, до увођења цивилног служења војног рока, и уништења свега вредног у наоружању, уз припрему за улазак Србије у НАТО (то јест, НАТОа у Србију).

А онда је на ред дошла Црква. Црква је, од 1945. наомамо, увек била на удару србофоба: прво Титових комуниста, бораца против „великосрпске хегемоније” (често префарбаних комуниста; случај титопојца Радомира Константиновића и квазилибералке Латинке Перовић, оца и мајке „Друге Србије”, јасно говори о том префарбавању.) Од почетка 90-их година 20. века до данас, Србску Цркву оптужују за „нациоанализам”, „ксенофобију”, „хомофобију”, мржњу према „евроатлантским интеграцијама”, „ратнохушкачку идеологију”, итд. Напади су били континуирани и снажни, али, за разлику од Војске, криза Цркве је пре свега, изазвана унутрашњим сукобима и противуречностима које нису од скоро, и који се не тичу само СПЦ, него и хришћанског Истока у целини.

Из историје реформи на Истоку

Криза светског Православља почела је да се снажно пројављује после пада Руске царевине 1917. године, када се Руска Црква, најбројнија и духовно најснажнија на свету, нашла у ропству

бољшевика. Бољшевици су, поред убијања клира и верног народа, подстакли и обновљенски раскол - известан број епископа и свештеника, који су политички подржали Лењина и комунизам тражили су револуцију у Цркви: измене Литургије (од гласног читања тајних свештеничких молитава, преко укидања иконостаса и отварања олтара, до укидања словенског језика у богослужењу), реформе канона (увођење жењеног епископата, вишебрачја свештенства), укидање монашког живота, итд. Борили су се и за увођење новог календара. Свети Тихон Исповедник, патријарх Московски, са верним епископатом, свештенством и народом, одолео је обновљеницима, а њихове идеје су остале у ваздуху. До даљњег.

Цариградска патријаршија је, такође, запала у кризу: после рата Грчке и Турске, почетком двадесетих година XX века, када су Турци из Мале Азије протерали преко милион Грка, Фанар се нашао у непријатељском окружењу Ататуркове државе. Патријарх Мелетије (Метаксакис), масонски посвећеник високог степена је, да би добио подршку Запада, у Цркву увео нови календар, и изазвао велике расколе и сукобе широм православног Истока. Ране тих раскола осећају се и данас, пре свега у Грчкој. Остале реформе које је Метаксакис тражио, од богослужбених до канонских, чији је циљ био приближавање западним, пре свега протестантским, конфесијама, није се остварио. У јурисдикцију Цариграда, тридесетих година 20. века прелази и руски митрополит Евлогије, око кога се у Паризу окупљала из Русије протерана либерална хришћанска интелигенција, такође склона богослужбеној и канонској реформи (попут проте Сергија Булгакова, Николаја Афанасјева, Антона Карташова, Бориса Совеа и других). Институт Светог Сергија, који су основали, финансирани су, углавном, „либерални” протестанти, а међу професорима је било и масона (о чему сведочи наш познати емигрантски мислилац, др Марко С. Марковић, дипломац Светосергијевског института). Институт је развио снажну научну и публицистичку делатност, плаћајући обол екуменистичким илузијама својих оснивача (попут већ поменутог Булгакова).

Следбеници митрополита Евлогија, који су отишли у САД (попут свештеника Александра Шмемана и Јована Мајендорфа) основали су

Америчку Православну Цркву, у којој су настављене озбиљне богослужбене реформе. (Јованов син, бивши ђакон Пол Мајендорф, данас је један од најгласнијих заговорника тих реформи; свој утицај шири преко њујоршке Академије Светог Владимира, на којој држи катедру литургије).

Уплив на реформе у Православној Цркви потицао је из Светског савета цркава (WCC), протестантско-православне екуменске организације, чији је циљ евхаристијско јединство свих хришћана, уз минимум догматске сагласности. Комисија за веру и поредак Светског савета цркава својим документом „Крштење, евхаристија, министријум” веома је утицала на православне реформаторе, попут Петра Василијадиса. У том документу, Литургија се, пре свега, доживљава као „братска трпеза” с које се сви, без посебне припреме, причешћују, а не као, пре свега, светотајинско оприсутњење Жртве Христове, које пред вернике поставља озбиљне захтеве. (“СА СТРАХОМ БОЖИМ И ВЕРОМ пркступите”, каже свештеник кад позива православне вернике на Причешће).

Важан утицај на реформисте у Православној Цркви имао је и Други ватикански концил (1962-1965.), чију је богослужбену реформу спровео папа Павао VI (1969. године). Традиционална латинска миса је скраћена на мање од пола сата, њен текст је постао опциони, уведен је говорни језик у богослужење; свештеник се окренуо лицем народу, а леђима олтару; жене су постале министранти, а нерукоположенима је допуштено да деле хостију (римокатоличко причешће) верницима; постови су сасвим укинута (осим Великог петка); неузимање хране пред причешће сведено је на пола сата, итд. Циљ је био „повратак раној Цркви” (то јест, зближавање с протестантима). И традиционална догматика римокатолицизма подвргнута је хуманистичкој (хоминистичкој) ревизији. Дошло је до раскола, на чијем челу се нашао кардинал Марсел Лефевр, око кога су се окупили традиционалисти, не прихватајући радикалне реформе званичног Рима. Уместо да нова миса привуче више верника (што је, наводно, био циљ реформе), дошло је до драстичног пада броја оних који припадају Римској цркви (у Француској се, рецимо, крштава 10-15% новорођенчади, а у Западној Европи је сва мање домаћег свештенства и монаштва, па се

храмови и самостани продају, и постају све и свашта, чак и коцкарнице). Садашњи папа Бенедикт XVI, озбиљан теолог и литургичар, покушава да поправи ситуацију: почев од забране рок-музике на богослужењу, преко одобрења да се традиционална латинска миса чешће служи, до настојања да се лефевристи врате Риму (јер су највећи број Левефрових следбеника млади). Али, процес отпадије је отишао предалеко, и питање је да ли ће Бенедикт XVI нешто постићи. Уместо да се поуче од неуспеха литургијских реформи римокатолика („Литургија остаје Литургија само док онај који је служи не може да манипулише њеним спољашњим елементима”, каже садашњи папа у својој књизи „Дух Литургије”) и протестаната (англикански литургичар Хју Вајбру се жали да је масовно причешћивање без припреме на свакој служби, енглеске хришћане довео до равнодушности према Светињи), православни реформатори свуда, па и у Србији, понављају грешке Запада са педесет година закашњења (на шта је упозоравао још отац Георгије Флоровски). У народ се уноси забуна, поделе су озбиљне, а све се правда „повратком раној Цркви” и „ослобађањем од грешака прошлости” (о чему је говорио епископ браничевски Игњатије, у свом интервју датом у епархијском годишњаку „Саборност” у новембру 2008, оптужујући инакомислеће архијереје СПЦ, верне вековном предању Цркве, за „ускогрудост”, „мржњу” и „незнање”). Србски реформатори се налазе под снажним утицајем титуларног (без пастве) митрополита Цариградске патријаршије Јована Зизјуласа, теолога формираног у екуменистичком покрету и сапреседавајућег Мешовите комисије за богословски дијалог православних и римокатолика (други сапреседавајући је земљак Бенедикта XVI, кардинал Валтер Каспер). Зизјулас сматра да само у оквиру „евхаристијске еклисиологије” може доћи до уједињења Рима са Истоком, па је зато веома заинтересован за реформу Литургије, која би требало да више наликује ранохришћанском „есхатолошком” обрасцу (ово, на Светом Предању неутемељено, прескакање векова светодуховског искуства Цркве, навело је Русе да реформаторе зову „протестантима источног обреда”).

Преговори с Ватиканом

За Србе је, у овом тренутку, један од најважнијих процеса поновни покушај уједињења с Римом. После шестогодишњег прекида због одбијања паписта да се одрекну унијатства и његових метода, Мешовита комисија за богословски дијалог наставила је преговоре у Београду септембра 2006. и у Равени октобра 2007. Оба скупа је, због паполикних претензија Цариграда (који је настојао да се православност автокефалних Цркава дефинише као „општење с Васељенским троносом”), напустио епископ бечки Иларион (Алфејев), десна рука садашњег патријарха московског и све Русије, Кирила. У међувремену, 10. јула 2007. Папска конгрегација за доктрину вере (на чијем челу је донедавно био кардинал Јозеф Рацингер, садашњи папа), донела је документ по коме је права Црква само римокатоличка, док остале конфесије, пошто нису признале „Христовог викара”, имају само делимичну црквеност. Ово је изазвало оштре реакције на Истоку, од Свете Горе до Букурешта, одакле се чуо галас румунског патријарха Теоктиста који је тражио прекид преговора с Римом (после чега умире на операционом столу, под „загонетним околностима”, а наслеђује га митрополит молдавски Данијел, највећи румунски екумениста).

Нажалост, преговори у Равени су завршени опасним уступком православних који кардинал Валтер Каспер овако дефинише: „Православни су пристали да говоре о универзалном (васељенском) нивоу власти у Цркви. Јасно је да се овде ради о томе да само један кандидат има ову службу, а то је римски епископ”.

Због свега овога, група угледних србских интелектуалаца (академик Војислав Лубарда, проф. др Вера Бојић, проф. др Љубомир Протић, проф. др Милош Ковачевић, проф. др Тиодор Росић, Предраг Р. Драгић Кијук, Жаракo Команин, Душко М. Петровић, Љубица Милетић, Милорад Ђурић, Ангелина Марковић, итд) упутили су 30. новембра /13 децембра 2007. апел србској јавности под називом „Равенска конквиста”.

Након овог обраћања, учесници Равенског скупа из Српске Православне Цркве покушавали су да докажу како дијалози нису вођени на штету Цркве. Но полутајни преговори, слични ономе

одржаном у Великој Плани (домаћин епископ Игњатије Мидић) после Равене ишли су даље. У граду Елунда на Криту, у јесен 2008, настављен је рад Мешовите богословске комисије. Руских и бугарских представника није било, али је епископ браничевски Игњатије присуствовао и учествовао у раду.

Званични наставак преговора између Ватикана и Цркве од Истока очекује се на Кипру у јесен 2009. године. тема је, и даље, папски примат, овога пута у II миленијуму хришћанства. Бугари су најавили да неће доћи. Срби су, због свега, „природно” забринути. Разлог је јасан: између Ватикана и Срба није ружичњак, него Јасеновац. И, ако се ујединимо, поред Светих: Петра Сарајевског, Саве Горњокарловачког, Платона Бањалучког и Доситеја Загребачког, морали бисмо да слаavimo (не дај Боже) и „блаженог” Алојзија Степинца.

„Панчевачки зборник”

Борба за светосавско Србство се наставља. Један од њених исхода је свакако и књига „Светосавље данас: изазови и одговори”, зборник радова са скупа одржаног у манастиру Војловици 15/28. септембра 2008. године са благословом епископа банатског г. Никанора.

Скуп у Епархији банатској 2008. године имао је за циљ да окупи представнике не само србског, него и светског Православља. Ко је био физички спречен да се на скупу појави, огласио се текстом у зборнику. Позната руска историчарка и стручњак за новију србску историју, Ана Филимонова, *spiritus movens* угледног руског „Фонда стратешке културе”, у зборнику је присутна прегледним чланком о улози Ватикана у процесима разарања СФР Југославије, који су се, углавном, завршили на штету србског народа. Архијереј Атинске архиепископије и пријатељ Срба, митрополит калавритски и егијалијски Амвросије, у свом тексту „Папа, патријарх и... уједињење цркава” износи низ критичких опаски поводом журбе неких православних у загрљај са Римом. Један од најважнијих аргумената у расправи *pro et contra*, по митрополиту Амвросију, јесте судбина православних Срба на удару ватиканске политике коју је у Другом светском рату оличавао надбискуп, касније кардинал, Алојзије Степинац, онедавно

„блаженик” Римске цркве и патрон „Цркве у Хрвата”.

Зато је било немогуће да се на скупу у Панчеву 28. IX 2008. године не расправља и о екуменизму. Академик Василије Крестић дао је преглед рада ђаковачког надбискупа Штросмајера на унијаћењу Срба и Бугара у XIX веку. С обзиром да је, по оцу Георгију Григоријатском, унијаћење „рана фаза” хоминистичког екуменизма, текст др Крестића је одличан увод у суочавања са историјом која нам се, све злоћудније, понавља. Др Миодраг Петровић, наш угледни канолог, понудио је своје виђење екуменистичких појмова (Православна Црква и римокатолицизам као „два плућна крила” Европе и „Томос љубави” као документ о „скидању анатема” између Истока и Запада), а Предраг Р. Драгић Кијук је показао да се иза римоцентричног екуменизма и даље крије (иако смо већ одавно превазишли и постмодерну) средњевековна воља за моћ, тако својствена најмањој држави на свету. Професор Богословског факултета Универзитета у Београду, протојереј - ставрофор др Радомир Поповић, позабавио се досадашњим током преговора између православних и римокатолика.

Професор др Милан Петровић, угледни професор Универзитета у Нишу, огласио се огледом из канонског права, који се бави разликама између православног црквеног права и правила римокатоличке религиозне заједнице.

По ко зна који пут се показало да је православна саборност основна разликовна црта Цркве од Истока, управо зато што Рим црпе свој идентитет из догме о папској незлабудивости *ex cathedra* када је реч о питањима вере. Зато проф. др Милан Петровић учова да је папски универзализам претеча савременог глобализма. Садашње право римокатолицима, по њему - искључиво је „папско право”. Православна Црква се, пак, руководи одлукама Васељенских Сабора и канонима Светих Отаца, и то је чува од озбиљних застрањивања.

У зборнику „Светосавље данас / Изазови и одговори” огледи о богослужбеној реформи потекли су из пера протојереја - ставрофора Душана Колунџића, дугогодишњег мисионара и сведока православне вере на Западу, који нас упозорава на опасност богослужбеног беспоретка у Србској Цркви. Протојереј - ставрофор др Жарко Гавриловић говорио је о улози свештеника у Литургији. Професор

Предраг Миодраг дао је преглед проблема везаних за реформу литургијског поретка, а потписник ових редова се позабавио модернизмом као феноменом који се не тиче само једне православне средине.

Као и сви остали текстови у зборнику, и ови су повод да се замислимо и да, најзад, почнемо да водимо дијалог уместо монолога. Томе нарочито доприноси текст протосинђела Николаја, игумана манастира Црна Река, који у свом тексту излаже најважније начело Светог Предања: то је предавање благодатног, светодуховског искуства са духовног оца на духовног сина.

Богослужбена реформа

С обзиром да су у Србску Цркву почели да продиру снажни утицаји богослова литургијске реформе, многе владике (митрополити дабробосански и загребачко-љубљански, Николај и Јован, епископи бањалучки Јефрем, банатски Никанор, рашко-призренски Артемије, канадски Георгије), као и угледни теолози (протојереј - ставрофор др Матеја Матејић, др Жарко Гавриловић, Душан Колунџић, др Миодраг Петровић) и други дигли су глас у одбрану вишевековног богослужбеног поретка у Срба (који није, како тврде реформатори, стар „сто-двеста година”, него потиче још од Светога Саве; у недавно у Бањалуци објављеној књизи, Валвазоровој „Слави Војводине Крањске”, делу из 1687. године, описује се тај поредак код Срба ускока у Словенији, и види се да је исти, осим маргиналних детаља, као данас.) Одлучност да се предањско богослужење одбрани (а цвет србског свештенства, монаштва и народа је за одбрану спреман) нарочито је изражен у одлукама СА Сабора СПЦ о Светој Литургији, које су апострофиране у обраћању верног народа са скупа у Војловици, почетком маја 2009. године (апел је такође потписао низ интелектуалаца) када је речено: „Ваша Светости, Ваша Високопреосвештенства, Ваша Преосвештенства, Оци наши свештеници и ђакони, драга браћо и сестре хришћани, као учесници Свете Литургије и припадници народа Божјег, одани Христу и Цркви Његовој, а послушни СА Сабору Српске Православне Цркве, с болом

преклињемо да се стане на пут даљој разградњи светосавског мира и слоге у СПЦ, који су настали на основу непослушности саборским одлукама везаним за богослужење.

Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве показао је одлучност у очувању вековног литургијског поретка. Својом одлуком од 23. маја 1986. године (АС бр. 8/зап.92) наложио је: „Убудуће на подручју Српске Православне Цркве може се служити на црквено-словенском и српском говорном језику. На српском језику може се служити само уз употребу Службеника у издању Светог Архијерејског Синода”. Истог тог датума донета је и следећа одлука (АС бр. 51/ зап. 103): „Умолити преосвећену Г.Г. епархијске архијереје да скрену пажњу подручном им парохијском свештенству да се, у циљу реда и дисциплине у Цркви, у свом узвишеном и одговорном раду држе црквених прописа, и на тај начин, са своје стране, помогну да се сачува вековни поредак у нашој Цркви”. А 21. маја 1991. године СА Сабор СПЦ је подсетио архијереје на своју одлуку из 1968. године (АС бр. 1024/ зап. 592): „У погледу богослужбене праксе Српске Православне Цркве, држати се одлука Светог Архијерејског Сабора АС бр. 24/ зап. 46 од 16/3. маја 1968. године, која, између осталог, гласи: „...без обзира на праксу у другим православним Црквама... остати при нашој богослужбеној пракси, држећи се традиције и прописа „Архијерејског чиновника”.

СА Сабор СПЦ је, својом одлуком од 6. октобра / 23. септембра 2006 (АС бр. 8, зап. 55) решио следеће: „На основу члана 70. тачка 6. Устава Српске Православне Цркве образовати Комисију за проучавање литургијских питања. У комисију се именују: Његово Високопреосвештенство Митрополит загребачко-љубљански Господин Јован - за председника; и за чланове Његово Преосвештенство Епископ канадски Господин Георгкје, Његово Преосвештенство Епископ жички Господин Хризостом, Његово Преосвештенство Епископ бачки Господин Иринеј, Његово Преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки Господин Хризостом и Његово Преосвештенство Епископ браничевски господин Игњатије.

Умолити Високопреосвећену и Преосвећену Господу епархијске архијереје да се, у погледу служења Свете Литургије и других

богослужења, држе - до даљњег - устаљеног црквеног поретка”.

СА Сабор је, својом одлуком АС бр. 48 / зап. 24 и АС бр. 80 / зап. 166, од 15/2. и 24/11. маја 2007, наложио: „Ставити у дужност Комисији за проучавање литургијских питања да настави започети рад, и да резултате до којих буде дошла достави Светом архијерејском сабору на коначну одлуку, о чему консултовати праксу и духовна искуства осталих помесних православних цркава, имајући у виду духовно стање нашег народа и спремност свештенства да те промене проведе у живот.” Верници су подсетили СА Сабор да је решено да се богослужење настави као и до тада, до „прихватљивих резултата рада Комисије”

За то време у Русији се огласио месточувар патријарашког трона, митрополит Кирил: „Ја сам категорично против било каквих реформи (у Цркви). Штавише, мислим да ниједан од 145 архијереја који могу бити кандидати за патријаршијски престо уопште не тежи реформама” - рекао је владика одговарајући на питања новинара у Москви.

Митрополит Кирил је указао на то да је Русија двапут била научена да се мора пажљиво односити према традицији, особито богослужбеној.

„Прва лекција је старообреднички раскол, а друга - злогласно „обновљенство” из 20-их година 20. века: и једно и друго је уздрмало Цркву, разделило људе, али ни једно ни друго није постигло циљ који су желели реформатори” - нагласио је чувар патријарашког трона.

Он је убеђен да „реформе у Цркви не могу постићи оне циљеве које су замислили реформатори, ако ти циљеви не проистичу из дубине народног живота”.

„Снага наше Цркве је у способности да сачува веру, беспрекорни морални образац и да те вредности преноси са покољења на покољење” - рекао је митрополит.

По његовим речима, Црква сама по себи представља „конзерватора, она чува апостолску веру”.

„Да би се вера предавала са покољења на покољење хиљадама година, она мора бити сачувана. Ако реформа разара веру, традицију, вредности, онда се таква реформа назива јерес”, нагласио је митрополит Кирил.

Правећи паралелу са световним реформама, чувар трона је указао на чињеницу да реформе које уништавају традицију „а у традицији се чувају духовне, моралне вредности”, јесу опасне за државу.

„Искуство је показало да се у Русији прихватају само оне идеје којима се не руше темељи. Све што нам је било наметнуто и потурено током деведесетих година као некакав интелектуални пројекат, народ није прихватио”, приметио је владика, који је уверен да народ прихвата само оно „што је у сагласности са његовим вредностима и надањима”.

Нација и вера

Зато је и на скупу организованом од стране Епархије банатске 15/28. септембра 2008. године било речи о односу светосавског хришћанства и нације. Професор др Љубомир Протић је, у свом тексту „Светосавље и нација”, обратио пажњу на покушаје са се православно хришћанство, по мери савремених глобализационих токова, раслаби и „денацификује”, у име борбе против „етнофилетизма”. Он истиче пример Светог Николаја Жичког, који је, у Првом светском рату, као јеромонах, под командом мајора (касније ђенерала) Светомира Ђукића, учествовао у ослобађању Земуна (шта би рекли данашњи „антиетнофилетисти”?), и чији је став био узор свим правоверним Србима - богомолницима, и онда и сада. Мр Дејан Мировић је, у својој анализи „Србија између Русије и Запада”, понудио основне правце наше „мистичке геополитике”. Он је показао да србска оријентација према Русији није само плод заноса и „фантазирања”, него и реалне процене односа Србије, распете између евроунијаћења и слободе мултиполарног света и Русије, која се полако, али сигурно, подиже из постбољшевичког пепела. Бранко Радун, у свом огледу о неопходности друштвеног делатништва Светосавске Цркве указује нам на чињеницу да бити хришћанин који не брине о својој убогој браћи - значи не бити хришћанин уопште. У доба транзиционе пљачке србског народа, неоглашавање о насušном хришћанском солидаризму постаје израз крајње неодговорности. Светосавско осећање нације, као, по др Жарку Видовићу, заветне и литургијске заједнице, никад неће нестати међу Србима. Оно ће понекад бити јаче, а понекад слабије; али,

отачаствољубље Светог Саве, као путеводни знак ка Небеском Јерусалиму, чији је један од „квартова” Небеска Србија, трајан је темељ наше самосвести.

Пошто је један од кључних изазова Светосавске Цркве данас литургијска реформа, на крају зборника дати су текстови који, по мишљењу потписника ових редова, заслужују читалачку пажњу управо зато што су представљали светопредањске гласове у једној, прилично какофоничној, полемици о овом питању. После уводног текста потписника ових редова, следе радови епископа бањалучког Јефрема, Уредништва „Банатског весника” и сестринства Манастира Липовац у Епархији нишкој.

„Додатак II” бави се свеправославним односом према идеологији и пракси екуменизма - „Од Свете Горе до Тбилисија”.

Борба се наставља

Недавно се у Грчкој Цркви појавило „Исповедање вере против екуменизма”, које одлучним речима православног Предања сведочи да је Црква од Истока - Једна, Света, Саборна и Апосолска Црква Божја. Екуменизам је назван свејересју, а они који, међу православнима, ту свејерес следе, упозорени су да: „а) у пракси доводе у питање наше православно - отачко предање вере; б) сеју сумњу у срца пастве и збуњују многе, водећи у поделе и расколе, в) одвлаче део пастве у заблуду и тиме у духовну погибао.”

Апел је у Грчкој потписао низ епископа, светогорских игумана, богослова (попут свештеника Георгија Металиноса и Теодора Зисиса), старешина угледних манастира. У Србској Цркви апелу се придружио владика Артемије са својим свештенством и монаштвом, али се чује да ће потписника бити још.

Сви се искрено надамо да ће Бог, молитвама Небеске Србкје, дати мир Србској Цркви, и да ће она наставити путем Светог Саве, несломљена и непоражена. Јер, борба за веру се не води да би људи били побеђени или победници, него да победи Истина Која је Љубав -Христос Богочовек.

2009.

У СПЦ ЈЕ НАДЈАЧАЛА „ФАНАРИОТСКА” СТРУЈА (Разговор с новинарком Радмилом Лончар, за фракфуртске „Вести”)

Да ли СПЦ постаје цариградска област?!

У врху Српске православне цркве већ дуже време најављују стварање нових епископија деобом или арондацијом постојећих, како у Србији тако и дијаспори. Овај потез образлажу потребом, као на пример владика бачки Иринеј Буловић, да, ради бољег функционисања, епархије СПЦ треба да имају највише до 300.000 верника. Могућност деоба на предстојећем заседању Светог архијерејског сабора СПЦ, чије се одржавање очекује од 17. до 21. новембра, најавио је и владика захумско-херцеговачки Григорије (Дурић).

С друге стране међу верницима, али и у једном делу свештенства и епископата постоје мишљења да уситњавање води ка нестајању Српске православне цркве у садашњем организационом облику, и да су то први кораци ка формирању обласних православних цркава код којих би био изостављен префикс „српска”. Оне би биле састављене од најмање четири епархије са четири епископа, што је канонски услов за формирање сопственог Синода и потенцијални за стицање аутономије под патронатом источног папе, односно цариградског патријарха.

Константинопољска патријаршија сматра пак да се тиме елиминише јерес етнофилетизма и такође очекује да након предстојећег свеправославног црквеног сабора под њену јурисдикцију потпадну све оне помесне православне цркве које су самосталност (аутокефалију) стекле после Седмог васељенског сабора из 787. године.

Као пример да се тежи као обласним Црквама помиње се актуелни процес стварања међуправославних епископских конференција у дијаспори на чијем је челу обавезно цариградски високодостојник, али и недавно проглашење Православне цркве у Црној Гори сачињене од Митрополије црногорско-приморске (са архиепископским седиштем на Цетињу) која је одавно са свог печата елиминисала реч „српска”, и суседних епархија: будимљанске, милешевске и захумско-херцеговачке.

У том контексту помиње се, као могући наредни потез, стварање Православне карловачке архиепископије са седиштем у Сремским Карловцима, која би обухватала епархије: сремску, бачку и банатску са придодатим такође новоствореним епархијама: новобеоградском и земунском, а све под заједничким називом Православна црква у Србији.

Иако још није прецизиран датум одржавања VIII Свеpravославног сабора за који припреме трају већ деценијама, о перспективама Српске православне цркве, као и о црквеним интересима Московске и Цариградске патријаршије, за Вести-online говори православни публициста Владимир Димитријевић.

Да ли се овде ради о цариградском жалу за Византијом, сујети или потенцијалној финансијској моћи сливањем црквеног новца, посебно оног из дијаспоре, у једну касу?

„Цариград је још од времена патријарха Мелетија (Метаксакиса) 20-тих година XX века инсистирао на свом праву да господари дијаспором других православних народа.

Године 1993. у центру Цариградске патријаршије у швајцарском граду Шамбезију одржано је саветовање на коме су представници неких помесних Цркава обећали своје дијаспоре Фанару.

Скуп је одржан под председништвом швајцарског митрополита Дамаскина, у оквиру припрема за VIII Васељенски сабор. Усвојени су документи 'Православна дијаспора' и 'Аутокефалија и начин њеног проглашења'. Оба ова документа имала су 'фанароцентричну' црту.

У име СПЦ потписали су их епископи: Иринеј (Буловић) и Игњатије (Мидић), тада јеромонах.

Геополитички гледано, ствар је проста. Цариградском патријарху потребна је туђа дијаспора јер је он у Турској обесправљени роб туђе државе, кога од протеривања из Цариграда спасавају моћ и утицај Вашингтона и Ватикана”.

Какав је у свему томе став Московске патријаршије?

„Московска патријаршија је најбројнија аутокефална Црква на Истоку иза које стоји и руска држава, коју, по теоретичару, 'Велике шаховске табле', Збигњеву Бжежинском треба смањити (јер Сибир је 'добро човечанства', а не само једне земље, зар не?). И тако... црквено-политичка шаховска партија се наставља.”

Упитан „да ли евентуално уситњавање епархија Српске православне цркве има везе са стварањем будућих црквено-административних јединица обласних Цркава, као и са евентуалном поновном административном примату Цариграда над свим православцима и стварању источног папе”, саговорник Вести-online, сматра да „правити пребрзе закључке на основу малог броја чињеница нико нема право поготову кад је Црква Христова у питању”.

„Али, као што у држави Србији регионализација маскирана у 'ЕУ стандарди' причу, значи комадање Србије, тако и у СПЦ дробљење епархија и атомизација епископског ауторитета не значе ништа друго до даљу разградњу утицаја и угледа Цркве у народу.

Уместо саборности у управљању СПЦ, по свему судећи, имаћемо 'феудализацију', где ће сваки епископ настојати да буде 'обласни господар' који ће у својој епархији да одлучује о свему - од догматике, преко литургије, до канонологије, а Свети Архијерејски Сабор неће одлучивати светодуховским сагласјем, него надгласавањем и прегласавањем.

Ко ће се са стране оваквим стањем у СПЦ окористити остаје да се види. Срби сигурно неће.”

Када је реч о СПЦ, како се и који интереси Цариграда и Москве, одражавају на Београд?

„Док смо имали своју државу, пре Другог светског рата, били смо независни у црквеној политици. И после Другог светског рата, Црква је успевала да се не потчини ни Цариграду ни Москви. Патријарх Герман је био мајстор равнотеже и равноправни саговорник свију. Патријарх Павле је био ауторитет и Цариграду и Москви.

Данас, међутим, у СПЦ је надјачала 'фанариотска' струја, која се преко Цариграда и његових теолога, попут 'суперекуменисте'

Зизјуласа, приближава Ватикану. Шта ће бити остаје да се види. У сваком случају, ми треба да будемо свима браћа, ником послушници. Ни Цариграду, ни Москви”.

Шта суштински значе захтеви из појединих делова православног света да будући осми васељенски, тј. свеправославни сабор, треба да потврди, гласањем, аутокефалност оних православних Цркава које су стекле самосталност после последњег седмог Васељенског сабора из осмог века хришћанства?

„То је тежња 'грчкиговорећих' аутокефалних Цркава (Цариград, Александрија, Јерусалим, и, делимично Антиохија) да се обнови тзв. пентархијски модел из доба Јустинијанове Византије (поред ове четири аутокефалне Цркве, Рим је био пета патријаршија).

Немогуће је, међутим, дрво Цркве, које се у историји разрасло, вратити у првобитно семе, јер би то било голо насиље. Не може се прегласавати живи живот. Грузијска, Руска, Српска, Бугарска, али и Црква Грчке, јесу реалност, а не привиди. Осми сабор, ако га буде, не сме се бавити виртуелном стварношћу него оном која јесте.”

Да ли је недавно проглашење Православне цркве у Црној Гори путоказ да се нпр. распарчавањем београдско-карловачке архиепископије и присаједињењем сремске, бачке и банатске епархије, формира, условно речено, цариградска обласна Црква са седиштем у Сремским Карловцима и под некадашњим називом Православна црква у Србији?

„Комбинације о обнови некакве 'сремско-карловачке' Цркве под управом Фанара могу бити само маштарије болесних умова и незајажљивих амбиција.

Међутим, ако наша држава буде разорена до краја, онда би и аутокефалији СПЦ могао да дође крај. Кад је пала независна српска држава 1459. српски народ се нашао под јурисдикцијом грчке Охридске архиепископије.

Тек је Мехмед паша Соколовић обновио Пећку патријаршију.

Дакле, све српске земље и дијаспора биће под јурисдикцијом СПЦ само док СПЦ буде јединствена”.

Да ли је евентуално стављање под цариградску јурисдикцију свих православца, претходница за свехришћанско уједињење са Ватиканом, каква је у том процесу улога и која су очекивања Ватикана и Цариграда, а каква Москве, али и епископа садашње СПЦ?

„У овом тренутку, Цариград и Москва се у много чему разилазе. На недавном скупу Мешовите богословске комисије за дијалог православних и римокатолика цариградски преговарач Јован Зизјулас, и папин изасланик надбискуп Курт Кох дали су одушевљене изјаве да само што се нисмо ујединили.

Међутим, архиепископ Иларион, десна рука патријарха Кирила, рекао је да од скорог уједињења нема ништа и да су преговори на почетку. Према томе, Фукујамин 'крај историје' неће се десити ни на VIII васељенском сабору. Ако тог сабора уопште буде”, закључио је Владимир Димитријевић православни публициста.

Кад је нација изнад Бога

Одговарајући на питање „шта је етнофилетизам, када је и зашто проглашен за јерес” наш саговорник каже:

„Етнофилетизам је идолопоклонство нацији, стављање своје нације изнад Бога и Цркве. За јерес је проглашен седамдесетих година 19.века, када је Цариградска патријаршија анатемисала Бугарску егзархију, јер су Бугари тражили обнову своје аутокефалије. Раскол између Цариграда и Софије трајао је до после Другог светског рата.

Етнофилетизам заиста постоји и заиста је противуцрквена појава, али треба бити опрезан кад се израз користи.

Грци ту причу воле да примењују на друге, али заборављају да су они често склони да себе сматрају 'суперправославцима', у односу на

које су православни Словени 'недоношчад'. Наравно, не сви Грци, али та тенденција постоји.

Цариград не тврди да су помесне Цркве словенских народа и Грузије у јереси етнофилетизма, али претендује на своју власт над њиховим расејањем и има своје канонисте попут Власија Фидаса који претензије Фанара оправдавају”.

Милион и по франака за самосталност

С обзиром да је Српска православна црква, након добијања аутокефалије од Византије 1219. године заслугом Светог Саве, у потоњој историји током вишевековне турске окупације два пута принудно губила самосталност и поново враћана под фанариотску јурисдикцију, Цариградска патријаршија је септембра 1920. године доставила Повељу (томос) о аутокефалији СПЦ у садашњем организационом облику, након уједињења тадашњих српских обласних цркава на Балкану и бившој Аустроугарској, које је проглашено 26.маја 1919. године.

Ондашња Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, морала је у то време Цариградској патријаршији за добијање томоса о самосталности СПЦ да исплати милион и по француских франака што је и учињено у три транше од 24. децембра 1919. до октобра 1922. године.

Стање пред уједињење

Непосредно пред стварање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и у тренутку уједињења свих српских православних црквених организација расутих у неколико држава у јединствену Српску православну цркву са патријархом на челу, постојала је у Краљевини Србији, са пет епархија (београдска, нишка, жичка, шабачка и тимочка), црквена заједница која је имала „достојанство митрополије, са првим епископом, архиепископом београдским и митрополитом Србије, кога је бирао Извршни Сабор, а потврђивао краљ”.

У Краљевини Црној Гори црква је имала је три епархије (цетињска

митрополија, никшићка епархија са седиштем у Острогу и пећка митрополија). На челу цркве био је митрополит цетињски, који се титулисао као митрополит црногорско-приморски.

Православна црква у границама карловачке митрополије имала је седам епархија (вршачка, темишварска, будимска, сремска, карловачка, бачка, пакрачка, плашћанска или горњокарловачка) и обухватала је сав православни народ у Угарској, Хрватској и Славонији.

Највише црквено-јерархијско тело било је Архијерејски Синод или Сабор, а највеће црквено-самоуправно, аутономно тело био је Црквено-народни сабор.

Православна црква у БиХ имала је четири епархије (дабробосанску, захумско-херцеговачку, зворничко-тузланску и бањалучко-бихаћку) и то све са титулом митрополија.

На основу споразума између Беча и Цариградске патријаршије из 1880. босанска митрополија је добила неку врсту самоуправе. Духовни поглавар и даље је остао Цариградски патријарх, док је епископе у БиХ именовоа аустријски цар.

Православна црква у Јужној Србији и Македонији, на територији која је после ратова 1912. и 1913. припала Србији, имала је седам епархија (скопска, рашко-призренска, велешко-дебарска, пелагонијска, преспанско-охридска, струмичка и део митрополије воденске) и налазила се под управом Цариградске патријаршије.

У Буковинско-далматинској митрополији налазиле су се две епархије: далматинско-истријска и бококоторско-дубровачка.

2010.

ДОК БУДЕ ДУША, БИЋЕ И ЦАРСТВА **(Разговор са Радмилом Лончар)**

Какво је стање у СПЦ после смрти патријарха Павла, зашто је прича о јединству хришћана иста као она о уласку Србије у ЕУ, како теку преговори с Ватиканом... На та и друга питања за „Вести” одговара Владимир Димитријевић, православни публициста.

Шта бисте поручили српском народу за Божић?

- Србима желим оно што им поручује и наша епска народна песма. С обзиром на то да смо као држава доведени у стање слома и јавне окупације, сетимо се речи Марка Краљевића: „Пијте Срби у славу Божију / и 'ришћански закон испуњујте. / Ако јесмо царство изгубили/ душе наше губити немојмо.” Јер, док буде душа, биће и царства. Останимо са светим Вукашином и са 700.000 новомученика јасеновачких.

Како бисте оценили стање у СПЦ у првој години столовања патријарха Иринеја?

- Десило нам се оно чега смо се највише плашили, да ће СПЦ после смрти патријарха Павла ући у велику кризу с несагледивим последицама. Они који желе да се српски народ више никада не обнови и да се не испуни завет светог владике Николаја да се Срби сложе, обоже и умноже, сада задовољно могу да трљају руке.

Да ли је ипак могуће да се проблеми до идућег Божића превазиђу или барем делимично санирају?

- То би било могуће ако би се канонски поредак и Устав СПЦ вратили у средиште пажње нашег црквеног живота, али, наравно, не без хришћанске љубави која је основа нашега спасења.

Да ли је могуће преговорима доћи до заједништва хришћана на неким новим основама?

- Та прича је иста као она о уласку Србије у Европску унију. Већ годинама обећавају да ће се то десити у најскорије време, а уместо остварене утопије, наша држава доноси законе који убијају и оно мало економског здравља и политичких слобода што нам је остало. Тако је и у преговорима с Ватиканом и протестантима. Наводно, они нас све више воле и све више прихватају православни поглед на свет, а у

суштини папа стално наглашава свој примат, док протестанти у потпуности одступају од јеванђеља. Постављају жене за бискупине и пасторине, „венчавају” хомосексуалце, одбацују целокупност хришћанског морала.

Каква је онда корист од тих преговора?

- Од преговора корист имају, али само финансијску, професионални екуменисти прикључени на фондове типа Pro Oriente који плаћају њихова путовања, хонораре за предавања и сличне активности. Народ од тога у душекорисном смислу нема ништа, осим горког укуса заснованог на осећању да га уз политичку елиту напушта и део црквеног вођства.

Колико су Срби тога свесни јер нас бије глас да смо по питању верског живота фолклорни традиционалисти?

- Наш народ није глуп и уме да разликује праву од криптоунијатске вере. Њему о папи и евентуалном папином доласку у Ниш 2013. нико ништа не мора да прича. Довољно је подсетити га да ће папа Бенедикт XVI своју посету Хрватској 2011. године „на шездесету „обљетницу” оснивања логора Јасеновац” завршити молитвом на гробу „блаженог” Алојзија Степинца. С друге стране, Срби имају светог новомученика Вукашина Јасеновачког, светог Платона Бањалучког, светог Саву Горњо-карловачког, Светог Петра Дабробосанског, који су сви пострадали од усташке руке и са знањем Ватикана. И Срби знају да би у евентуално уједињеној Цркви свеци били не само жртве из српског народа, већ и њихови злочинци, те да би, не дај Боже, дошли у ситуацију да се молимо светом Вукашину и „блаженом” Алојзију.

Могућа измена светосавског предања

Будући да велики део Срба живи у расејању, како гледате на њихов статус након појаве међуправославних епископских конференција под председништвом цариградских високодостојника?

- Данас почивши владика шумадијски Сава, један од најугледнијих српских епископа, још о Савиндану 1997. јавно је рекао да у СПЦ има снага које желе потчињавање СПЦ Цариградској патријаршији. Он је тада истакао да Срби поштују Цариградску патријаршију као своју Мајку Цркву, али да је наша аутокефалија нешто што се не сме доводити у питање. Нажалост, после смрти владике Саве није било довољно снажних личности да би процес фанариотизације у СПЦ био заустављен. Тако да сада имамо опасност измене богословског, богослужбеног и светосавског предања наше Цркве.

2011.

СПЦ НА УДАРУ ИМПЕРИЈЕ: СЛУЧАЈ ВЛАДИКЕ АРТЕМИЈА

ЧОВЕК КОГА ЈЕ ТРЕБАЛО УЋУТКАТИ

Зашто опет?

Једно од питања, пре читања овог текста, је - зашто се опет оглашавам? Већ сам потписао апел групе интелектуалаца поводом уклањања епископа Артемија са управе Епархије рашко-призренске (апел се појавио на Сретење 2010. године), а наступао сам и у емисији „Питања и одговори” на ТВ Палма плус (20. фебруара 2010).[1] Мој став је познат. Епископ рашко-призренски нашао се на удару моћника овога света, који Косово желе да коначно потчине НАТО окупацији.

Искоришћене су извесне унутрашње црквене противуречности да би се он уклонио, пототову што се очекује да ће и Рашка област (гзв. „Санцак”) кренути путем Косова, а владика Артемије је архијереј и на Косову и у Рашкој области. То не значи да пишем било шта о „финансијским малверзацијама” у пословању Епархије рашко-призренске. О томе нека суде надлежни. Такође, став о овим питањима не сме бити повод за расколничке тенденције, нарочито ако знамо да је владика Артемије свим силама против било каквог раскола. Свој текст пишем да бих наша догађања сместио у шири оквир, и указао на извесне, мање познате, а могуће, разлоге за уклањање епископа Артемија. Јер, не заборавимо: он је, у овом тренутку, један од најзначајнијих бораца за Свето Предање, а против глобалистичке квазирелигиозности екуменизма – не само у Србској Цркви, него и у Цркви од Истока. Идеолошки екуменизам, који одговара политичко-економским „интеграционим процесима” и интересима мондијалистичке олигархије, већ дуго нагриза самосвест и снагу православних. Супротстављајући се том процесу, епископ Артемије је већ одавно на нишану оних који сматрају да у Цркви „all you need is love” (јер, екуменисти истичу Љубав као нешто изнад Истине; православни знају да су Љубав и Истина једно, јер су Христос.)

Као доследни ученик оца Јустина Поповића, аутора књиге

„Православна Црква и екуменизам”, владика Артемије је, увек и свагда, био против компромиса кад је православна вера у питању, а поготову против заједничких молитава са инославнима, које канони Цркве изричито забрањују (и који су, како каже отац Јустин, јасни и за „савест комарца”).

У својим јавним иступима, књигама и епархијском часопису „Свети кнез Лазар” редовно је писао против непредањских поступака не само извесних архијереја у СПЦ, него и против таквих поступака угледника у другим помесним црквама. Због Артемијевог критичког става према приближавању патријарха цариградског Вартоломеја Ватикану, овај првојерарх му је забранио улазак на Свету Гору – и то је било још средином последње деценије 20. века.[2] Да се разумемо: владика Артемије је (увек и свагда биралим речима!) само изражавао своје мишљење и улагао јавне протесте, као што је чинио и Свети Јустин Ћелијски, његов духовни отац. Он никад није позивао ни на какво „зилотство” и „расколништво”. Но, његова чврстина је бола очи. Довољно је сетити се апела упућеног СА Сабору СПЦ 2001. из манастира Сопоћани (на скупу су учествовали многи угледни духовници, међу којим и блаженопочивши архимандрит студенички Јулијан), па учешћа владике Артемије на свеправославном богословском скупу у Солуну 2004, када је екуменизам оштро критикован; године 2009, епископ рашко-призренски се, са својим монаштвом, придружио „Исповедању вере против екуменизма”, које је потписало још неколико архијереја и много угледних духовника и теолога православне Јеладе. У јесен 2009, уочи преговора мешовите православно-католичке комисије на Кипру (вођени су преговори о водећој улози римског папе у првом миленијуму Цркве, а пропали су због реакција православне јавности), владика Артемије је тражио да се СА Сабор СПЦ састане ванредно, да би делегат СПЦ, епископ браничевски Игњатије, добио јасна упутства како да се понаша у току преговора .

Доктор теологије, изразито подвижничког живота и способан духовни руковођа (о томе говори број манастира на Косову и Метохији и у Рашкој области које је напунио својом духовном децом), српски епископ Артемије није могао да остане на ветрометини, а да они

којима се не свиђа његова „дрчност” (читај: непоклекла истинољубивост) не покушају да га одувају. Ако се неко такав мора уклонити (а мора!), то се не сме учинити непосредним нападом на његову духовну позицију. Најлакше је утврдити да је дотични крив за нешто друго, нешто банално и истовремено медијски употребљиво – а то је злоупотреба (државног, црквеног, народног) новца. Јавност ионако мало зна о еклисиолошким позицијама владике Артемија, а његова дела и часопис „Свети кнез Лазар” ретко ко да је читао.

То, понављам, не значи да није било неумешности (или, не дај Боже, злоупотреба) кад је руковођење новцем у питању. Али, човек који је од 1999. године скоро у потпуности препуштен самом себи, у непријатељском окружењу НАТО – ОВК коалиције, који је путовао, путовао, путовао од немила до недрага да би сведочио о Косову у Србији и тамошњем страдању Срба и других неалбанаца могао је да погреши (он или неко из његовог окружења) „у корацима” – не из зле намере, него у брзини.

Међутим, начин на који је уклоњен јасно показује да се некоме журило. Тај „неко” је, крајем фебруара 2010, изводио војне вежбе на северу Косова, претећи „реинтеграцијом”. И нема озбиљног човека који није уочио да је брига за морални лик СПЦ и борба против корупције у њеним редовима почела у исто време када су представници НАТО империје решили да сломе сваки србски отпор на „независном” Косову, и да је почела управо од епархије рашко-призренске, а не, рецимо, од епархија у дијаспори или у „ужој Србији”. Владика Артемије одавно смета.

Сви против самог?

У Берлину је, 3. и 4. јула 1998. године, одржана, у организацији Бартелсман фондације, конференција о „Доусавршавању Европске Уније”. Конференција је била затворена за јавност, а присуствовали су јој такви моћници какви су Хенри Кисинџер и Ричард Холбрук (који је, пре завршетка исте, отишао у Београд, да настави с притисцима на Милошевића.) Једини Србин који је на конференцији поднео реферат био је владика Артемије, у чијој пратњи су се нашли

представници Светског савета Срба, међу којима су били Предраг Р. Драгић Кијук и др Владимир Умељић (који се такође обратио присутнима, говорећи о Косову.)

Из стратешког документа (понављамо: недоступног за јавност) видело се да уједињена Европа из својих редова искључује не само Русију, него и Белорусију и Украјину (проглашене „сивим зонама”), а за Србију предвиђа статус „енклаве” подложне свим врстама дробљења. После обраћања владике Артемија, који се залагао за Европу засновану на хришћанским начелима, Клаус Кинкел, немачки министар спољних послова, изјавио је две битне ствари: да „Европа није и више никада неће бити хришћански клуб”, као и то да су „Срби губитници и да ће још губити у догађајима који следе”. У документу о „доусавршавању ЕУ” јасно је речено да искључивање Русије из евроинтегративних процеса подразумева укључивање Турске у исте те процесе. Колико догађаји после овог езотерног скупа остварују оно што је „зацртано”, читалац нека суди сам (почев од одбијања да се хришћанство помене у Преамбули Устава ЕУ, преко НАТО бомбардовања Србије и Црне Горе 1999. године, до антируске и туркофилске политике евроамеричких савезника.)[3]

На овом скупу, владика Артемије се окупљенима обратио говором под називом „Срби и Нови европски поредак - Једно хришћанско питање”:

„Понуђени пројекат 'Доусавршавање Европске уније' радује људе добре воље, јер ће након две хиљаде година европски хришћани најзад остварити саборну и заједничку хришћанску Европу. За наш стари континент, то има значај духовног успења, јер је досадашња историја Европе историја великих искушења, мржње, ратова и свих облика нехришћанских 'врлина'.

Па ипак, понуђени документ има својих мањкавости, како у одређивању циља тако и у коришћењу средстава. Непримерено је хришћанској цивилизацији да је одликује властодржачки трибализам, што малобројне народе доводи у неравноправан положај. Тај трибализам и наслеђени европоцентризам (како се истиче на странама 17, 20 и 23 понуђеног документа) не би требало да буде карактеристика, најзад, остварене хришћанске европске заједнице.

Циљно се одређујући као саставни део биполарне светске империје (наводно због успостављања равнотеже снага) јача се тријумфална а не универзална космополитеја односно благодатна хришћанска заједница - што нам је свима, несумњиво, заједничка жеља.

Не постоји, такође, ниједан разлог (види 26. стр. овог документа) да се уводи престижно, примордијално одлучивање без сагласности других, као ни разлог да се уводи инструмент преторијанског или - ако хоћете - инквизиторског маља (стр. 23) уместо лековитог принципа дијалога, који је Европа ипак достигла.

На 9. страни политичког програма Европе предвиђају се сиве зоне и једна енклава за регије које се нису у оквиру предвиђеног плана довољно прилагодиле. Ја не говорим сада о непримерној врсти централизованог диктата (превентивне мере) већ о неспојивости стварања резервата у оквиру хришћанске заједнице. Слажете се, претпостављам, да би Европа морала да се одрекне политике расизма и протектората.

И даље, пројекат под називом „Доусавршавање Европске уније” најконкретније помиње, као могуће неуралгичне тачке, Русију, Украјину, Белорусију и Србију (стр. 8. 15. 18. 19). Посебно се наглашава албанско питање а на уштрб свих осталих нерешених питања која би се, исто тако, у Европи могла политички исфорсирати, као нпр: Молдавија, Корзика, Баскија и томе слично.

Овај пример истичемо зато што би актуелни догађаји у Старој Србији (регија Косово и Метохија) могли бити пример принципијелне политике хришћанске европске заједнице. Након двоструких аршина, сатанизације и курдизације Срба имало би смисла насталу кризу решавати у оквиру политике мудрости а не политички окоштало традиционализма.

Сасвим прецизно, у првој Југославији албанска мањина је сачињавала 3,6% становништва, слично мађарској мањини од 3,3%. У трећој Југославији, насталој на рушевинама Титове комунистичке империје (а оствареној једино на штету српског народа), проценат албанске мањине се „попео” до неких 90% у рогобатној политичкој манипулацији. То значи да се стварни проценат Албанаца (тј. Шиптара) у Србији и Југославији посматра у оквиру регије а не

државе - иако су и у смањеној трећој Југославији, па и држави Србији, Албанци мањина. Ако Албанци на Косову и Метохији и представљају већину они су мањина у оквиру Србије где не прелазе 10% од укупне популације. Уосталом, смањивање суверених државних територија нигде, као што знате, не условљава мањински прираштај.

Према томе, питање свете српске земље на Косову и Метохији (са хришћанском епископијом старом 1.080 година и са око 1.300 сакралних објеката) не може се решавати тако што ће се мањинска питања претварати у територијална. И више од тога, није мудра она политика која одређеним етничким групама помаже у лажном креирању права, идентитета и изабраништва - јер је то политика која рађа ксенофобичност, расизам и верску нетолеранцију. Срби су током два века такву политику плаћали голготском ценом етничког чишћења које је над њима вршено.

Већ на овом примеру јасно се уочава потпуно неутемељени прилаз успостављању тзв. сивих зона и енклава, како су их окарактерисали аутори овог политичког програма Европске заједнице. Потпуно непознавање чињеница, или њихово ниподаштавање, неће умањивати већ увећавати сиве зоне силујући Заједницу да своју енергију беспотребно троши само зато што је одустала од принципијелних решења. А то конкретно значи да поводом кризе на Косову и Метохији треба основати међународну конференцију на којој ће бити решавана и гарантована права Срба у Хрватској и права Албанаца у Србији.

Приговор Рашко-призренске епископије овом документу тиче се и одстрањивања Русије из хришћанске европске заједнице, што понуђени документ чини стидљивим одгуривањем Русије у Азију. На сличан начин чини се и грешка фаворизовањем Турске европском заједништву на штету древних и аутохтоних народа у европској фамилији. Значи ли то, господе, да ће политички прагматизам заменити хришћански хуманизам у заједници на коју Европа чека две хиљаде година?

Нема хришћанске европске заједнице без усаглашавања оваквог документа од стране хришћанских конфесија. Разумљиво, није реч о теократији већ антианархији, пошто стварање унисоне идеолошке Европске заједнице неће бити залога за политичку будућност.

Европа мора тражити решења у оквиру заједнице духовних и хуманистичких искустава, попут моралних зачетника Паневропске заједнице. Њу су, као што знате, заговарали 1922. између осталих: Леон Блум, Бернард Шо, Алберт Ајнштајн, Мигел де Унамуно, Томас Ман и онај необични Србин из Лондона, Димитрије Митриновић.

Немојмо дозволити да политички прагматизам и садашњу појаву хришћанског глобализма и хуманистичког идеала претвори у мехур од сапунице. Уосталом, одговорност при стварању оваквих докумената увек је већа од могућих последица, па тако и одговорност оних који би хришћанску Европску заједницу заснивали на нехришћанским начелима.”

Оно што је владика рекао у Берлину 1998, он је понављао, с овом или оном нијансом, све до сада, ни за јоту не одступајући од интереса Србије и Срба на Косову и Метохији. Оваква „зилотска”, „фанатична” доследност, у доба у коме су лаж и недоследност принципи јавног живота више него икад, морали су да сметају. А „Раде Неимар” је, може бити, само колатерална штета.

Ко ће победити?

У случају владике Артемија није у питању само „геополитика”, него и „мистика”. Једноставно, нашао се на путу „Њу ејда”, доба у коме „не сме бити два мишљења кад је плурализам у питању”. Да ли ће мудрост и добра воља у његовом случају победити неразум и жељу да се један незгодан глас уклони из унисоног хора религиозних и „евроатлантских” интеграција, остаје да се види.

Било како било, то је већ било, и биће док год постоји Црква у којој, поред Божјег, има и људског (често „исувише људског”). Такав је живот у коме сведочимо Истину.

Једино у шта можемо бити сигурни је следеће: ко год да „победи” у овој нашој несрећи, после свих победника победиће Истина (која је, за православне, Богочовек Исус Христос.)

2010.

Напомене:

[1] Већ сам неколико пута писао да сам „стари реакционар” – реагујем на надражаје. Од почетка писања на хришћанске теме, пратио сам оно што људе у Цркви (или око Цркве) занима и настојао да на то дајем одговоре (од питања сектологije, преко односа Цркве и друштва, до екуменизма). Сматрао сам, и сматрам, да је жива људска реч, каткад полемична, средство којим се, у дијалогу, долази до Истине, и да гушење слободе говора свуда (па и у Цркви) значи раг против човекове боголикости.

Као православни публициста, реаговао сам текстовима кад год сам мислио да је неко у Цркви изложен неправедној осуди: године 1994, у часопису „Логос”, објавио сам писмо редакцији, сматрајући да се у појединим чланцима објављеним у часопису износи погрешна тврдња да је патријарх Павле пацифиста хоминистичког типа; године 1999, у крагујевачким „Погледима” објавио сам текст „Пророк у оставци?” бранећи владика Атанасија захумско-херцеговачког од критика због његовог повлачења у мировину; године 2003, писао сам о беседи митрополита Амфилохија над одром Зорана Ђинђића, коју су „другосрбијанци” једнодушно осуђивали само зато што је митрополит критиковао Америку због напада на Ирак; године 2010, када су извесни медији погрешно тумачили прве изјаве патријарха српског Иринеја, и о томе сам написао чланак.

Реагујем у тренуцима кад се нешто догађа, и углавном сам на страни оних који остану „сами против свих”. Моје речи, наравно, нису „црвено слово” у календару, али су писане искрено, са намером да се допринесе трпељивом и мудрому разговору, који нам је свима потребан, поготову у Цркви.

Част ми је да ово размишљање могу објавити на сајту „Нове српске политичке мисли”, која предњачи у борби за право на слободно изражавање.

[2] У часопису „Свети кнез Лазар” (2-3/1996.) владика Артемије је објавио своје писмо Синоду поводом одлуке цариградског патријарха Вартоломеја. У фусноти је писало: „Дана 29. новембра 1995. године поднео сам редовним путем молбу Цариградској Патријаршији ради добијања благослова за посету Светој Гори. Одговор је из Цариграда послат 27. фебруара 1996. године, али негативан, из разлога који се види из овог нашег одговора Светом Синоду СПЦ”. Одговор гласи:

„Светом архијерејском Синоду

У вези Вашег акта бр. 491. зап. 284 од 21. марта 1996. године, којим ми достављате одлуку Њ. С. Патријарха Цариградског Г-на Вартоломеја, којом ми ускраћује дозволу за улазак у Свету Гору, част нам је одговорити Светом синоду следеће:

Дубоко ме је заболела чињеница да сте Ви, Ваша Светости, и браћа архијереји, чланови Светог синода, без икакве провере узели здраво за готово чисту клевету садржану у акту Васељенског Патријарха да ја „одржавам некакве односе и заједницу са расколницима, са свргнутим од стране Грчке Цркве свештеником Кипријаном, који се назива епископом Оропоса и Филе” (на чему се и темељи забрана мени уласка у Свету Гору), и што ми, на основу тога, скрећете пажњу (у духу сугестије из Цариграда) „да се држим канонског поретка Православне Цркве”.

Да сте ме о томе упитали, Ваша Светости, када сам недавно био код Вас, рекао бих Вам оно што је и Богу познато: Да никада од када сам Епископ, а и раније, нисам имао никакав однос и заједницу са поменутиим Кипријаном, чак ни путем телефона.

И први део моје тобожње кривице да ја „својим речима и поступцима рушим углед Васељенске Патријаршије”, нема апсолутно никаква основа, нити се за потврду тога наводи било који доказ. Напротив, постоје многобројни докази да онај који мене позива да се држим „реда и предања Православне Цркве” (дакле, Васељенски Патријарх Вартоломеј) сам лично, и они са њим, до сада су погазили све свете Каноне и предања Цркве, спроводећи своје екуменистичке и експанзионистичке циљеве. Зато је до суза болно да он и такви опомињу некога на држање канонског предања.

Ја знам, Ваша Светости, да ни наш Синод, нити било који други данас у свету, није у стању, нити је спреман, да узме у заштиту Свете Каноне и светоотачки црквени поредак и осуди оне који су те осуде достојни (многи су и у нашој СПЦ). Али зато спреман је и наш Синод и остали у свету да суде и осуђују оне који, држећи се Светих Канона и предања Цркве Православне, подижу свој глас у одбрану вере православне и жигошу на пристојан начин (износећи само чињенице) оне који су одавно преступили међе које поставише Оци наши. Но, не мари ништа. Жив је Бог наш и свеправедни Судија, који то све добро види и зна, и чији суд ће бити праведан. Жалосно је само што многи, идући на компромисе и заједничке молитве са

одлученима и анатемисанима, саблажњавају и воде у вечну погибао многе невинне душе за које је Христос пострадао.

У условима у којима живим и по моћи колико ми дозвољавају, трудим се да будем верни следбеник и чувар Светих Канона и Светих Отаца, сведочећи јеванђелску Истину, да никакву заједницу нема светлост са тамом, ни Христос са Велијаром. То и такво моје сведочење које сам, ту и тамо, износио углавном у „Светом Кнезу Лазару”, доживљава се и узима као „рушење угледа Васељенске Патријаршије”. Овде ћу посведочити: Нема никога на свету ко би могао угледу Васељенске Патријаршије толико нашкодити колико сам Патријарх Вартоломеј и чланови његове Јерархије својим екуменистичким поступцима и изјавама, а које су познате широм света.

Браћо и Оци Синодалци, Вашу опомену мени (без обзира на то колико је неоснована) доживљавам као први знак Ваше спремности и ревности да штитите Свете Каноне и поредак Цркве, верујући да ће сличне опомене бити благовремено упућене и онима у СПЦ, који су се много о те Каноне огрешили и греше.

У тој доброј нади остајем Светом синоду одан у Господу
Епископ рашко-призренски Артемије

[3] Да скуп у Берлину није био нимало наиван, него је заиста оцртао правце будуће „евроатлантске” (читај: НАТО) политике, сведочи и писмо немачког јавног делатника, Вилија Вимера, упућено Герхарду Шредеру, писано 2. маја 2000. године:

„Веома цењени г. канцелару,

крајем протекле недеље био сам у прилици да у словачком главном граду Братислави присуствујем конференцији, коју су заједнички организовали америчко министарство иностраних дела и American Enterprise Institut (Спољнополитички институт Републиканске странке). Главне теме скупа биле су Балкан и проширење НАТО.

Конференцији су присуствовали веома високи политички представници, на што указује присуство великог броја председника влада, као и министара иностраних послова и министара одбране из тог региона. Међу бројним важним тачкама, о којима се расправљало, неке од тема заслужују да их се нарочито истакне:

- Организатори конференције су захтевали да се у кругу савезничких

држава што је могуће брже изврши међународно признање независне државе Косово.

- Организатори су изјавили да се Савезна Република Југославија налази ван сваког правног поретка, а пре свега изван Завршног документа из Хелсинкија.

- Европски правни поредак представља сметњу за спровођење планова НАТО. У том смислу знатно је погоднији амерички правни поредак за примену и у Европи.

- Рат против Савезне Републике Југославије вођен је да би се исправила погрешна одлука генерала Ајзенхауера из доба Другог светског рата. Због тога се из стратешких разлога тамо морају стационарати амерички војници, те да се тако надокнади оно што је пропуштено године 1945.

- Европски савезници су учествовали у рату против Југославије да би, *de facto*, превазишли препреку и дилему која је настала после усвајања „концепта нове стратегије” Алијансе у априлу 1999. године, односно настојање Европљана да се претходно добије мандат УН или КЕБС-а.

Не умањујући важност накнадне легалистичке интерпретације Европљана да је, наиме, код ширења задатака НАТО преко граница законски договореног подручја у рату против Југославије, била реч само о изузетку, ипак је јасно да је у питању преседан, на који се у свако доба свако може позвати, и тако ће многи убудуће и да поступају.

Ваљало би да се приликом садашњег ширења НАТО поново успостави територијална ситуација на простору између Балтичког мора и Анадолије, каква је постојала у време Римског царства и то у доба када је оно било на врхунцу моћи и заузимало највеће територијално пространство.

Због тога Пољска мора да буде окружена са севера и југа демократским државама као суседима, а Румунија и Бугарска да обезбеде копнену везу са Турском. Србија (вероватно због обезбеђивања несметаног војног присуства САД) трајно мора да буде искључена из европског развоја.

Северно од Пољске треба да се оствари потпуна контрола над прилазима Санкт Петербурга Балтичком мору.

У сваком процесу праву народа на самоопредељење треба дати предност над свим другим одредбама или правилима међународног права.

Тврдња да је НАТО приликом напада на Савезну Републику Југославију прекршио сва међународна правила, а нарочито све одговарајуће одредбе међународног права - није оспоравана.

После ове конференције, на којој се расправљало веома слободно и отворено, не може да се избегне важност и далекосежност њених оцена, нарочито када се има на уму висок и компетентан састав учесника и организатора.

Америчка страна, изгледа, свесна је и спремна да у глобалном оквиру, због остваривања својих циљева, поткопа у укине међународни правни поредак, који је настао као резултат Другог светског рата у прошлом веку. Сила има да стоји изнад права. Тамо где међународно право стоји на путу, треба га уклонити.

Када је сличну судбину доживело Друштво народа, Други светски рат није више био далеко. Начин размишљања, који води рачуна само о сопственим интересима, може да се назове само тоталитарним.

С пријатељским поздравима,

Вили Вимер”

Није ово никаква „теорија завере”, него воља светских моћника која се, на наше очи, остварује, при чему су, како рече Клаус Кинкел, стални губитници управо Срби.

Зато Турска најављује велики повратак на Балкан, и зато људи попут владике Артемија морају да оду. Они, једноставно, не верују да је Стамбол на Босфору добра будућност за нас – ни као престоница „православног екуменизма” (у коме Фанар предњачи), ни као престоница новоосманске империје.

РАСКОЛ ИЛИ ПОМИРЕЊЕ? (Случај владике Артемија пред Сабором СПЦ и србском јавношћу)

Ко је рекао „раскол”?

Среда треће седмице октобра 2010... Земља Србија... Најстарије дневне новине на Балкану... Један високи клирик Србске Православне Цркве, познат као успешан бизнисмен, возач луксузног аутомобила, кошаркаш, фудбалер, човек толеранције (са пуно љубави и за „антигеј” демонстранте, и за полицију, и заблуделу „топлу браћу”), еколог

(чистио жваке са улица једног града), у свом интервјуу најавио је – раскол у СПЦ! Ни мање, ни више! И то без нарочитих знакова жаљења, туге, узнемирености, осећања свеодговорности. („Сви смо криви за све”, говорио је генијални Фјодор Михајлович.) Као да је проценио да ће у раскол отићи безначајан број верника. Шта има везе? Нека иду! Тако је, у Библији, млади Ровоам, син Соломонов, кад је дошао на престо, претио народу: „Мој отац вас је шибао бичевима, а ја ћу вас шибати бодљикавим бичевима” (2. Дневника 10,14). И то је изазвало слугу Соломоновог, Јероваама, да одвоји десет племена Израилевих (било их је укупно дванаест), да оде у раскол и створи државу Израилъ. Млађаном и надобудном Ровоаму остала је само малена Јудеја.

Ђаво се, по обичају, не спомиње: „Ни у гори о злу не говори”, вели изрека. Зато га и зову „непомјаник”. Олако спомињање раскола сад, кад је србски народ на ивици духовног и државног слома, у најмању руку је неодговорно. Од Цркве се очекује да, по угледу на свог првопастира, Св. Саву, мири завађену браћу. Па ипак... Срце зебе!

У Србији поодавно није тешко бити пророк: замислиш оно најгоре, и знаш да ће бити горе него што си замислио. Међутим, увек постоји нада, поготову за оне који на крају Литругије слушају свештеников возглас: „Слава Теби, Христе Боже, Надо наша, слава Теби!” Овај текст писан је у таквој нади.

Коме треба раскол?

Раскол је, у једном православном народу, најстрашнија могућа појава, јер разбија његово духовно јединство. Технологија изазивања раскола испробана је у 20. веку: тако је, да би се пробилижио Западу и добио помоћ у борби против Турака, грчки председник, Елевтерије Венизелос, двадесетих година прошлог века на цариградски престо довео авантуриста Мелетија (Метаксакиса), који је у богослужбену употребу увео римокатолички (тзв. „нови”) календар, раније усвојен као грађански у државној пракси. То је у Грчкој довело до црквених подела које трају до данас. У Совјетском Савезу, раскол је изазивала политичка полиција (ЧЕКА, касније НКВД), и за њих је двадесетих

година 20. века био задужен извесни Јевгеније Тучков. Прво је створен тзв. „обновљенски” раскол (екстремно модернистички) и затим су продубљиване „десне” (катакомбне) тенденције. Дошло је и до прекида општења Москве са „белоемигрантском” Руском Заграничном Црквом (тај раскол је, почетком 21. века, залечен, између осталог захваљујући личном ангажовању Владимира Путина.)

У чему је највећа опасност једног раскола? Ево шта каже савремени руски теолог, ђакон Андреј Курајев:

>>У Русији је број људи који себе сматрају православнима много већи од броја реално православних људи. Уосталом, социолози имају свој критеријум за сазнавање броја реално религиозних људи: треба поставити питање о утицају религиозних убеђења на човеков свакодневни живот. Утиче ли вера на његова дела? У католичким земљама број парохијана се израчунава по броју причасника на Велики Четвртак (дан спомена Тајне Вечере, то јест првог Причешћа). У протестантским земљама-социолози питају - чита ли човек код куће Еванђеље или слуша Библију само на недељним сабрањима/.../ Тако да испада како је број Француза који се исповедају, број Финаца који читају Еванђеље код куће, број совјетских грађана спремних да изјаве да су религиозни у доба државног атеизма - врло сличан. То су цифре које се колебају од 10 до 17%. Изгледа да то и јесте број оних који су способни за лични религиозни живот, за лични религиозни избор и за лично религиозно стваралаштво. То су они што су добили „десет таланата”. То су људи религиозно обдаренији од других - од самог почетка. Можда су њихови суграђани обдаренији у другим областима (музици, науци, љубави)... али талант вере је особито присутан код тих 15%.

Осталих 85% су у религиозној сфери спремни да их воде. Кажу им: „Ви сте атеисти”, и они се слажу: „Да, у ствари. То су попови нарочито скривали од нас да смо настали од мајмуна”. Затим им кажу: „Зар сте заборавили веру својих отаца? Ми смо православци!” - и они се опет сложе: „Како смо могли да слушамо бајке тих комуниста и постанемо бескореновићи!” Кад им кажу: „Шта вам је! Хришћанство је туђинска вера, њу су Чивути измислили да униште нашу исконску аријевску ведску веру, да би приморали нас, Словене, да се, уместо Перуна,

клањамо њиховом Христу!” - маса се опет послушно узбуди: „До када ће од нас више красти нашу рођену екстрасензорику и магију?”

Судбина народа у религиозној сфери зависи од избора који ће учинити тих 10-15% религиозно самосталних грађана/.../ Ако задатак (непријатеља једног народа, В. Д.) има чисто негативан карактер, то јест РАСКОЛ У НАРОДУ, довољно је тих 15% разбити на 20 пута по 0,5% - и народни организам биће обезглављен.<<

Дакле, 20 групација по 0,5% верника, и ето Београдског пашалука коначно слободног за глобалистичку содомизацију! „Друга Србија” већ трља руке над отвореном раком у коју ће положити ковчег са натписом „Светосавска Србија”, и пожурује гробаре одевене у тамноплаве комбинезоне попрскане жутим петокракама. Мирко Ђођевић, познати ватиканољубиви „верски аналитичар”, у „Републици” је већ неколико пута, у име целе „Друге Србије”, хвалио „метлу патријарха Иринеја” и обрачун с „непослушним” Артемијем. Сваки Србин православне вере замислио би се над чињеницом да га хвали човек који се „прославио” пљувањем по владици Николају и оцу Јустину, двојици најновијих светаца СПЦ.

Наши непријатељи, наравно, знају зашто је не само мистички, него и политички, потребно расколити Србску Православну Цркву. Она је последња спона између Срба, ма где год да живе. Разорити њихово основно јединство није безначајан циљ у геополитичкој игри коју је црни маг Савета за иностране односе, Збигњев Бжежински, назвао „Велика шаховска табла”. У СПЦ треба спречити сваки независни облик мишљења и делања, одвојити „православно” од „националног” и, на крају крајева, Србе од Руса. Наравно, за то су заинтересовани многи – премноги, а нарочито „намјесник Кристов” који би требало да нас у Нишу посети 2013. (Следеће 2011. он ће у Хрватској славити 50. годишњицу „блаженог” Алојзија Степинца). Пошто је, баш међу Србима, шеф државе Ватикан најнежељенији гост, из Цркве се морају уклонити сви они који сеprotиве његовом доласку. А раскол је опробан метод: из игре избацује људе који „преозбиљно”, „зилотски” схватају своју веру, и нису решени на екуменистички квази – дијалог. То су они које је руски историософ, Лав Гумиљов, звао „пасиониранима”. А „пасионирани”, спремни на жртву и одлучни у

ставу, су, по Гумиљову, покретачи историје. Пошто је, по Фукујами, идеологу неолибералне империје, историја завршена, онда су пасионирани – (људи који своја уверења не мењају као рубље, то јест – сваки дан) више него ИЗЛИШНИ.

То виде политички технолози у редовима НАТО окупатора и њихових квислинга у Србији. Али, то би требало да виде и епископи наше Цркве. Јер, „епископ” значи „онај који надгледа” – виделац, стражар, осматрач.

Раскол у историји СПЦ

Реч „раскол” значи поделу у Цркву која није заснована на догматским разликама (догматско застрањивање зове се „јерес” од грчке речи „ајрео”, што значи „бирам”; јеретик је изабрао веру супротну вери Цркве). Расколи су углавном почињали црквено - политичким разлозима. У историји Срба, није их било до 19.века, када је краљ Милан, аустрофил и „евроинтегративац”, протерао митрополита Михаила, русофила и словенофила, и увео незакониту јерархију, на челу са митрополитом Теодосијем. Разум је, на крају, превладао, и, после повлачења Милановог с престола, ред и поредак у Цркви су обновљени. За два раскола после Другог светског рата крива је србофобна политика Јосипа Броза – то су расколи у САД, везан за владику америчког Дионисија, и неканонско проглашавање „аутокефалије” „Македонске православне цркве”. Први је решен мудро и помирљивом политиком патријарха Павла, а други још траје. Секта „дедејићеваца”, црногорских аутокефалиста, настала је захваљујући сепаратистичким тенденцијама црногорске квазиелите, која је монтенегринским антисрбством настојала да од „србске Спарте” направи „Црвену Хрватску”. И црногорски раскол здушно су подржале, јавно и тајно, одређене римокатоличке структуре (сетимо се незанемарљиве улоге почившег дон Бранка Збутеге у пружању руке „дедејићевцима”).

Најновији „раскол у најави” тиче се умировљеног епископа рашко – призренског Артемија. И он, такође, није без уплива „невидљиве руке” наших „евроатлантских пријатеља”, којима је Артемије

(Радосављевић) сметао као непомирљиви (и непомерљиви) противник „независног Косова”. И то није никаква „теорија завере”. То је пракса „овере”. Убиство србског Косова и Метохије мора бити „оверено” стварањем, рецимо, „Косовске Православне Цркве”: пуцањем у духовни потиљак србског народа.

Још пре гласања на СА Сабору СПЦ, којим је владика Артемије разрешен управе епархијом, у „Куриру” се интервјуом огласио епископ шабачки г. Лаврентије 3. априла 2010. године. Ево дела тог интервјуа који се односи на случај владике Артемија:

>>Какав је ваш став у вези с дешавањима у Епархији рашко-призренској?

- Црква је институција у којој постоје прописи и правила. Ко се огреши о та правила, мора да одговара. Артемије, нажалост, иако је реч о дивном и честитом човеку и монаху, није за сарадњу и он као такав није одговарао месту на које је постављен. Ми смо то све видели касније, али смо га молили да се уклопи. С друге стране, Косово је најосетљивији део Србије. Можда би он био идеалан епископ да је био постављен у неку другу епархију у Србији. Али, доле је сарадња неопходна, поготово с онима које је Запад тамо поставио.

И то је, дакле, један од проблема с владиком Артемијем?

- Он је генерално био против разговора и договора. Као пример наводим поступак кад су Шиптари за време мартовског погрома порушили наше светиње на Космету. Ми смо се жалили и Европска унија је увидела своју грешку што те светиње није чувала и заштитила. Због тога је ЕУ одвојила велику суму новца да се те цркве обнове. Међутим, Артемије је то одбио казавши да неће да нам цркве обнављају они који су их рушили. Сабор је рекао да се слаже с том оценом, али с обзиром на то да ми сами не можемо те цркве да обновимо, одлучили смо да прихватимо да их они обнове. Боље и тако него да остану порушене. Цео Сабор је подржао то становиште. Они су тражили да ми доведемо наше архитекте, који ће руководити радовима, а да они обезбеде новац и најјефтиније извођаче радова. Међутим, Артемије је свој пристанак условљавао тиме да изградњу обавља његова фирма „Раде неимар”. То је био један од разлога разлаза Артемија са Сабором. Било је и других ствари, али о њима ће одлучивати Сабор.<<

Дакле, епископ Лаврентије, иначе познат по својој одмерености, јасно каже да је владика Артемије добар архијереј; да се није затекао на Космету где је, сматра се, морао, а није хтео да „сарађује” са Западом, њега нико не би ни прстом такнуо. Владика канадски о томе јасно каже у часопису „Људи говоре” у броју 10, јесен 2010:

>> Јавно сам саопштио свој став да није у реду шта се чини са владиком Артемијем.

На Сабору СПЦ изнео сам аргументе који упућују на политичке мотиве разрешења (прогона) владике Артемија.

Прво, овај Преосвећени владика мисли да је узрок прогањања владике Артемија његова јавно исказана недобродошлица Џејмсу Бајдену, потпредседнику САД, да посети свету српску земљу Косово и Метохију. Рашко-призренски епископ Артемије свој јавно изнет став образложио је бруталном кампањом г. Бајдена да се Србија и Косово и Метохија бомбардују 1999.

Други „гријех”, који је владика Георгије иницирао, јесте отворено писмо епископа Артемија господину Борису Тадићу, председнику Србије.

Трећа, лични однос (сукоб) владике Артемија са г. Богољубом Шијаковићем, министром вера у влади Србије, преточио се у оптужбу владике Артемија.<<

Усталом, и да је владика Артемије „најкривљи од свих људи”, зар се није могло поступити опрезније? Отац Јустин Поповић је, у вези с расколом владике Дионисија, јасно писао СА Сабору СПЦ да канони Цркве и њена пракса кроз векове говоре „како опрезно и богомудро треба разматрати и водити питање оптужби и суђења једном епископу, па ма ко и ма какав он био”. И додаје: „На земљи ми смо створили расколом пакао, међусобан пакао. И ако се не ослободимо њега покајањем, он ће нас пратити и у онај свет. А то ће бити на радост само демонима и свима непријатељима Земаљске и Небеске Србије”.

Случај владике Артемија

Уклањање епископа Артмеија са управе Епархије рашко-призренске у пролеће 2010. довело је до једног од најозбиљнијих

потреса у новијој историји СПЦ. Као разлог за уклањање наведена је „непослушност” владике Артемија СА Синоду и СА Сабору СПЦ по разним питањима, али, за јавност, тврдило се да је најкривљи што је допустио својим блиским сарадницима да, наводно, опљачкају епархијску касу за 350 хиљада евра. Но, као што је приметила антиглобалистичка активисткиња, Џулија Горин, у свом аналитичком тексту „Тоталитаризам у служби Запада”, ствари су имале дубљи узрок:

>> Средином јануара 2010. године у Пећи је одржан регионални састанак посвећен питањима безбедности, на којем је официр КФОР-а обавестио присутне како је извесно да ће владика рашко-призренски Артемије бити смењен, а на његово место постављен нови епископ Српске православне цркве – отворенији за сарадњу и дијалог са Западом.

Човек се пита како је НАТО уопште могао да зна тако нешто. А онда се одговор намеће сам: Србија ће дати све од себе да испуни оно што Запад пожели, па официр КФОР-а није урадио ништа нарочито, само је открио обећање српских званичника. И тако, мање од месец дана касније, именован је нови администратор Епархије, који је на дужност ступио у пратњи контингента НАТО-а у оклопним транспортерима и циповима, који се потом распоредио на улазним капијама манастира. Косовска полиција такође је била присутна. Владика Артемије тада је суспендован, наводно због финансијских неправилности које је починио његов асистент отац Симеон. По свему судећи, био је то пуч, уз подршку НАТО-а и под његовом заштитом.

Приликом извештавања о смени косовског владике, да би описали Артемија, западни медији примењују све стандардне изразе који се користе за Србе, а за „објашњење” користе мање од четиристо речи. Тако је „Асосијетед прес” известио да је „Артемије познат по својим ултранационалистичким и антизападњачким ставовима”. Осврћући се на владикино пажљиво, дипломатски вешто избегавање нелегитимне косовске владе, састављене од професионалних криминалаца и терориста који су преузели власт на Косову – после низа година владикиних напора да се решење пронађе у преговорима, који су с презиrom одбијани – извештај илуструје његов „нацио-

нализам” пропратном реченицом да је „он наредио свом свештенству да прекине контакт са албанским властима на Косову и мисијом ЕУ, пошто је Косово, 2008. године, прогласило независност од Србије”.

Сада следи општепознати наставак приче. Артемијево свргавање уследило је убрзо после упозорења Синода СПЦ да треба приступити обнови цркава уништених у мартовском погрому 2004. године. Владика Артемије испрва није пристајао да се почне са обновом, зато што би се обновило само 11 или 12 цркава и манастира, од 150 сакралних здања уништених од тренутка када су НАТО и УН преузели контролу над Косовом и Метохијом. При том је обнову требало да воде екстремисти који су светиње и уништили! Надаље, ниједна од цркава одабраних за обнову ни на какав начин није била повезана с повратком и репатријацијом српских заједница, будући да нису одабране цркве у местима у која Срби желе да се врате. Другим речима, ова обнова била је само параван: ЕУ и УН желели су да изгледа као да нешто раде, а у ствари нису чинили ништа да реше дугорочне потребе српског народа на Косову. Све ово има смисла када се у обзир узме то да западне силе заправо и не желе да се Срби врате, ма колико поступци ЕУ, КФОР-а и УН били замаскирани контрадикторним понашањем, које наивнима личи на жељу да се репатријација спроведе у дело.

Владика Артемије напослетку је невољно ставио свој потпис на овај ограничени процес реконструкције цркава и манастира, али је осетио да предстоји већа битка, те да снаге које желе да га уклоне покушавају искористити ову обнову као изговор./.../

Маја 2005. године садашњи епископ аустралијски Иринеј, пореклом из Сједињених Америчких Држава, рекао је немалом броју људи, који су спремни да о томе сведоче, да Запад, или да будем прецизнија, амерички Стејт департмент, жели да има посла само с неким људима у Србији: са њиме (Иринејем), Борисом Тадићем и Вуком Драшковићем, лидером Српског покрета обнове. Језиком Стејт департмента, објаснио је да је независност Косова „једино решење”, и да је он успео да убеди владикау Теодосија и оца Саву дечанског да прихвате „неминовност” косовске независности.

Посао је договорен. Манастиру Дечани биће дозвољено да и даље

постоји, све док се остали манастири на светој земљи Косова и Метохије не доведу у ред и не натерају да потпадну под руководство овог манастира, повинујући се наредбама Теодосија и Саве – биле те наредбе канонски исправне или не.<<

Зато није нимало случајно да је политиколог Миша Ђурковић, после мајског заседања СА Сабора СПЦ, 2010, истакао да већина Срба није убеђена у то да је Артемије с Косова протеран због „финансијских малверзација”, него да све изгледа као „политички обрачун у коме се уклања (политички) некооперативан епископ”.

Поступак којим је владика Артемије смењен био је пун црквено-правних мањкавости, о чему је јавност обавештена у Апелу за одбрану правног поретка у СПЦ (који су, између осталог, потписали и академик Коста Чавошки, професор др Милан Петровић, Марко Павловић, мр Зоран Чворовић, Жељко Которанин, Родољуб Лазић, и други):

>>Канонска осуда подразумева постојање пресуде о канонској кривици архијереја, коју доноси Сабор, као највиши судска инстанца у СПЦ, када на основу чл. 69 тач. 27 Устава суди архијерејима за канонске кривице. У случају Епископа рашко–призренског Артемија не може бити говора о канонској осуди, јер против њега и није вођен црквеносудски поступак.

Канони изричито прописују да црквеносудски поступак против епископа започиње подношењем „Сабору свих епископа” тужбе, која мора бити јавна и поткрепљена доказима (6. правило II Васељенског сабора, 132. и 133. правило Картагенског сабора). Туженом епископу се оставља рок од тридесет, односно шездесет дана (уколико у претходном року оправдано није могао да прими тужбу) за припрему одговора на тужбу (19. правило Картагенског сабора).

У тзв. поступку утврђивања канонске одговорности епископа Артемија, од стране Синода и Сабора грубо су прекршене све наведене процесне црквеноправне норме. Синод је 11. фебруара 2010. г. „покренуо поступак за оцену канонске одговорности” Епископа рашко–призренског Артемија, „у првој инстанци”, иако није постојала јавна, писана и доказима обезбеђена тужба; тзв. „опширни и документовани извештај Светог Синода” (наведено према Саопштењу Светог Архијерејског Сабора) уручен је епископу Артемију три дана

пре заседања Сабора, чиме му је ускраћено елементарно право на одбрану, озбиљно угрожено већ тиме што је противно Уставу СПЦ (чл. 111) пре тога уклоњен са управе над Епархијом. Због свих ових тешких противканонских процесних недостатака тзв. „опширни и документовани извештај Светог Синода” не може имати карактер канонски ваљане Тужбе./.../

Наведене чињенице указују, да је Одлука Светог Архијерејског Сабора о трајном разрешењу Епископа рашко–призренског Артемија дужности епархијског архијереја противна чл. 111 Устава СПЦ, јер пре доношења ове Одлуке није био испуњен ни један од прописаних услова за престанак епархијске службе.<<

После свега, владика Артемије се повукао из Грачанице у манастир Шишатовац. Његово монаштво се разбежало по Србији (Лозница код Чачка, Љуљаци код Крагујевца, планина Тара, итд.). Они су стављени под епитимију јер су из Епархије рашко-призренске отишли без канонског отпуста (иако су га смирено тражили, нису га добили, па је дисциплински преступ, који се у другим епархијама најчешће не процесуира, послужио као основа за прогон тобожње „секте артемијеваца”). Са Синод СПЦ је епископу Артемију наложио да монахе позове да се врате у ЕРП, што је он јавно учинио (али „недовољно озбиљно”, како му је замерено). Монаси су, иначе, отишли из ЕРП због тога што им је забрањено да се исповедају код владике Артемија као свог духовног оца, а „отац остаје отац, иако више није директор”, како је рекао црноречки игуман Николај. Где год су дошли, монаси су поштовали канонску целовитост туђих епархија, и нису богослужили, нити се причешћивали. Звали су их на саслушање у ЕРП, покренули црквено-судски поступак, а неко је (за осамдесетак монашких и искушеничких душа) чак рекао да „оно што виси, треба и да отпадне...”

Што се владике Артемија тиче, народ је масовно почео да долази у манастир Шишатовац, да би присуствовао богослужењима и проповедима човека коме се верује као доследном духовном сину оца Јустина (а то, између осталог, значи – антиекуменисти и антиглобалисти). Основан је низ интернет сајтова који су устали у његову одбрану, износећи чињенице и ставове супротне званичним.

Онда је Синод владики припретио новим казнама, тврдећи да дотични ствара раскол и „шишатовачку епархију”. Владика је, очито погођен непрестајућим притисцима, оштро одговорио, и најавио да се више неће повиновати одлукама Синода. Стављен је под забрану свештенодејства, а забрањено му је и да говори на Конференцији за новинаре Фонда истине о Србима 29. 9. 2010. године, на тему „Тренутно стање у СПЦ”. Владика Артемије се синодским одлукама повиновао. До сада.

У овом тренутку, чекају се одлуке СА Сабора СПЦ. Правници су, у свом Апелу, својевремено указали на могући пут превазилажења раскола:

>>Одлука Светог Архијерејског Сабора о трајном разрешењу епископа Артемија донета је прегласавањем, противно Уставу СПЦ, због чега је у Саопштењу и изостало навођење њеног канонско–уставног основа. Свети Архијерејски Сабор не може некаквом „већином” одлучивати мимо светих канона и Устава СПЦ, јер у Цркви Истина није у аритметици, већ у Духу (Јн. 16, 12-13). Зато апелујемо на Оце Архијереје, да због очувања канонског поретка Цркве, на ванредном заседању Сабора пониште Одлуку о трајном разрешењу Епископа рашко–призренског Артемија, као и претходну противуставну Одлуку Синода о именовању администратора за Епархију рашко–призренску. Правна природа наведене Одлуке Светог Архијерејског Сабора није препрека њеном поништењу, јер се не ради о судској пресуди која има карактер *res iudicata* (пресуђене ствари), већ о управном акту подложном променама. Само после тога могуће је покренути канонски ваљан црквеносудски поступак, у коме би Епископу рашко–призренском Артемију било омогућено право на одбрану и правично суђење. Тиме би се поништиле тешке последице које је у Цркви произвео тзв. поступак за оцену канонске одговорности Епископа рашко–призренског Артемија, који је по свим својим обележјима, а нарочито по позицији оптуженог, који се сматрао дифамним (нечасним), подсећао на средњовековни римокатолички кривични поступак. У супротном, владика Артемије ће бити тек прва жртва оваквог беспоретка, јер ће исто страдање задесити све оне који буду слушали заповест светих канона, насупрот вољи гласачких већина.<<

Наравно, не сме се заборавити ни чињеница да владика Артемије,

ван црквено - народног заједништва, може некоме постати идол, што он не жели ни себи, ни другима. Његово досадашње настојавање да се раскол избегне, а да се сведочи истина, народ је врло добро разумео. Неку другачију стратегију (пуко јуридикчко „цепидлачење” и чисто канонску „канонаду”, без сагледавања целине србског националног питања) ни народ, ни национална интелигенција, не би разумели, и све би се могло завршити у ескапистичком изолационизму. То би привидно доказало став злонамерних који су „од почетка знали” шта ће бити, тврдећи да је владика Артемије „17 година стварао раскол”.

Постоји ли „модел помирења”?

Ако је историја учитељица живота, онда је дошло време да од ње нешто научимо. У ствари, Србска Црква се у сличној, напетој, „предрасколној”, атмосфери нашла пре више од седам деценија.

Наиме, 1938. године, у доба после Конкордатске кризе (која је однела живот патријарха Варнаве), за новог пратријарха изабран је митрополит црногорско-приморски Гаврило. Овај угледан јерарх био је веома близак Влади Милана Стојадиновића, која је покушала да неметне Конкордат Ватикана и Краљевине Југославије (због чега је и дошло до тешких сукоба и тзв. „Крваве литије”, када је министар полиције у Стојадиновићевој Влади, католички жупник Антон Корошец, наредио да се туку епископи, свештенство и народ који су се молили Богу за здравље патријарха Варнаве и протестовали поводом давања неоправданих привилегија папи и папистима у Краљевини).

Пошто је Стојадиновић, под притиском јавности, морао да „адактира” уговор с Ватиканом, патријарх Гаврило је, са већином епископа, био за то да се црквена и државна власт брзо помире. Владика Николај је, са своје стране, као духовни вођа анти-конкордатске борбе, захтевао да се србски посланици Стојадиновићеве странке, Југословенске радикалне заједнице, извине, и то јавно, због свог гласања за Конкордат у Скупштини, па да буду примљени у црквено општење. (Патријарх Гаврило је био за брже, неформалније извињење.) Николај је сматрао да не може бити: „Пуј, пике, не важи!”

Толики људи су били тучени, злостављани, хапшени због свог православног држања, многи су остали без посла, патријарх Варнава, је по свему судећи, отрован. И, одједном – ником ништа! Због тога је Николај остао у мањини. И – шта је урадио? Није више хтео да долази на заседања СА Сабора СПЦ!

Николај је, у то време, заиста био оштар. Проповедајући у Лесковцу, 29. новембра 1937, он је, између осталог, рекао: „Ми нигде нисмо видели да је неки папа радио нешто за нашу државу, а видели смо га увек на страни наших непријатеља. Није овде у питању конкордат само, него рушење наше државе у Југославији/.../ Кад је била у питању Црква и њена независност, наш народ се борио, чак и против њених владика. Кад је један владика у Црној Гори признао био папу за поглавара, одмах га је народ засуо камењем”.

Владика Николај је, фебруара месеца 1938, покушао да спречи мешање Стојадиновића у избор патријарха СПЦ, предлажући да се исти бира коцком, али је његов предлог одбијен. Изабран је Гаврило (Дожих), лично близак Стојадиновићу. Због тога Николај није ни учествовао у изборима (свој глас је дао епископу нишком Јовану). Касније ће, видели смо, разочаран у попустљивост према „конкордатлијама”, поднети оставку на активно чланство у Синоду и Сабору.

Одговорено му је уклањањем са места администратора Епархије охридско-битолске. (Владика Николај је, са своје епархије, ранијом одлуком Сабора био премештен на Епархију жичку - против своје воље; зато је наставио да извесно време буде владика у крају који је неизмерно волео.) На охридско – битолску епархију доводе владика Платона (Јовановића), касније епископа бањалучког и свештено-мученика. Узбуђен због љубави народа према Николају и неприхватања његовог постављења за архијереја у Охриду, владика Платон је одржао неколико оштрих „антиниколајевских” беседа, и то у храму, што је изазвало додатна узнемирења.

Пошто је, упркос позивима, престао да долази на Саборе, против Николаја се спремао и црквено-судски поступак. Како је тешка ситуација у Цркви била, сведоче записници са саборских седница. Патријарх Гаврило је тврдио да се неће повлачити ако до раскола дође.

У те дане, никшићка „Слободна мисао” (25. 12. 1938), објављује „антиниколајевски” текст „СПЦ пред проблемима”, који ће бити прештампан у званичном „Гласнику” СПЦ. Отац Јустин Поповић реагује више него оштро:

>>Шта хоће никшићки „православни” идеолог и иже с њим? Да обесцене, да онемогуће, да ућуткају, да уклоне светог Владуку Николаја? Ако то хоће, онда хоће, онда они хоће да обесцене, да онемогуће, да ућуткају, да уклоне највећег пророка нашег народа, од дана Светог Саве до данас...

Гоне њега? Авај, они гоне најдаровитијег проповедника вере наше и најнеустрашивијег исповедника православља и светосавља од Светога Саве до данас.

Смета им он? Он - понос наше историје, он највећи беседник после Светог Златоуста у целом хришћанском свету!

Ућуткују њега? Гле, хоће да ућуткају највећег и најдубљег мислиоца рода српског у свима временима.

Уклањају њега? Лепрозно слепило ударило им у зенице: уклањају нашег највећег народњака, коме нема равна од Светога Саве до данас.

Одбацују њега? Знајте, одбацујући њега они одбацују највећу вредност наше историје после Светога Саве.

Уништавају њега? Ликујте богови неправде и уништења, јер желе да под рушевине свога памфлетизма затрпају највећег неимара српског од Светог Саве до данас.<<

Ова Јустинова реакција није била процесуирана на црквеном суду, као што би се могло очекивати: слобода говора у СПЦ је, у односу на данашње време, била на завидном нивоу. Нико га чак није назвао припадником „секте николајеваца”.

Ипак, сукоб пратријарха Гаврила и владике Николаја завршио се срећно: они су се, због невоља Србства у Југославији која је почињала да се распада, помирили крајем августа 1940. у манастиру Каленићу.

Касније су скупа страдали, као борци против нациста и Тројног пакта: Немци су их држали у заточењу од 1943. до 1945, а заједно су робијали у Војловици и Дахау.

И сада је Србство угрожено, као и 1941.

И сада би нас спасило велико помирење.

Уосталом, патријарх србски је, поводом случаја владике Артемија, 1. октобра 2010. дао изјаву ТАНЈУГ-у:

>>/.../„Владика Артемије је у једном дугом периоду био у раскораку са Сабором и Синодом. Мало се издвојио из целине Цркве и за нас је било неприхватљиво то што је он стање у коме се Косово нашло сматрао личним проблемом, који он треба да решава на начин који сам сматра најцелисходнијим”, рекао је патријарх српски./.../ Ми желимо да се та ствар смири. Мир је у интересу Цркве и времена у коме живимо. Мир је и у интересу самог владике Артемија и његових монаха који га следе, а који сада висе између неба и земље”.

Патријарх каже да је Сабор дуго указивао Артемију да не може стање у коме је Косово сматрати личним проблемом који треба сам да решава, али владика то није уважавао.

Он наводи да није желео да Сабор донесе оптужујућу одлуку, али је, каже, владика Артемије инсистирао да буде гласања очекујући да ће бити подржан.

„Молили смо владика Артемија и да се обрати монаштву и замоли их да се врате у своје манастире. Он је то учинио, али на помало неозбиљан начин, а када смо му ми на то указали, он је Синоду узвратио писмом које практично представља раскол”, испричао је патријарх.

То је, каже он, допринело да Синод донесе одлуку којом се владика Артемију привремено забрањује чинодејствовање до одлуке Сабора који ће бити одржан у новембру.

Он је истакао да друга права епископа Артемија нису доведена у питање, али да, природно, није могао да остане на Косову већ је морао да изабере манастир на неком другом месту где ће моћи да живи и да делује.

За њим је пошао и „један велики број монаха и монахиња” што, тврди патријарх, није било оправдано, јер они ничим нису били угрожени.

Ипак, „владика Артемије има своје место у цркви, а његово архијерејство није доведено у питање и могао би и даље да користи Цркви и себи. Он је пошао другачијим путем и ми не бисмо желели да тим путем настави...”/.../<<

Из изјаве Његове Светости патријарха србског г. Иринеја јасно се види да се финансијске малверзације, као почетни разлог за одстрањивање преосвећеног Артемија с катедре, више ни не помињу. Тврди се само да је он Косово и Метохију хтео да брани на начин другачији но што је о томе мислио, рецимо, Синод. Такође, каже се да за њега има места у Србској Цркви, што је више него охрабрујуће.

Ситуација се понавља, седамдесет година после сукоба Владике Николаја и патријарха Гаврила.

Зато се, опет и опет, у Бога надамо да ће СА Сабор СПЦ на челу с Његовом Светошћу патријархом изнаћи богомудро и праведно, црквенољубиво и човекољубиво решење кад је владика Артемије у питању, што захтева историјски период у коме живимо. Србија се распада, а после отимања Косова, на ред ће доћи Рашка област и Војводина. Зар да у таквим временима не увидимо вредност слоге и мира, за којима људи вапију и које очекују пре свега у Цркви? А како рече патријарх Павле, Бог ће помоћи – ако буде имао коме да помогне.

2010.

ПАПСТВО, СРБИ И ЕУСТАШЛУК

НЕЗАВИСНА ДРЖАВА ХРВАТСКА: НАЈБОЉЕ ЧУВАНА ТАЈНА ВАТИКАНА

Почетком јуна 2011. римски папа Бенедикт Шеснаести посетио је Хрватску, дајући подршку њеном путу ка Европској унији и позивајући је да и даље остане верна Ватикану, борећи се за хришћанске вредности. Одушевљено дочекан од преко 300 хиљада Хрвата, папа није пропустио да успут помене квислиншку творевину, Независну Државу Хрватску, као инструментализовану од фашизма и нацизма (ниједном не помињући 700 хиљада жртава усташког концелогора Јасеновац, које су страдале зато што су биле Срби, Јевреји и Роми, као ни улогу преко 1000 римокатоличких жупника, фратара и часних сестара, који не само да су подржавали Павелића и његове монструме, него су и активно учествовали у покољима недужних људи, као „заклете усташе“.) Млако се ограђујући од НДХ, папа је величао загребачког надбискупа Алојзија Степинца, кога је његов претходник, папа Иван Павао Други, 1998. прогласио „блаженим“, и који је, по Бенедикту Шеснаестом, наводно био жртва двају тоталитаризама – нацизма и комунизма.

Рацингер је, још као кардинал, 15. фебруара 1998. године, у хрватском (негда илирском) ватиканском Заводу Светог Јеронима одржао беседу у част Степинчеву. (То је онај завод у коме је монсињор Мађарец 1941. године одушевљено дочекао Анту Павелића, а монсињор Ратко Перић, садашњи бискуп, 1991. године Фрању Туђмана.) Рацингер је тада истакао да је Степинац био један „Божји Хрваг“, каквог је Данте опевао у „Рају“ своје „Божанствене комедије“. Степинац је, по Рацингеру, био жива слика „трпећег Христа“, који је на крају понео његову трнову круну и муке. Супростављајући се тоталитаризмима, кардинал DIXIT, Степинац је у доба нацизма, био „бранитељ Жидова, православаца и свих прогоњених, затим је, у времену комунизма, постао одвјетник својих вјерника, својих свећеника прогоњених и убијаних“. У својој беседи, као ученик германске школе србофобије, Рацингер је истакао да је Степинац

постао надбискуп Хрватске 1936. године, када је римокатолицима било тешко, јер су трпели Југославију „коју су савезници након Првог светског рата створили од супротних елемената и са снажним протукатоличким набојем”.

Пред долазак у независну ЕУ Хрватску, ове, 2011, папа је о Степинцу опет фабулирао као о борцу против усташког режима и бранитељу Срба, Јевреја и Рома, као и великом хуманисти. Назвао је великим пастиром и хришћанином онога кога италијански научник Марко Аурелио Ривели зове „надбискупом геноцида”.

А колико је Степинац заиста био против усташког режима, кога се Рацингер јавно одриче, довољно је писано. Додуше, надбискуп загребачки је у неким својим проповедима у доба рата устајао против расизма и насиља, али га то није спречавало да буде војни викар усташке војске, члан НДХ Сабора, носилац усташких одликовања и, наравно, координатор прекрштавања Срба у Павелићевој монструм-држави. Да и не говоримо да је ватрено бранио НДХ у Ватикану, који је, преко Владе Краљевине Југославије, био одлично обавештен о злочинима хрватске Civitas Dei. Године 1943, Степинац је папи Пију Дванаестом поднео Меморандум у коме, између осталог, пише о вековној верности Хрвата папи, и упозорава га шта би се десило ако би НДХ пропала: „/.../ Њезином пропашћу или фаталним смањењем – тисуће најбољих хрватских вјерника и свећеника жртвовало би драговољно и радо своје животе да запријече ту могућност. Не би било уништено само оних сса 240хиљада прелазника са српског православља, него и читаво католичко пучанство толиких територија са својим црквама и својим самостанима/.../ Напредак католицизма је најуже повезан са напретком Хрватске Државе, његов опстанак уз њен опстанак, њезин спас-његов спас”.

А 10. јуна 1943. усташки изасланик у Риму, Лобковиц, јавља да је Степинац много учинио за НДХ пред Куријом: „/.../ Надбискуп је врло позитивно извијестио о Хрватској. Нагласио је, да је неке ствари с којима се он иначе никако не слаже – прешутио, само да створи о Хрватској ШТО БОЉИ ДОЈАМ (подвукао В. Д.)/.../ Много је у Ватикану изтицао наше законе за злочин побачаја, који су закони у Ватикану врло добро примљени /.../ Надбискуп је на темељу тих

закона ОПРАВДАО ДЈЕЛОМИЧНО И ПОСТУПАК ПРОТИВ ЖИДОВА (толико о Степинчевом заступању Јевреја, нап. В. Д.), који су код нас били највећи поборници и најчешћи извршитељи злочина овакве врсти”. (Степинац је бранио усташке законе против побачаја у доба док су усташе вадиле нерођену србску децу из утроба мајки, и на каме их набијали; оваква хипокризија је метастаза оног лицемерја због кога је Достојевски тврдио да је папизам гори од атеизма, јер проповеда изопачени Христов лик.) А званични усташки лист, „Хрватски народ”, 27. јула 1944. године пренео је поруку Степинца да је „непоколебљиви оптимист” о будућности Хрвата. Новине су хвалиле Степинца због улоге коју је имао у Ватикану, бранећи НДХ.

После рата, Степинац је на Каптолу скривао како усташке злочинце, тако и њихову архиву, али и злато опљачкано од жртава, које је, једним значајним својим делом, завршило у ватиканским трезорима.

Какав је Степинац био „бранитељ” Срба, посведочио је и његов секретар, монсињор Стјепан Лацковић, који се вратио у Хрватску после 45 година емиграције (и дао интервју „Азур журналу” број 9, за јануар 1991. године), који је водио спискове прекрштених Срба: „/.../ Многи православаци који су овдје живјели стољећима исто су тако поздравили ту прилику да могу сада с Хрватима католицима бити у једној вјерској заједници/.../ Политичка власт (усташе, нап. В.Д.) је мислила да ће ријешити питање и нашег суживота и заједништва./.../ Сви морамо доћи у једну заједницу дјеце људске, а то није никаква политичка установа, већ католичка црква/.../”

Дакле, Лацковић ни једном једином речју није изразио жаљење што су Степинац и он сам учествовали у НАСИЛНОМ КАТОЛИЧЕЊУ СРБА, него је тврдио да је Павелић тиме хтео да дође до „срећнијег суживота” на простору НДХ... Толико о Степинцу, кога папа Бенедикт представља као „хуманисту” и заштитника Срба, Јевреја и Рома...

Усташтво: борбени римокатолицизам

Папа Рацингер се, у својим изјавама, ограђивао од усташа (тобож, њих су инструментализовали зли фашисти и нацисти), па је, као што

смо видели, и Степинца прогласио борцем против усташтва. Но, наравно, то је само маскирање праве истине. У својој програмској књизи, „Страхоте заблуда” (поглавников „Мајн кампф”), године 1937. године, Павелић је истакао да Хрвати не могу живети у Југославији која тежи да се „преокрене тисућгодишња оријентација хрватских католика и да се прекину прадавне везе Хрвата са Светом Столицом”. Павелић је озаконио све оно за шта се у данашњој Хрватској заложиио и папа – католички култ породице, забрану побачаја, „кршћанске вредноте”. Али, те „вредноте” важиле су само за римокатолике.

Павелић је православне Србе у Хрватској сматрао за стране, антикатоличко тело, које треба уклонити из народног организма. НДХ је доживљавао као предстражу римокатоличке Европе, која брани исту од „варварског Бизанта”, то јест Балкана. Пре но што је стигао у Загреб, папа Бенедикт се сећао хрватских кардинала Шепера, Кухарића и Бозанића, који су му стално говорили да Хрватска није Балкан, него Средња Европа. И усташе су Хрватску издвајали из области Балкана: у интервјуу шпанском фашистичком листу „Артџа” датом 26. маја 1943, Павелић каже: „Балкански је дух имао експанзивну моћ која је успјела да продре до границе Беча. Аустро-Угарска је имала снаге да гони тај дух ка Југоистоку, гдје више није представљао никакву опасност. Дужност је Хрватске да настави са овим притиском на балканске обичаје док их не сведе у њихове праве границе”. А усташки идеолог, свећеник др Иво Губерина, усред рата понавља поглавникове идеје: „Уништен је бизантско-православни притисак на Хрватску и створена је могућност да Хрватска заигра улогу предзиђа Европе. НЕЗАВИСНА ДРЖАВА ХРВАТСКА ЈЕ ЈЕДИНА ДРЖАВА СА КАТОЛИЧКОМ ВЕЋИНОМ НА БАЛКАНУ. ЈЕДИНА ВРАТА КАТОЛИЦИЗМА НА БАЛКАНУ. Не само то. НЕЗАВИСНА ДРЖАВА ХРВАТСКА ЈЕ ДАНАС НАЈЈАЧИ БЕДЕМ СРЕДЊЕ ЕУРОПЕ”. (Подвукао В. Д.)

А ово се све уклапало у стару ватиканску представу о Србима као „реметилачком фактору”. Сетимо се да је аустроугарском посланику у Ватикану, грофу Морицу Палфију, кардинал Мери дел Вала, секретар најмање државе на свету, 1914. благословио рат против Србије, следећим речима: „Папа и Курија виде у Србији разорну

болест, која помало нагриза монархију и која ће је временом расточити/.../ Његова Светост је у више махова изразила своје жаљење, што је Аустро-Угарска у више махова пропустила да казни свог опасног дунавског суседа.”

Павелић је био више него одани римокатолик. Његова ћерка, Миријана Павелић-Пшеничник, у интервјуу „Глобусу” (17. мај 1991.) каже: „Тата је био католик и ми смо имали свог капелана који је недјељом долазио код нас. Чак смо саградили и капелицу за њега. Сваке недјеље смо слушали мису, а тата је чак и министрирао, јер је то као млади дечко научио. Министрирао је код исусоваца у Травнику”.

Да, то је исти онај Павелић коме су, како сведочи Курцио Малапарте, усташе слале, на поклон, котарицу пуну очију покланих Срба...

Хрватски римокатолици се не одричу усташтва

Иако се, зарад ЕУ вредности, званичници Хрватске формално одричу усташтва, римокатолички живаљ и његово свештенство остају најдубљим симпатијама везани за период НДХ. О томе говори популарност певача Марка Перковића Томпсона, кога је садашњи папа примао у аудијенцију, и који је ове године, скупа с другим хрватским певачима, дочекивао папу песмом о породичним вредностима. Томпсон у својим сонговима велича усташке кољаче попут Јуре Францетића и Макса Лубурића, као и самог Анту Павелића. Управо римокатолички свештеници правдају Томпсона као оданог „домољуба”. У новинама „Вјесник”, свештеник Павле Приморац је истакао да неки критичари мрзе Томпсона само зато „што им је свака идеја националнога и вјерског опредјељења мрска”, да би фра Мартин Планинић у „Фокусу”, марта 2006, утврдио да му је омиљена песма „Кроз Имотски камиони журе, возе бојну Францетића Јуре” (иначе, злогласног команданта усташке „Црне легије”).

Оправдања НДХ и њене идеологије може се, међу римокатоличким клером, наћи у изобиљу. Тако је дон Лука Вучо, у „Новом листу”, маја 2003, тумачио популарност усташког поздрава „За дом спремни” на

следећи начин: „Узвик „За дом спремни” није код народа пристајање уз усташтво, већ жеља за самосталношћу од Срба која је постојала, нажалост, само за усташа”. Дон Анто Баковић је у листу „Народ”, августа 2003, изјавио: „У Независној Држави Хрватској се пробудио геније хрватског народа, у којој је хрватски народ коначно добио своју слободу, своју хрватску државу, а све је то трајало сасвим кратко, очајно кратко...” Говорећи о крволоку Анти Павелићу, на миси задушници у задарској цркви Ивана Крститеља у јануару 2005, фра Вјекослав Ласић је истакао: „Поглавник је за живота учинио много добрих дјела, а једно од највећих је обнова НДХ. То ускрснуће су Хрвати, скупа са својим мучеником, блаженим Алојзијем Степинцем, доживјели као остварење највишег сна... Поглавник је био добар човјек и бранитељ Хрватске, вођа земље чије засаде леже у данашњој Хрватској”. Патер Владимир Хорват, на Радио Марији у јулу 2005, пориче да је Јасеновац био логор смрти и ужаса (за кога Јевреји који су преживели тврде да је, по монструозности с којом су невини убијани, био страшнији од индустријске смрти Аушвица), и каже да ту људе „нису доводили да их убијају, него да раде”.

Једном речју, НДХ се међу римокатоличким свештенством доживљава као држава своја, у којој су браћене вредности римокатолицизма. Зато није нимало случајно да се папа Бенедикт Шеснаести никад неће поклонити жртвама у Јасеновцу, нити ће бити спреман да се каје због недела усташких клерофашиста. НДХ је ипак била римокатоличка CIVITAS DEI, остварење средњовековних идеала крсташких ратова у двадесетом веку. Док се боримо против ревизије исхода Другог светског рата и свих лажи које би да рехабилитују нацизам (у име наводног антикомунизма, а у ствари русофобије и србофобије), и то треба имати у виду.

2011.

ПРИКАЗ ЗБОРНИКА „ПРАВОСЛАВНО - КАТОЛИЧКИ ДИЈАЛОГ ПОСЛЕ ЈАСЕНОВЦА”

Хришћански корени Европе посечени су у Јасеновцу

Таман смо се (бар неки) обрадовали резултатима Међународне конференције „Непролазна вредност и трајна актуелност Миланског едикта”, одржаној у црквеном дому Нишке епархије, крајем фебруара 2011... Један епископ СПЦ нас је, поводом конференције, полетно обавестио да нас овај скуп подсећа на хришћанске корене европске културе и цивилизације, а један надбискуп је оценио да ће са скупа бити послат апел црквама, друштву и институцијама да читава Европа поново заживи велике идеале хришћанске културе, верске и међурелигијске слободе и међуекуменског дијалога. Дакле, таман кад је изгледало да ћемо 2013. године, у Нишу, испод огромног латинског крста који се подиже на брду Виник, ускликнути с љубављу „светом оцу папи”, јер смо најзад и ми, Срби, угледали корење које нас спаја са толерантним и екуменским Западом, кад... Појави се један мали, али непријатан подсетник да све није баш тако ружичасто као што изгледа на међународним конференцијама, на којима поједини епископи и бискупи, у атмосфери искреног дијалога заснованог на принципу „ти мени сердаре, ја теби војводи”, откривају непосвећенима да уједињење само што није...

Овога пута, непријатни подсетник се зове „Православно-католички дијалог после Јасеновца”, и у њему су објављени реферати са међународне Богословско-историјске конференције одржане у Санкт Петербургу, у октобру 2010. године, у организацији сајта „Руска народна линија” и Санктпетербуршког државног универзитета. Ову конференцију је, сасвим политички некоректно, из Србије подробно пратио једино недељник „Печат” (јер, ко чита „Печат”, зна), а на њој су говорила угледна имена руске и српске науке и публицистике, настојећи да покажу да екуменски дијалог који прећуткује Јасеновац није ништа друго до симулација дијалога.

У уводу Зборника, уредник „Руске народне линије” Анатолиј Степанов, указује на чињеницу да филокатолици у Русији и Србији

верују да ће сарадња православних са Ватиканом створити заједнички фронт за одбрану „хришћанских вредности Европе”, при чему се заборавља да је те вредности поткопао сам Рим, опадањем од православног Истока и „проповедањем” Христа, Бога љубави, ломачама инквизиције, чиме је, како рече велики Петрограђанин Достојејевски, постао гори од атеизма. Књига „Православно-католички дијалог после Јасеновца” суочава нас са непорецивом суровошћу чињеница: др Србољуб Живановић сведочио је о улози римокатоличког клера у покољима православних Срба; др Владимир Семенко показује суштинске разлике између духовности Цркве од Истока и римокатолицизма, у којем је могуће да и војни викар усташке војске Степинац буде унет у календар; историчар Ана Филимонова, врхунски стручњак за деловање римокатолика у предрагтој Југославији, у свом огледу бави се геостратешким пројектима Ватикана у доба у којем су српски владајући кругови маштали о „троименом” народу Срба -Хрвата-Словенаца.

Симо Брдар је поново подсетио на зверства усташких целата чињена „ad maiorem gloriam Dei”, нарочито на прављење сапуна од побијених, чиме су сатанисти, маскирани у одане римокатолике, хтели да нагласе своју „расну хигијену”; Олга Четверикова, стручњак за улогу Ватикана у просецима глобализације, бавила се везама папизма и капитализма; Анастасија Митрофанова је показала да православље, стално оптуживано за етнофилетизам, јесте много мањи извор агресивног национализма од римокатолицизма; историчар Михаил Јамбајев је искористио случај др Војислава Шешеља пред Хашким трибуналом да покаже како „хашки стручњаци” покушавају да прекроје историју Срба, и покажу да је број жртава у Јасеновцу „преувеличан” (кад би то рекли за Аушвиц, завршили би у затвору, због „ревизионизма”); преводилац ове књиге, публициста Ранко Гојковић, подсетио нас је на службу јасеновачким новомученицима, коју је писао Владика Николај, и у којој је истакнуто да су усташе за „ревност у злу, добро знану свима, похвале добили из пакла и Рима”; историчар и велики пријатељ Срба, Павел Тихомиров, показао је механизме кривотворења, примењене још у Другом светском рату; Андреј Швечиков је показао везу која постоји између средњовековног,

инквизиторског папизма, и данашњег, квазилиберално-екуменистичког... На крају књиге објављен је интервју са угледним историчарем и теологом Руске цркве, ђаконом др Владимиром Василиком, рађен управо за „Печат”... Резолуција са петроградског скупа била је јасна и гласна: дијалога с Ватиканом не може да буде док год се не изврши дебеатификација таквог „свеца” какав је Алојзије Степинац.

Књига о којој смо направили запис, у издању „Свете Русије” из Београда, још један је доказ да нам је дијалог насушно потребан-унутарправославни, пре свега, а не екуменистички. Али, отуђене клерикално-теолошке елите на Истоку не желе то да виде. Лакше им је да преговарају са ученим и материјално богатим наследницима Великог Инквизитора, него са својим народом и истоверницима. То, међутим, не мења истину, још једном потврђену зборником „Православно-католички дијалог после Јасеновца”. Искрено се надамо да ће унутарправославног дијалога бити, јер ћемо, ако га не буде, по речима песника Осипа Манделшштама, умрети са устима искривљеним од лажи.

2011.

ВАТИКАН И РАСПАД ЈУГОСЛАВИЈЕ: ДА ЛИ ЈЕ ПАПА СТВАРНО МИРОТВОРАЦ?

Повод за овај текст

Недавно је на сајту Нове српске политичке мисли вођена полемика о томе да ли је папа од Клинтонa директно тражио бомбардовање Срба у Босни и Херцеговини. Испоставило се да цитат који би такав директан захтев потврдио – не постоји. Онда се кренуло даље – почело је доказивање тезе да је римски папа на трагичним јужнословенским просторима у последњој деценији 20. века био – миротворац. Па чак и србофил...

Што је много, много је. Зато је овај текст и настао – да покаже улогу папе Ивана Павла Другог и његових бискупа у земљама бивше

Југославије, у најтежим тренуцима грађанских ратова 1991 – 1995. Ту су и одговарајући цитати.

Римски папа и његово „миротворство”

Од 20. до 22. априла 1991. године, у Токију је заседала Трилатерална комисија, која је расправљала о подели Европе на „римску” и „византијску”. У извештају Трилатерале истакнуто је да је византијска Европа од Запада одвојена „дубоким културним и историјским разликама” (цит. према Аврамов, стр. 161). У току заседања комисије, папа Иван Павао Други је 21. априла 1991. истакао да су неопходне политичке промене у Југославији, јер су „народи Југославије различити по култури, вери, историји и језику” (цит. према Аврамов, стр. 161). А 28. јуна 1991. године (на српски празник Видовдан, дан Косовског боја), папа упућује писмо Стјепану Месићу, хрватском члану Председништва СФРЈ, хрватском челнику Фрањи Туђману и словеначком лидеру Милану Кучану, да би 29. јуна изјавио како је погрешно гушити „легитимна права и аспирације народа” (исто, стр. 162). Да та права не важе за Србе, видело се из папине изјаве да је за осуду сваки „микронационализам” (читај: право Срба на територији Хрватске као федералне јединице СФРЈ да се референдумом изјасне о животу у заједници са својим сународницима из других република). Приликом посете Мађарској, 17. августа 1991, папа је примио групу хрватских бискупа и рекао: „Уверавам вас да сам близак вашим аспирацијама; доћи ћу у Хрватску” (исто, стр. 162). А 13. новембра 1991, кад га је посетила група хрватских „ходочасника”, папа је отворено рекао: „Ово је агресија коју треба окончати” (исто, стр. 163). Под „агресијом” се подразумевала легитимна борба српског народа из Книнске Крајине, Лике, Кордуна, Баније, Славоније и Барање за право да остану у Југославији.

Усред рата у бившој Југославији, иако је знао шта то значи, папа је овластио свог државног секретара да 26. новембра 1991. земљама чланицама Конференције о европској безбедности и сарадњи упути Меморандум са захтевом за признавање Словеније и Хрватске у авнојевским границама. У Меморандуму се, поред осталог, каже:

„Света столица, пред огорченим борбама које се воде у Хрватској, позива заједницу држава да поново размотри потребу поштовања права на независност народа Хрватске и Словеније и народа који би жељели да остварују то право”. Хрватски бискуп Ратко Перић, у свом предавању о „црквеној дипломатији” (Глас концила, 7/1994), каже да је папа 26. новембра „позвао представнике држава КЕБС-а и том приликом им уручио Меморандум у којем је затражио да те земље признају Хрватску, а кад је уочио да се оне колебају, учинио је искорак и 13. сибјечња 1992. на темељу јавно изнесених увјета признао Републику Хрватску и касније, 20. коловоза, Републику Босну и Херцеговину”. У својој књизи „Разбијање југословенске државе 1989/1992 – злочин против мира”, др Милан Булајић је закључио: „Одлуку о коначном разбијању југословенске државе покренуо је Ватикан – Света столица, Меморандумом држава КЕБС-а 26. новембра 1991; договорено је на састанку папе Јована Павла II са немачким министром Х. Д. Геншером 29. новембра у Ватикану – да се оствари прије католичког Божића 25. децембра 1991.” Тим поводом, патријарх Павле је, у име Светог архијерејског сабора СПЦ, папи упутио писмо болног протеста, подсећајући га да ће таквом одлуком „благословити и освештати и средства која су употребили носиоци младе хрватске демократије, историјски наследници нацистичког злочинца Павлића, при чему су немало учешће узели и многи клирици Римокатоличке цркве у Хрватској”. Патријарх је истакао да је папа својом непромишљеном одлуком о признавању Хрватске у авнојевским границама постао кривац „за сваку сузу сваког српског и хрватског детета које је у трагичном рату у Југославији остало без дома, детињства, а веома често и без оба родитеља”/.../ (цит. према Николић, стр. 399).

Папа је идеолошки оправдао концепцију „хуманитарне интервенције”, која се тако издашно користи до наших дана. Поводом рата у Босни и Херцеговини, изјавио је: „Уколико видим да је мој сусед прогоњен, ја морам да га браним. То је акт милосрђа. Међународна заједница има иста права и обавезе према било којој заједници која је нападнута – и у крајњој линији има право да брани недужни народ снагом оружја” (Аврамов, стр. 164). Ватикан је 15. априла 1992.

године, поводом рата у Босни и Херцеговини, упутио меморандум земљама Европске заједнице, у коме се истиче: „Интервенција оружаних банди Југословенске федералне армије у корист само једне стране је у флагрантној контрадикцији са нормама дефинисаним у Завршном акту из Хелсинкија... нарочито у погледу признатих граница” (исто, стр. 166). Због тога је од „међународне заједнице” (читај: НАТОа) тражено оружаном мешање у грађански рат на територијама бивше СФРЈ. Представник Ватикана је, на скупу Конференције о европској безбедности и сарадњи у Прагу, 16. септембра 1992, тражио одлучну осуду „једног истинског агресивног рата... и етничког чишћења” („зли” Срби против „добрих” босанских Хрвата и муслимана), при чему речи и дела треба усагласити да би се обезбедио „ефективни територијални интегритет Босне и Херцеговине” (исто, стр. 167). А 6. децембра 1994, на састанку шефова држава и влада чланица КЕБС-а, главни дипломата Ватикана кардинал Содано протестовао је против тога што у Босни и Херцеговини „међународна заједница” не разликује „агресора и жртву” (Срби – „агресори”, иако живе на својим вековним огњиштима, Хрвати и муслимани – „жртве”), тражећи „конкретне одлуке да би се наметнуо прекид непријатељства” (исто, стр. 167). Када је 1995. године, Туђманова Хрватска, подржана од стране САД и њених европских сателита, извела офанзиве „Бљесак” и „Олуја”, у којима су Срби протерани са својих постојбина на територији Туђманове „Независне државе Хрватске”, Ватикан је то назвао „повраћајем територија”, иако су оне биле под заштитом трупа Уједињених нација. Поводом уласка војске Републике Српске на челу с генералом Ратком Младићем у Жепу и Сребреницу, одакле су терористи муслиманског команданта Насера Орића годинама упадали у околна српска села и правили покоље, папа Иван Павао Други је, 19. октобра 1995, изјавио следеће: „У извесним ситуацијама не искључује се употреба силе, уколико је то потребно за одбрану оправданих права једног народа, и уколико је то неопходно да би се одржао мир између различитих ривала, да би се избегао масакр недужног становништва. У таквим ситуацијама реч је о хуманитарној интервенцији, легитимној и обавезној, да би се сачували људски животи и заштитиле немоћне, беспомоћне личности,

у крајњој линији, да би дошло до солидарности и мира под покровитељством међународне заједнице” (исто, стр. 169). Сасвим „случајно”, после тога уследило је НАТО бомбардовање Срба у Босни и Херцеговини, од чијих последица се и данас умире (осиромашени уранијум обogaћен папином љубављу, зар не?). За све то време, папа Иван Павао Други, сасвим у складу с вековним лицемерјем цркволике државе којој је на челу, лије крокодилске сузе због жртава рата, и пише поруке „екуменске љубави” патријарху Павлу: средином октобра 1991, шаље му писмо у коме изражава „лично, дубоко и присно суделовање у болу многих српских породица православне вере у часу трагедије за све народе у Југославији” (Николић, стр. 390).

Улога локалних бискупата

Хрватски новинар Дарко Худелист својевремено је, у „Глобусу”, објавио велики чланак „Како је Госпа срушила СФРЈ” (пренет у НИН-у од 25. септембра 2008). У њему је подробно описана стратегија и тактика „Цркве у Хрвата” која је, помоћу верских свечаности и активности, премостила период од слома „Маспока” до доласка Туђмана на власт, борећи се свим силама против Југославије, а за „неовисну Хрватску” (у авнојевским границама, дакако). Кључни механизам био је организовање различитих прослава и годишњица веза Хрвата с Римом и западним хришћанством (крај лета 1979 – хиљаду стога годишњица обнове контаката Хрватске с папским престолом у Нину, септембар 1984 – четиристо хиљада људи на Националном еухаристичком конгресу у Марији Бистрици итд.). Монсињор Владимир Станковић, један од најактивнијих римокатоличких делатника тих дана, Худелисту је причао: „Комунисти су успјели сломити Хрватско прољеће или 'Маспок', међутим, ми смо увидјели да се и на мала врата може нешто направити. И то на сасвим религијском подручју, али је, будући да је ту била ријеч о сјећању на 13 стољећа кршћанства у Хрвата, то нужно дотицало не само културне, повијесне теме, него, индиректно, и национално-политичке.” Живко Кустуић, уредник Гласа Концила (по Худелисту, „водећи оперативац у планирању освјешћивања Хрвата

после 'хрватског прољећа’'), каже: „Свећеници су сигурно жељели да побиједи ХДЗ. Али ми тада ХДЗ нисмо доживљавали као једну од странака, него као народни покрет.” Худелист закључује да је Туђман, за своје политичке циљеве, преузео готову инфраструктуру коју је већ припремила Римокатоличка црква.

Папина „Црква у Хрвата” учинила је све да српски народ буде облаћен као „агресорски” и да се добије подршка Запада за комадање Југославије. У фебруару 1991, бискупи из Хрватске и Босне и Херцеговине, са загребачким надбискупом (касније кардиналом) Фрањом Кухарићем и сарајевским надбискупом (касније кардиналом) Винком Пуљићем на челу, упутили су писмо светској јавности, где су тврдили да су Хрвати од настанка Југославије били у угњетеном положају: под влашћу српске династије, која је тобоже Српску православну цркву учинила „државном црквом”, што је била лаж: у Краљевини Југославији постојао је систем признатих цркава и верских заједница, али државне цркве није било. Хрвати су наводно били гоњени зато што су изражавали своја национална осећања (у ствари, држава се није борила против Хрвата као народа, него против терористичког сепаратизма усташког покрета). Устврдили су да су сви „угњетени народи Југославије” распад прве Југославије 1941. године дочекали са олакшањем, као ослобођење од српске окупације. Хрватски бискупи су истакли да су за независност свих бивших република СФРЈ, али су упозорили да се томеprotиве они што се залажу за „социјализам комунистичког типа, усмерен ка очувању централистичке Југославије”. „Иза овог плана стоје српски политичари, официрски кадар војске (у већини случајева српски) и, нажалост, многи представници Српске православне цркве” (цит. према Аврамов, 160). Ако Југославија опстане, сви њени народи ће, тврдили су бискупи, изгубити своја национална права, као Албанци на Косову и Метохији. И у току рата, политика римокатоличких бискупа била је више него јасна: 7. децембра 1994. године, кардинали, загребачки Фрањо Кухарић и сарајевски Винко Пуљић, упутили су апел домаћој и светској јавности, у коме се истиче да је српски народ носилац „неморалне агресије”, извршилац „незаустављивог етничког чишћења” и народ који „врши злочине над новим државама”

(Николић, стр. 484). СА Сабор СПЦ је у мају 1995. одговорио да је немогуће да српски народ, који вековима живи у Хрватској и Босни и Херцеговини, може бити агресор на својим територијама, а да је одбрана од покушаја новог геноцида логична последица онога што се збивало у Другом светском рату. Наравно, хрватско-босански бискупат није могао тако да наступа без одобрења Ватикана и самог понтифекса максимуса, чију су србофобију морали да уоче и најревноснији екуменисти у СПЦ. Однос папе према Србима у Босни најбоље је описао владика бачки Иринеј у свом интервјуу НИН-у (20. јун 1997): „Чак је и папа Јован Павле II, поводом уласка Војске Републике Српске у Жепу и Сребреницу, говорио о 'поразу цивилизације' и 'срамоти човечанства', али није ништа изјавио док су редовне хрватске јединице из разних оружја тукле бескрајну колону српских избеглица и њихове нејачи из Крајине 1995. године.”

У свом огледу „Улога Ватикана у конфликтима на пост-југословенском простору”, Ана Филимонова истиче: „/.../ Можемо рећи да се учешће Ватикана у етничко-религијском сукобу на простору бивше Југославије испољило у једностраној подршци хрватском и словеначком сепаратизму, у развијању антисрпске кампање у средствима јавног информисања, у подржавању антисрпских акција које су западне земље спроводиле на територији Хрватске, Босне и Херцеговине, Косова и Метохије” (Филимонова, стр. 34).

Љубав или лицемерје

У исто време док је хушкао „међународну заједницу” (сад сви знамо да се то зове Империја, и да јој је оружје НАТО), папа римски стално је слао „екуменске сигнале” патријарху Павлу. Рецимо, у марту 1994. у Београду се обрео његов изасланик Винченцо Паља, који је нагласио да папа, као Словен и хришћанин, „гаји дубоке емоције и забринутост” за српски народ, и да није србомрзац (цит. према Николић, стр. 414). Председник Србије Слободан Милошевић у то време покушавао је да добије пристанак патријарха Павла на папину посету Београду, а изасланику ватиканског државног секретара Анђела Содана епископ бачки Иринеј Буловић чак је уручио и могући

текст папиног говора у Београду, у коме би се папа, „Словен и хришћанин”, заложио за укидање санкција против СР Југославије, као и за међуверску толеранцију; папа би такође изнео „позив обема црквама да активније иницирају помирење својих народа, које би прихватиле и њихове државне власти” (цит. према Николић, стр. 416). Вук Драшковић, шеф опозиционе партије Српски покрет обнове, у недељнику НИН 24. септембра 1994. заложио се за хитан папин долазак у Београд, па чак и за заједничко служење литургије папе и патријарха, да би „међународна заједница” Србији укинула санкције.

Папа је, тврдећи да воли Србе, прогласио блаженим Алојзија Степинца, кардинала „Цркве у Хрвата” (да поновимо, пошто је понављање мајка учења: члана усташког државног сабора, сукривца за прекрштавање 250.000 православних Срба, човека који је одушевљено поздравио долазак Павелића и Ендехазije, тражећи да се у свим црквама служи „Те Деум” (благодарење Богу)). Иван Павао II, тај самопроглашени србофил, Степинца је назвао „слугом Божјим”, „мучеником вјере”, који је симбол „чврстог лика Цркве у Хрвата”. Све се то збило у јесен 1998. (године 2011, уочи уласка Хрватске у Европску унију, на његовом гробу молиће се папа Бенедикт Шеснаести, који такође веома цени Степинца.)

У лето 2003, папа је прогласио блаженим Ханса Ивана Мерца, једног од раних идеолога хрватских крижарских братстава, из којих ће се регрутовати многе усташе. Папа је, свесно и изазовно, дошао да беатификацију изврши у Бањалуци, и учинио је то код самостана Петрићевац, из кога је потицао познати фратар Мирослав Филиповић-Мајсторовић, „фра Сотона”, логорник у Јасеновцу и монструм који је 1942. године извршио покољ у бањалучким селима Дракулићи, Мотике и Шарговац, поред осталог кољући српску децу у школи, пред учитељицом (касније је стављен под забрану служења мисе, али чин му није одузет).

Римокатоличка црква је, у доба велике кризе на просторима бивше Југославије, показала своје право лице и у активностима косовског бискупа Марка Сопија, који је, поред осталог, тврдио да су тамошње светиње српског средњег века у ствари подигли Шиптари римокатолици, касније насилно преведени у православље. Сопи је

устврдио да су Срби, после уласка НАТО снага на Косово 1999. године, морали да беже у Србију зато што су се понашали веома лоше у последњих десет година, а нарочито за време рата, па је било сасвим природно да се боје за свој живот. Најзад, Ватикан је Косову дао статус „апостолске администратуре” (као независној области), а Сопи је постављен за папиног администратора. Да не заборавимо: чим је српска богословија Света три јерарха избегла из Призрена 1999, језути (познати љубитељи суживота и толеранције) у овом су граду основали своју гимназију, под именом „Игнације Лојола”. Гимназија језуита и даље траје, а богословија је стигла у Ниш, надајући се неким бољим данима.

Све ово знао је блаженопочивши патријарх Павле, и зато никад није позвао римског папу да крочи у Србију. Без обзира на све притиске које је подносио, одбио је да то учини, позивајући се на чињеницу да му је за ту врсту одлуке потребна сагласност читавом сабора српских епископа. Кажу да га је Светозар Маровић, пред одлазак на виђење с папом, као председник својевременог СЦГ провизоријума, питао да ли да зове понтифекса у посету нашој земљи. Патријарх му је мудро одговорио: „Господине Маровићу, нити сам ја Црква, нити сте Ви држава”. Није случајно што је председник Србије Борис Тадић папу позивао у госте док је патријарх Павле умирао у Београду, новембра 2009. године.

2012.

Литература:

1. Смиља Аврамов (у тексту: Аврамов): *Opus Dei/Нови крсташки поход Ватикана*, LDII, Ветерник, 2000.

2. Марко Николић (у тексту: Николић): *Екуменски односи Српске православне и Римокатоличке цркве 1962-2000*, Службени гласник, Београд, 2011.

3. Ана Филимонова (у тексту: Филимонова): „Улога Ватикана у конфликтима на постјугословенском простору”, у зборнику Светосавље данас: изазови и одговори, Епархија банатска – Лио, Вршац, Горњи Милановац, 2009. (стр. 25-37)

ЦРНА ГОРА ИЗМЕЂУ ВАТИКАНА И НАТО-А

„Црвена Хрватска”

Ватикан је од 1943. године у савезу са Вашингтоном и помаже Империји у остварењу глобалистичких геополитичких циљева. Од Пакта Реган-Војтила, који је био увод у рушење Источног блока, па све до данас, циљеви ове осовине су заједнички. Зато и Црној Гори пре уласка у НАТО претходи конкордат с Војтилиним наследником

Све личи на лудило: Црна Гора нема историјске везе са Србијом, него је у питању некаква Дукља (Диоклитија, једна од области Римског царства); Црногорци су, у ствари, „Црвени Хрвати” (ево, сад неки институт за генетику из Канаде доказује да Црногорци имају хрватске гене); српско национално осећање у Црну Гору је унето насилно, преко „православне инквизиције” Светог Саве... Црногорци имају своју Самосталну црногорску цркву, коју води распоп Мираш Дедејић. Њега ниједна Помесна црква не признаје, али му је зато которски дон Бранко Сбутега давао свесрдну подршку и помоћ, тврдећи, у оквиру те помоћи, о католичком Божићу 2004, у листу „Данас”, да Србија и Црна Гора не треба да буду заједно.

Онда се измисли црногорски језик, а прогањају се они који ту кривотворину не признају. Па се све што је српско прогласи антицрногорским, а Његош геноцидним идеологом етничког чишћења. Па се у уџбеницима историје појави тврдња да је Србија 1918. године окупирала Црну Гору. Па онда мр Ванда Бабић објави студије извесног Вулићевића, који је пре више од сто година доказивао да су староседеоци Боке Которске били Хрвати... Па онда владајућа партија Црне Горе 2011. године себи да у задатак да у Црној Гори направи аутокефалну цркву... Па се онда прети избацивањем из Црне Горе свештеницима и монасима Митрополије СПЦ који немају држављанство (а нису им га дале управо државне власти, иако су га уредно тражили). Па се прети отимањем храмова и манастира од законитог власника... Па се прети рушењем храма на Румији, наводно илегално подигнутог... А онда се склапа конкордат с Ватиканом...

Ко ће се снаћи у том хаосу? Шта све то значи?

„У том лудилу има система”, рекао би Шекспиров Полоније. Очито је да непријатељи нашег народа иду у коначни обрачун са наслеђем Светог Саве, и то у геополитички најосетљивијим областима. Сада је, очито, на реду Црна Гора – пред улазак у војни савез Империје.

Црна Гора и Бока у односу са Ватиканом

Иако је још од доба пре трагичне 1054. године, када је Рим напустио Цркву од Истока, простор српских земаља, међу којима је и Зета, био изложен верском притиску Запада, успеси римокатоличке пропаганде били су мршави: српске владарске куће, прво Немањићи, а затим Балшићи – Статимировићи и Црнојевићи, пажљиво су чували своје земље од промене духовног идентитета. После доласка Турака на наше просторе, Рим није одустајао од покушаја да локалном живљу наметне унију, али римокатолика међу Србима у старој Црној Гори није било; за разлику од њих, албанска племена Клименте (Кељменди), Рапше, Шкрелји и Кастрати, као и нешто Куча, били су у општењу с римским престолом. Угледни Которанин Марко Болица, у служби Млетачке републике, тако пише 1614. године у свом „Опису скадарског санџаката”, додајући да се „у Пећи, која је пет дана путовања од Котора, налази седиште патријарха монаха српског и грчког обреда, у којем у великом сјају столује патријарх Јован (...) Овај патријарх духовно руководи онима који су обреда српскога из читаве Сервије (Србије), Подгорице, Црне Горе и Жупе која је део Котора”. Што се старе Црне Горе тиче, Болица пише: „Први главни део, који је Црна Гора, има 90 села са укупно 3.524 кућа и 8.027 људи под оружјем, од којих је негде 800 са кубурама, док остали користе сабље, штитове и копља, и сви живе по српски” (толико о националном припадништву старих Црногораца). У време поменутог патријарха Јована Кантула, Запад је Србима нудио војну помоћ у борби против Турака, али и унију с Римом. Но, Срби нису на то пристајали. У преговорима које је са савојским херцогом Карлом Емануелом водио патријарх Јован у пратњи српских главара, било је изричито речено: „ (...) У наше стране никако нећемо ни језуита, ни никога другога, који би пук хришћански обраћао на закон римски зашто отле би могло бити велика скандала

међу народ”. Интензивна римска пропаганда на нашем простору почиње од 1622. године, када Рим оснива Конгрегацију за пропаганду вере, па се његови мисионари бацају на православне Србе на најширем простору – од Македоније, преко Приморја, Паштровића и Херцеговине, до Жумберка. Српски конвертит Иван Тонко Мрнавић, изасланик Конгрегације, а касније босански бискуп, у циљу ширења уније у то време пише своју верзију житија Светих Саве и Симеона, по којој су први Немањићи били вагрени следбеници римског папе. За области Црне Горе и Боке Которске, Рим је послао покатоличеног Србина, Серафима Мизерчића и ученог Франа Леонардиса. Леонардис је поткупљујући свештенике и монахе, успео да Риму приведе бокелско племе Паштровића – али само привремено; то је исто са Грбљанима учинио которски мисионар Јован Паскали. Но, рекосмо, успеси су били краткотрајни – и Паштровићи и Грбљани брзо су се вратили вери отаца.

Изгледало је да ће Леонардис највећи успех остварити преко цетињског митрополита Мардарија, који је, због претешких услова у којима је Црна Гора живела, 1639. године признао папу као „самодршца целог хришћанства” (у исто време, молио је за помоћ од московског цара, „самодршца Русије”). Папа Урбан Осми одушевљено је поздравио одлуку цетињског владике и обећао му „мисионарски хонорар” на сваке три године. Преко њега, добио је препоручено писмо за Леонардиса, који је отишао у Пећ и тамо покушао да придобије патријарха Пајсија за унију. Није у томе успео, али је од папе примио титулу барског надбискупа. Мардаријев синовац, Висарион, наслеђује свог стрица на Цетињу, али као римски плаћеник. Године 1648. у манастиру Морачи, римски пропагандисти, унијати са Украјине, праве лажне саборе са којих папи шаљу писма о томе како су наводно Срби тог краја спремни да се поунијате, а 1651. године група требињских унијата, калуђера и верника, устаје против законитог херцеговачког митрополита Светог Василија, због чега он и бира острошку стену, настављајући да чува верски и национални идентитет свог народа.

Династија владика из лозе Петровића иде путем Светог Саве, он је Риму јасно ставио до знања да се Срби неће католичити. Владика

Данило, који се потписивао као „војеводич српске земље”, био је омрзнут међу римокатоличким првацима. Которски бискуп Марин Драго о њему каже: „Он је агресиван и ако му световне власти не стану на пут католицизам у удаљеним крајевима његове Епархије доћи ће у веома велику опасност. Цетињски владика спушта се сваке године с Цетиња у которску дијецезу, те поред православних опорезује и католике”. Сличним путем наставили су и остали, а Његош је (из Ненадовићевог путописа по Италији то видимо) одбио да целива окове апостола Петра (не зато што није поштовао светињу, него зато што је основна теза папизма да су папе Петрови наследници у власти над Црквом), као и то да изађе из својих кочија и поклони се понтифексу којег су слуге носиле у носильци (иако су то налагали закони земље кроз коју је путовао). Због одбијања да се поклони Ватикану, Његошу су се светили два пута: први пут, када је за време Великог рата командант Вражје дивизије Стјепан Саркотић наредио рушење Његошеве капеле на Ловћену, и 1974. године, када су опет порушивши 1926. године обновљену капелу црногорски комунисти, Титови измећари, утамничили великог владика у маузолеј, дело хрватског паписте Мештровића, који је у својим мемоарима најподругљивије писао о Србима, „бизантинцима” и њиховој туђости „Еуропа”. Врло добро су знали шта раде: приликом отварања маузолеја Вељко Милаговић је рекао да је дужност Новог црногорског поретка да Његошево државничко и књижевно дело ослободе „баласта романтичарске и фолклорне наивности, православне и грађанске митоманије”. Принц Михаило Петровић Његош је, желећи да спречи трагедију рушења ловћенске капеле, писао чак и папи Павлу Шестом, молећи га да интервенише код Тита да би се избегла та културна катастрофа. Од папе није било аваза. Наравно... Знао је он ко је Његош.

Покушаји превођења Црногораца на унију наставили су се и за време Краљевине Југославије, када је митрополит црногорско-приморски Гаврило (Дожић), касније поглавар СПЦ-а, 1936. године извештавао Синод: „Очигледно је и тачно, да се римокатоличка пропаганда свестрано и свим силама и средствима труди да постојеће незадовољство овдашњег становништва експлоатише у своју корист.

Преко својих часописа, летака, проповиједи и са разним средствима римокатоличка пропаганда настоји да папу и папску цркву представи као заштитника и душебрижника не само Хрвата већ и Срба. Она једнако шири и доказује отворено и тајно, да су Срби ових крајева, па цио Наш Народ и његови свјетски и духовни поглавари у далекој прошлости били под папом, али да су их Турци и Грци отргли од Рима! Чак се стално, па у посљедње вријеме јавно протурају тобоже историјски утврђена факта да су ови крајеви некаква Црвена Хрватска, а не српска покрајина, да су владари Зетско-Црногорски од Вукана до Црнојевића били римокатолици и томе слично, само да би се наше светиње и традиције што више сумњичиле и омаловажавале у очима данашњих народних маса!” Зато је патријарх Гаврило, у тешким условима изгнанства после Другог светског рата, а знајући за улогу Ватикана у НДХ, одбио сваку помоћ папе Пија Дванаестог.

У условима комунистичког ропства, Црна Гора је живела тешко и страшно, а Ватикан је и ту гледао да нешто ушићари. За време толерантног и благог митрополита Данила (Дајковића) посредно му је нуђена помоћ у стварању аутокефалне „Црногорске цркве”, што је владика Данило одлучно одбио (знајући како је Ватикан помагао стварање македонског раскола). Још за време Другог ватиканског концила, папа Иван Двадесет Трећи дао је смернице барском надбискупу Токићу да ступи у везу с митрополитом Данилом, зарад екуменизма. Приликом једне посете Острогу, Токић је у спомен-књигу забележио да би било добро да се СПЦ уједини с другим хришћанима, што је владика Данило (знајући да овде уједињење значи унију с Римом) назвао „бесмислицом”. Иако је неговао више него добре односе са римокатолицима у Црној Гори и Боки, подсећајући на верску трпеливост Његоша и југословенски оријентисаног которског бискупа Ућелинија, владика Данило је знао меру и границу.

Али, наравно, Ватикан никада не одустаје. Он мења само тактику, а не и стратегију. Иако је званична Црна Гора била саставни део СР Југославије, Рим је још деведесетих година прошлог века нудио своје „добре услуге” владајућој гарнитури. Године 1994, у посету су дошли папини „Малтешки витезови” који су понудили хуманитарну помоћ црногорској влади. У званичну посету примио их је ондашњи

министар спољних послова Црне Горе Миодраг Лекић, а у званичном саопштењу се поред помоћи у виду лекова нашла и вест о томе да „Малтешки витезови” желе да „дугорочно сарађују са свим институцијама црногорског привредног и културног живота”. Најавили су и отварање своје канцеларије у Црној Гори. Новинари су писали да им је циљ подршка црногорском сепаратизму, а ревија „Исток” је изнела податак да су понудили грдне паре да би из Цетињског манастира узели руку Светог Јована Крститеља, која је припадала њиховом реду пре него што се, крајем осамнаестог века, обрела у Русији (а затим, после бољшевичке револуције, дошла међу нас). Тада су приче о сепаратизму и ватиканским витезовима у нас оцрњиване као „теорија завере”... Но, испоставило се да није баш тако банална прича.

О старом и новом конкордату

Чим је најављено потписивање конкордата Црне Горе и Ватикана, огласише се проверени европски стручњаци за дату тему; међу њима, и познати изучавалац „јанусовских лица историје” Шербо Раостодер, који у тексту за „Вијести” подсети читаоце да је краљ Никола потписао конкордат са Ватиканом још 1886. године и да би га можда било само потребно „иновирати”. Раостодер је, ипак, упозорио да ондашња и садашња политичка ситуација нису сасвим исте и да је књаз Никола, по свему судећи, имао некакву другачију мотивацију кад је потписивао конкордат.

О чему је, заправо, реч? После Берлинског конгреса, Црна Гора је стекла признату независност, али је, истовремено, добила и излаз на море – код Бара. У приморској области је тада живело неких 5 до 8.000 римокатолика, који су тако ушли у састав државе са православном већином. Ови римокатолици су се осећали као Срби; таквима их је сматрала и држава Црна Гора (у чијем школском уџбенику, „Земљопис књажевине Црне Горе” за трећи разред основне школе, објављеном 1889, стоји: „Сви људи који живе у нашој домовини јесу Срби већином православне вјере, а има их мало римокатоличке и мухамеданске”). Књаз Никола је, због тога, желео да „своје” римокатолике избави од

власти моћног суседа, Аустро-Угарске, која је преко Которске бискупије надзирала вернике римског обреда у Боки, и да их веже за српски етнос. Трудио се да средишта духовне јурисдикције православних, католика и муслимана буду у Кнежевини Црној Гори. Зато је у сарадњи са ђаковачким надбискупом Штросмајером (који је био за ватиканску верзију југословенства) успео да обезбеди да папа Леон Тринаести издвоји барску надбискупију из састава скадарске, да за бискупа постави Србина римокатолика, фрањевца Шимуна Милиновића, као и да одобри богослужења на старословенском језику (Штросмајер је ту видео свој, криптоунијатски интерес, али је био спреман да помогне). Барски надбискуп је добио стару титулу „примаса Србије”. Преговоре са Ватиканом, у име књаза Николе, водио је познати српски племић, римокатолик Лујо Војновић, а он и новопостављени барски надбискуп Милиновић изборили су се да ватиканском заводу Светог Јеронима остане стари назив „илирски”, а не да му се да назив „хрватски” (промена ће се десити касније, кад Ватикан коначно схвати да је цементирање католичења на Балкану управо кроатизација покатоличених). Велики руски историчар Павле Ровински био је веома задовољан успесима црногорске дипломатије у преговорима око конкордата: „Није могуће не дивити се томе што је папа учинио концесије Црној Гори и Србима католицима”, писао је.

Срби католици су, мало по мало, нестајали, то јест бивали похрваћени. Среско поглаварство у Котору, 14. јула 1924. године, Министарству унутрашњих послова Краљевине СХС шаље извештај у којем подробно описује аустријску политику претварања домаћих католика у Хрвате с циљем да помоћу ватиканских мисионара и просветних радника међу Бокелје унесе верску мржњу и нетрпелљивост, с циљем да заузда српске ослободилачке тежње. Тридесетих година 20. века се, на катедрали у Котору, поставља спомен-плоча полумитском хрватском краљу Томиславу (иако није имао никакве везе са Котором). Кроатизација напредује, тако да 1940. године извесни „повијесничар” Трипунов у „Хрватској смотри” пише: „Бока је кроз цијелу повијест била неразориво повезана са Хрватством и она је препуна творевинама хрватске културе и хрватског духа(...) Њена будућност се мора одвијати у заједници са осталом

далматинском Хрватском, она је њезин нераздружив дио”. Томе доприносе и политичке канонизације. Године 1927, папа Пије Једанаести проглашава блаженом Озану (Српкињу из Старе Црне Горе коју су, као слушкињу у Котору покатоличили и која је постала часна сестра). Римокатолици шире Озанин култ и настоје да га наметну и православним Србима из Боке. Касније (1977. године) ће блаженим бити проглашен и Леополд Мандић, такође покатоличени Бокелј, па ће Хрвати прогласити Боку Которску „заљевом хрватских светаца” (ни више, ни мање!) Поглавар „Цркве у Хрвата”, кардинал Фрањо Шепер ће, учествујући на свечаној беатификацији у Котору и Херцег Новом, показати шта мисли о екуменизму, позивајући се управо на Мандића који је говорио да би се због остварења истинског јединства „одијељени источњаци требало да врате у католичко јединство”.

И тако долазимо до промењеног историјског контекста: краљ Никола је некад потписивао конкордат да би Србе римокатолике са приморја сачувао за Србство, а Црна Гора данас конкордат потписује да би се што више удаљила од Србске цркве и европеизовала се на ватикански начин. Уосталом, који би политичар на власти у данашњој Црној Гори прихватио речи књаза Николе, упућене председнику црногорске Скупштине Шаку Петровићу, 12. децембра 1906. године (а поводом одлуке да се Скупштина назове „Српско-црногорском”) „да смо, Срби поријеклом, а Црногорци провинцијално. То су све непобитне истине, као истина универзално позната да су Црногорци Срби”? И ту, наравно, долазимо до тајне балканске геополитичке будућности – европеизација Црне Горе значила би њену кроатизацију. На то се спремно чека: довољно је сетити се да је после „Бљеска” и „Олује” када је са својих вековних огњишта протерано 250.000 православних Срба, „Удружење националне заједнице Црногораца Хрватске” упутило честитку Туђману за „успјешно сламање српске побуне”, а да је својевремено Младен Шварц, вођа Нове хрватске деснице, у свом листу „Независна држава Хрватска” (25. мај 1999) објавио текст „Црна Гора и Црвена Хрватска”, у којем наглашава да је Црна Гора „Црвена Хрватска”, да је хрватски интерес „неовисна Црна Гора” и да Црном Гором „струји дух Секуле Дрљевића”. Он је јасно рекао: „Данашњи немири на Цетињу и те како се тичу нас Хрвата.

Они ће врло брзо уродити одвајањем Црне Горе од своје фаталне заједнице са Србијом. За Црногорце је сада наступио час одлуке: сада или никада. Самостална Црна Гора значиће ослабљену Србију и црногорског сусједа на нашим границама који је ослобођен фрустрација и комплекса што му је наметнуо штетни суживот с београдским хегемоном. Ријешит ће се тада и питање Боке. Зато је приоритетна задаћа хрватске политике свим средствима подупријети пут Црне Горе у слободу”.

Геополитика и мистика

Најстрашније од свега је што смо, пре двадесетак година, сматрали да се неке ствари никад не могу десити, и смејали се као сумашедшима онима који су кривотворили нашу историју и предање. Један од таквих је био дукљаноид Јеврем Брковић, који је за време ратног распада СФРЈ добегао у Хрватску и у „Гласу концила” 26. априла 1992. године дао интервју у којем је говорио, између осталог: „Шајкача није капа за Медитеран (...) Лијепа наша Бока, невјеста Јадрана, заједничка културна баштина Хрвата и нас, више није нити невјеста, нити је лијепа, нити је плава (...) Ми смо првобитно били католици. То је познато. Онда нас је Сава Немањић, тај геноцидни Сава Немањић, једноставно поправославио. Најстравичнијим методама које су икада у том периоду могле бити замишљене (...) Преко шест стотина наших цркава и манастира сада је буквално окупирано. То је сада у рукама Српске православне цркве (...) То више није православље. Ради се о светосављу. А светосавље је државна религија са изразитом милитантношћу што се сада читује у рату против Хрватске (...) Црна Гора се мора вратити својим коријенима, својој православној Цркви с елементима католичанства. Као што је Сава Петровић, наш трећи владар у династији Петровић, хтио да поунијати црногорску Цркву. Била би срећа да је то урађено. Јер би нас то на неки начин заштитило од светосаваца”. А онда иде геополитичка поента: „Ја сјутра на том дивном нашем Јадранском мору, поморју и узморју, видим једну будућу медитеранску, јадранску унију коју ће чинити Албанија, Црна Гора и Хрватска”. Није нимало случајно да је Брковићеве памфлете у

то време „тискало” Министарство обране Републике Хрватске.

Као што није нимало случајно да је Јеврем Брковић сада у Црној Гори постао потпуно непотребан, јер је владајући режим решио да ове геополитичке идеје спроведе у живот средствима државне моћи. Ствари су веома једноставне: Црна Гора треба да постане чланица НАТО-а (у ЕУ ће ући или неће, то је свеједно); али, НАТО-у, који креће у велики поход на Исток (читај-Русију) Јадран је неопходан ради потпуне контроле Медитерана. Реметилачки фактор су, наравно, црногорски Срби (у благом порасту при новом попису) и црногорски србофили, заклетни ученици геополитичара Његоша, који је свој презир према Западу исказао у лику војводе Драшка баченог међу лажљиве Млетке. Такође, политички болно некоректан, он у „Шћепану Малом” вели: „Кад Бошњаци, наша родна браћа,/ Слијепи су, те не виде ништа./ Куран им је очи извадио,/ Куран им је образ оцрнио;/ У њих нема душе ни образа/ Који не би за Куран умро,/ То је њина кукавна светиња./ О слободи и о народности/ У њих нико поњатија нејма”. Па онда о Албанцима, који се у данашњој Црној Гори представљају као велики савезници Црногораца: „Арнаут је ни вода, ни вино/ Народности, ни слободе нејма./ Он за образ не зна и поштење/ Продаје се ко му више даде”... А тек геополитички скандал прве врсте (опет из „Шћепана”): „Да су Руси наша родна браћа,/ Нејма силе у свијету никакве/ Која би нас могла разбратствити./ Па да нама ни браћа нијесу,/ Него да су из пакла ђаволи,/ Опет су нам милији но Турци” (А Турска данас једна од најважнијих НАТО сила!) Тај Његош, „идеолог геноцида” по дукљаноидима, заувек је дао одређење црногорског идентитета: „Српски пишем и зборим/ Сваком громко говорим:/ Народност ми Србинска,/ Ум и душа Славјанска”. Ако је то тако, а јесте, да би Црна Гора постала права чланица НАТО-а и спремила се да после свега крене у рат против Русије, Његошева геополитичка мудрост мора бити прецртана: „Жрец Европе”, како је владика Раде звао папу, требало би да постане најомиљенији и најповлашћенији верски лидер у Црној Гори; Бошњаци су, у ствари, природни савезници црногорских конвертита, као и Албанци; а русофилију и србољубље треба заувек порећи. Одатле до „црвеног хрватства”, о којем су писали усташки фратри попут Крунослава Драгановића и црногорске усташе,

попут Штедимлије и Дрљевића, није далеко. Јер, данашње хрватство је србофобија маскирана у еуропејство, борбу против „подлог Бизанта”, против себе некадашњих, пре но што су решили да се одрекну култа кнеза Лазара и Милоша Обилића. Овај култ тражи жртвовање себе за истину, а не прихватање идеологије – у се, на се и пода се, којој приступају „плахи и лакоми”. Зар није онај премудри потурчењак корио Црногорце, оптужујући их да „крсту служе, а Милошем живе”, при чему „Милош баца у несвијест људе./ ал у пјанство неко прећерано”? (То јест, бити Србин значи ирационално се борити против силе, уместо да јој се рационално поклоним и променим идентитет.)

Једном речју, сасвим је логично да се у Црној Гори данас Митрополија црногорско-приморска СПЦ гони, а да се с Ватиканом потписује конкордат у име екуменизма. „Пиј шербета из чаше свечеве./ ил сјекиру чекај међу уши”, поручују исламски мудраци из „Вијенца”. „Који брзо уче./ први се потурче”, рекао би Ного у једној својој песми. Уосталом, Хемонд и Херман су у својој студији „Деградирани медији, моћ и косовска криза” јасно рекли шта је судбина новоетатизованих република бивше СФРЈ: „Преобликовање Југославије из средње велике независне државе, јединствене у региону по репутацији у одупирању страним империјама, у ниску сателита, створених по етничкој основи, чија ће се привредна добра лако експроприсати и чије се територије могу користити за базе НАТО-а у његовом ширењу према Украјини и Каспијском мору, уклопиво је у ширем оквиру у пројекције Бжежинског” (аутора „Велике шаховске табле” и личног пријатеља папе Војтиле, који је папски трон увек сматрао битним савезником Империје). Јер, Ватикан је, од 1943. године (а то је научна чињеница коју је изврсно доказала Ани Лакроа Риз у својој студији о спољној политици Курије од краја Првог светског до почетка Хладног рата) у савезу са Вашингтоном, и помаже Империји у остварењу глобалистичких геополитичких циљева. Од Пакта Реган-Војтила, који је био увод у рушење Источног блока, па све до данас, циљеви ове осовине су заједнички. Зато уласку у НАТО претходи конкордат с Војтилиним наследником.

ЈЕДНА „NEZAMIJEĆENA OBLJETNICA”

„Питате ме о православљу? Свакако ме не питате о владикама, зар не? (...) Бојим се само јаловости јеврејске која се увукла у хришћанство, и улоге коју би православље могло преузети у мутном, нашем времену: политичке”
(Милош Црњански, 1926)

Шта слави „сестринска црква”?

Ових дана, „сестринска” нам „Црква у Хрвата” слави 400-годишњицу такозване „Крижевачке уније”, то јест почетак превођења на унију с папом римским српских ускока са Жумберка и из околине. Кардинал Јосип Бозанић, духовни челник „Цркве у Хрвата”, учествовао је у понедељак, 28. маја 2012, у служењу „архијерејске литургије Светог Ивана Златоустог према бизантско-хрватском обреду”, коју је, у Крижевцима, предводио крижевачки унијатски бискуп Никола Кекић.

Том приликом, Бозанић је одржао и једну, како би Хрвати рекли, „хомелију”, у којој је истакао: „Милошћу Духа Светога сабрани смо на овом домовинском слављу 400-те обљетнице склапања уније у Хрватској или успоставе црквене хијерархије за сједињене вјерника грчкога обреда са сједиштем у самостану светога Микаила арканђела у Марчи на посједу загребачкога бискупа. Данас захваљујемо Богу за 400 година гркокатоличке присутности у Хрватској. Наиме, у 16. столећу доселило се мноштво православнога пука, пребјегачки ускока, из тадашње Турске Хрватске, у околицу Иванића и Чазме, на имања загребачкога бискупа”. Бозанић је истакао и да су загребачки бискупи помагали оним, некад православним, епископима који су примили унију с Римом: „Да није било иницијативе, а прије свега духовне и материјалне подршке загребачког бискупа Петра Домитровића с првим сједињеним бискупом Симеоном, могли бисмо готово са сигурношћу рећи да не би дошло до склапања уније, нити би се она одржала. Будући да су се Симеонови непосредни насљедници приклањали час Пећкој патријаршији, час Римској Апостолској

Столици, загребачки су бискупи својим брижљивим дјеловањем настојали спасити успостављено црквено заједништво”.

Затим је Бозанић додао: „Присутношћу гркокатоличке Крижевачке епархије (...) Католичка Црква у Хрватској богатија је у својем католиштву, јер према ријечима блаженога Ивана Павла Другог, дише на оба плућна крила. Вјерници католици источнога бизантско-славенског обреда живо су и стварно свједочанство да је јединство и црквено заједништво с обредним посебностима у Католичкој Цркви могуће и потребно”...

О чему је, заправо, реч?

Између 1530. и 1540. године из Србије и Босне преко 3000 Срба, бежећи испред Турака, стиже у Горски Котар и Белу Крајину, на простор између српских манастира Гомирја, Марче и Лепавине. (Марчу је 1578. основао српски митрополит дабробосански Гаврило (Аврамовић), код Иванграда близу Загребца.) Ове Србе Беч је, као добре борце, примио у војну службу, да Хабзбуршку монархију бране од Турака. Године 1611, Србима у Војној Крајини (Вретанији) патријарх Јован Кантул (свештеномученик, три године касније убијен од Турака) поставља епископа Симеона, кога загребачки бискуп и хабзбуршка државна власт приморавају да оде у Рим и пред папом изјави да прихвата унију (унија подразумева очување спољашњег обреда Православне Цркве уз прихватање папске врховне власти). Штетне последице Симеонове делатности уклања епископ Максим Предојевић, који одбија наређење цара Фердинанда да иде у Рим по хиротонију, и прима је од патријарха пећког Пајсија. Повела се велика борба српског народа за очување свог идентитета: године 1626. загребачки бискуп извештава о томе да су жумберачки Срби поунијаћени, али да их има још који се буне, зато што их на то подстичу калуђери, који су због тога претучени и протерани.

Беч на то одговара да су и они за унију, али да је опасно примењивати силу, јер су Срби граничари према Турској, и могли би се опет одметнути Турцима. (Срби су, у овим документима, називани Рашани или Раци, а другачије и Власи.) Године 1642, после смрти

владике Максима, папски нунције у Бечу покушава да Србима на Жумберку и у околини наметне за епископа латинског фратра и србомрца Рафаела Леваковића, али Двор, плашећи се побуна Крајишника, ипак прихвата српског кандидата, за кога паписти веле да је „највећи антикатолик од свих тамошњих шизматика”. Године 1668, под притиском загребачког бискупа Петра Петретића, аустријски цар Леополд одузима српском епископу марчанском Гаврилу Мијакићу владичанство, и на престо две године касније доводи унијату Павла Зорчића. Сви православни калуђери марчански су похватани и одведени у ропство на Малту, да буду веслачи на галијама, да би тако, после дугих мука и робовања, били уморени. Због наводног учешћа у завери Зринског и Франкопана, епископ Гаврило бива бачен у тамницу да би 1686. године био умучен од папистичке власти Хабзбурга.

Срби су се опирали колико и како су могли. У марту 1742. писали су патријарху своме, Арсенију Четвртом Шакабенти, следеће писмо: „Откад је први унијатски епископ Павле Зорчић примио унију, свагда и сви после њега до садашњег унијатског епископа Теофила Пашића чинили су насиље и мучитељски, а не учитељски, приморавали нас на унију, а највише наше калуђере Гомирце, тако да их доста има по галијама и по тамницама и по мору, а везање, одвођење, робљење и затварање (калуђера) нашег манастира Гомирја нико не може изразити”. При том, унијатски владика Пашић устоличен је уз помоћ војске, и уз претње да ће свако ко му се противи бити кажњен смрћу, уз конфискацију имовине. Срби у писму додају: „Многи наши људи су ради унијата Пашића били целу годину у Карловцу оковани и љутим робовањем и затвором мучени, а неки су у тамници и помрли. И доиста, да није наш манастир Гомирје устао против Пашића и дао трошак за процес, као што је увек давао трошак и труд, учећи нас вери хришћанској и бранећи нас од унијата, заиста би заувек сви остали унијати”. И године 1758. Срби са Жумберка се жале карловачком владици да поунијађени свештеници врше насиље над њима, док они имају у виду своје претке и спремни су да за своју веру и умру. Унија је Србима са Жумберка војном силом наметнута тек 1769.

Толико, значи, о истинитости речи кардинала Бозанића, који је за православне Србе из Босне и Србије тврдио да су стигли из некакве

„Турске Хрватске”, и да су загребачки бискупи помагали увођење уније (они су, у ствари, били главни подстрекачи насиља против православних Срба, њиховог свештенства и монаштва, и, као сви паписти кроз векове, немилосрдни уништитељи свих оних који су одбијали да се потчине Риму.) И, да не заборавимо: у хрватским историјама унијаћења пише да су на Жумберку живели некакви „Власи”, нигде се не помиње да је насиље провођено над Србима, који су поунијаћени па похрваћени (да и не говоримо о томе што се данас причају приче о „хрватско-бизантском обреду” који никад није постојао).

Православље и наше владике (част изузецима!)

Врх Србске Православне Цркве није ништа предузео поводом 400-годишњице папског насиља над Србима из Жумберка (макар, рецимо, да организује научни скуп о последицама уније на српском етничком простору), као што већ деценију и по ништа озбиљно не предузима против покатоличавања преосталих Срба у Хрватској – иако митрополит загребачко-љубљански одлично зна шта се дешава у од Бога му повереној епархији, будући да је својевремено Синоду о томе слао извештаје.

Врх Србске Цркве наине одлази, онако синодски комплетно, на ноге хрватском државном врху и врху римокатоличке верске заједнице у Загребу, са нејасно је каквим циљем (осим неких освештања у православној гимназији, у ЕУ престоници „Лијепе њихове”).

Да ли ће тамо, рецимо, бити говора о православним српским иконама које је ненародна власт у Београду, само зато што су „територијално” из Хрватске (а биле склоњене у рату 1991–1995. да их новоушастшки режим не уништи), предала у руке ЕУ (више У него Е) Загребу, мада оне све припадају србским манастирима и црквама?

Хоће ли, рецимо, бити речи и о католичењу србске деце у Хрватској?

Хоће ли ико поменути србске избеглице којима Хрватска и до данас пориче право на повратак, претходно им отевши имовину и станове?

Да ли ће се говорити о минимизовању броја жртава у Јасеновцу,

или о ставовима кардинала Бозанића који то минимизовање подржава?

Одговор је, наравно: НЕ И НЕ. Екуменска браћа ће се љубити и грлити као у стара добра Титова времена, кад су свако мало организовали међуфакултетске богословске симпозијуме на линији Љубљана-Загреб-Београд и причали о „еухаристији” и „еклезиологији”. Биће, изгледа, опет као у вицу о црногорској глисти и црногорском врапцу (она ће њему: „Ђе си, соколе?”, а он њој: „Ђе си, гујо љута?”)

Јер, неки наши синодалци, што бивши што садашњи, су већ проверени борци за екуменску љубав и сурадњу: с нестрпљењем очекују папу, носе одличја „блаженог” Ивана Павла Другог, имају „Већерњакове” награде за толеранцију, довели су папског екуменисту Јурета Зечевића на *Vogoslovni fakultet* у Београду... Разговор ће бити вођен са кардиналом Бозанићем који је, још 2000, долазио у Србију да подржи „антимилошевићевску” струју у СПЦ, и помогне њен успон на власт. А све ради ЕУ, тог „мрачног предмета жеља” целокупне српске охлократије, маскиране у елиту...

Али, пошто су недавно папски представници у Београду изјављивали да би се, ако папа дође да „navijesti” СПЦ, од њега могла чути и некаква нова реч о Јасеновцу, можда ће разговори са браћом бискупима и Бозанићем – оданим слугама Великог Брата у Риму – тећи на следећи начин: „Да се, рецимо, нагодимо око броја жртава (‘neka ih bude 120 tisuća, zakaj ne?’)”, па да се промумла нешто типа: „Извини, било је у брзини”... Или: „Опрости ми, Катрин, можда нисам био фин”... Јер, папа је увек био спреман на сентименталне лажи и зашећерене обмане, само да постигне циљ...

А циљ му је да уђе у Патријаршију у Београду и, евентуално, у Жичу (зна он ко је Свети Сава, и то боље од већине наших екуменаца...)

А за то време „на терену”, у „класичној” Србији, рецимо оној око Чачка, полицајци и свештеници, у једној манастирској ноћи, замењују улоге, па се први понашају свештенички смерно и сажаливо (осим изузетака), а други полицајски грубо и насилно (осим изузетака)...

Зато је Црњански у разговору с Бранимиром Ћосићем, писцем

„Покошеног поља”, одбијао да меша православље с владикама (част изузетима), плашећи се јудаизације Цркве, то јест духовне јаловости, мртвила, фарисејског поповства претвореног у грубијанско полицајство, и вере преиначене у јефтино, банално, шарлатанско политиканство – данас и овде маскирано у ekumensku tankoćutnost i ćudoređe tolerancije, za koju su neki bivši sinodalci i „Večernjakovu” nagradicu dobili, ne?

Но, како рече један, пре него што је постао други: „Жив је Бог и жива ће бити душа наша”. Живом Богу живом душом притецимо на молитву, у живу душу правоверје живог Бога уселимо, и, како каже народна песма, не бојмо се – добро бити неће!

Јер таква је судбина нас Срба, бар оних који би то и да остану... А остали нека раде свој посао! Па ко шта понесе...

2012.

ДОБРО НАМ НЕ ДОШАО (ПАПА У СРБИЈИ - ДА ИЛИ НЕ?)

ПАПА У ХРВАТСКОЈ: ТАКО БЛИЗУ, А ТАКО ДАЛЕКО ОД СРБИЈЕ

Још 2005. године, у тексту о новоизабраном папи Бенедикту Шеснаестом (до тада је он, као кардинал Јозеф Рацингер био начелник Конгрегације за доктрину вере) изразио сам задовољство што је овај Немац постао понтифекс. За разлику од пољског мутивода Карола Војтиле, чија је политика била „Помоз Бог, чаршијо, на све четир' стране”, веома јасан и одлучан у спровођењу традиционалне ватиканске политике, што се врло брзо и показало, пре свега у његовој тврдњи да Римокатоличка црква не може бити ничија „сестра”, него само и једино „мајка” (до тада су нас екуменисти са Истока убеђивали да се Ватикан потпуно екуменизовао и одустао од ексклузивистичких претензија на пуноту црквености). Овај папа је Немац, и многи су веровали да ће спроводити политику Немачке. Нису се преварили. Папини учесници у теолошком дијалогу са Истоком нису одустали од учења о његовом примату и незаблудивости, због чега су преговори о новој унији, упркос капитулантском ставу цариградског представника Јована Зизјуласа (а захваљујући чврстом ставу Руске Цркве), и даље у ћорсокаку, одакле неће изаћи у догледно време.

Не само „патријарх Запада”

Папа Рацингер иде до краја: из титулатуре је избацио назив „патријарх Запада” да би показао универзалност мисије „намесника Христовог”, а у руке је узео свештенички штап папе Пија Деветог, који је прогласио догмат о папској незаблудивости. Уз то, у политичком животу ЕУ папа има улогу верног германског савезника Вашингтона и његове глобалистичке политике, о чему убедљиво пише руска аналитичарка Олга Четверикова.

И таман када су нас домаћи екуменисти и евроинтергративни медији убеђивали да је дошло крајње време да се ујединимо с Римом,

и да би папа требало, обавезно, да дође у Ниш 2013. године, и таман када је изгледало да нема те силе која ће га спречити у ступању на тле Светог Саве, поготово због тога што је у име наше земље Борис Тадић позвао поглавара Ватикана да дође у државну посету Србије – пронео се глас да се руски патријарх Кирил одлучно успротивио папином доласку у Ниш (апокрифни извор каже да је рекао: „Или он, или ја”). Сазнало се и то да је наш Свети архијерејски сабор одобрио писмо које је Синод СПЦ упутио папи Рацингеру, оштро га критикујући због најављене посете гробу „Блаженог” Алојзија Степинца, током намераване посете понтифекса Хрватској 4. и 5. јуна 2011. године (о томе су писале франкфуртске „Вести”). Прича се да му је поручено да пут у Србију води преко Јасеновца. Е, сад замислите да је на папском трону неки нови мутивода, а не одлучни Немац Рацингер: он би, да би нас преварио, можда и отишао у Јасеновац, промрмљао једно: „Извините, није намерно!” и врата Србије и СПЦ била би му широм отворена, без обзира на све што Ватикан вековима чини српском народу и што ће чинити док год буде Срба (никад нам неће заборавити опредељење Светог Саве за Византију, а не за Рим). Али, Рацингер је неко ко чврсто верује у незаблудивост своју и својих претходника, и њему није пало ни на крај памети да се каје пред тим бизантски затуцаним Србима, за које је његов блажени Степинац рекао да су они и Хрвати два различита света који се никад не могу помирити. Штавише, папа је у Хрватску дошао да би потврдио њен статус „предзиђа кршћанства” (ватиканског) и да би поручио да неће бити одступања од традиционалне политике Ватикана према Балкану.

Увек верна Хрватска

Хрвати су папу дочекали еуфорично (ЕУфорично, боље рећи, јер је папа подржао њихово приступање ЕУ, без обзира на њене бирократске слабости које је узгред апострофирао). На загребачком хиподрому, где је служио мису са 1.100 свештеника, хором од 600 певача и уз оркестар хрватске војске, дочекало га је 300.000 Хрвата који су носили транспаренте „Папо, ми те волимо” и „Увек верна Хрватска”. Папина посета је, како пише портал „Глас концила” од 1.

јуна 2011, имала за циљ да подржи Хрватску јер је вековима верна „Светој столици”. Извесни коментатор Микленић рекао је да је папина посета посредна подршка Хрватској на коју пада сенка неправедне хашке пресуде и потврда је „неокрњенога достојанства хрватског народа”. Државни званичници Хрватске, који су папу дочекали на аеродрому Плесо, нису крили задовољство: председник Јосиповић је био „радостан и почаствован” рекавши да папин долазак пада у срећном тренутку, када Хрватска слави 20 година успостављања „свремене демократске државе” (толико о дисконтинуитету са Туђмановим режимом), што се поклапа с крајем преговора о уласку Хрватске у ЕУ. Јосиповић је благодарио Ватикану на раном признавању независне државе Хрватске 1991. године, што је било кључно не само за „њен настанак, него и за њен опстанак” (за оне који су заборавили: Ватикан и Немачка су први признали Хрватску и Словенију у авнојевским, србофобним границама, и тиме срушили међународно признату државу Југославију). Јосиповић, пријатељ Бориса Тадића, изјавио је да ће Хрватска бити великодушна у опраштању зала својим суседима, чиме ће доказати да је „кршћанска” (то они, који су из своје независне државе Хрватске протерали 500.000 Срба, нама нешто опраштају, праштају Јосиповић и „толерантни” Хрвати). И Јадранка Косор се радовала и веселила папи Рацингеру, који је, не пропутивши да себе именује „Петровим наследником”, рекао да грли све хрватске становнике и да поздравља њихову тринаестовековну верност папском трону: „Од самих почетака, ваш народ припада Еуроци и даје јој допринос у духовним и моралним вредностима”... Беседећи на хиподрому, папа је позвао Хрвате да бране породичне вредности, буду против побачаја и ванбрачних веза, као и против контроле рађања, и да кад уђу у ЕУ стану на страну римокатоличких „вреднота”.

Гласови „Бизанта”

Док су се Хрвати радовали и веселили свом духовном оцу, „заостали Бизантинци”, Срби из удружења избеглих из Хрватске, предали су у згради Председништва Србије извештај намењен Борису

Тадићу, тражећи да га дотури фамозном ЕУ комесару Барозу. „Извештај се тиче”, каже Миодраг Линта, председник Коалиције избегличких удружења, „хитног захтева да се са Владом Хрватске покрене дијалог о правима избеглих Срба, јер Хрватска својим садашњим понашањем ‘цементира’ етничко чишћење.” Пола милиона Срба насилно уклоњених из Хрватске нада се да ће Тадић Јосиповићу пренети захтеве који су оправдани, а и значили би пут ка (истинском) помирењу. У извештају избегличких удружења истиче се да Хрватска избеглим Србима није вратила имовину, куће, станове, пољопривредна и шумска земљишта, стечена права, заостале пензије, динарску и девизну штедњу. Срби нису добили накнаду за приватизацију, а Влада Хрватске је себе прогласила власником 800 хиљада катастарских честица, чији су власници Срби.

Чак 40. 000 избеглих још траже да им се врате отети станови, док са преко 600 познатих гробних места није извршена ексхумација српских жртава „лијепе” њихове домовине.

На путу до Хрватске, папа Рацингер је истакао да су му кардинали Фрањо Шепер (кога је он наследио на челу Конгрегације за доктрину вере) и Фрањо Кухарић, као и кардинал садашњи Јосип Бозанић, „увек говорили да Хрватска није на Балкану, него у Средњој Еуроци”, па папа стога сматра да је Хрватској место у Европској унији. И управо због оваквог „поретка” прогнани „Бизантинци” тешко да могу чему да се надају. Ни од папе, ни од Јосиповића, а вероватно ни од Бориса Тадића (који се одавно одрекао прљавог светосавског Бизанта, зарад лијепог њиховог Јадрана). Од те Хрватске која је „предзиђе” и Ватикана и ЕУ, Срби ништа неће добити.

На гробу „блаженика”

На крају посете Кроацији папа се молио на гробу оданог паписте Алојзија Степинца, кога је његов претходник Војтила прогласио блаженим. Рацингер је 1998. године у хрватском (негда илирском) ватиканском заводу „Светог Јеронима”, као кардинал одржао беседу у част Степинчеву. (То је онај завод у којем је монсињор Мађарец 1941. године одушевљено дочекао Анту Павелића, а монсињор Ратко Перичић,

садашњи бискуп, 1991. године Фрању Туђмана). Рацингер је тада истакао да је Степинац био један „Божији Хрват”, каквог је Данте опевао у „Рају” своје „Божанствене комедије”. Степинац је, по Рацингеру, био жива слика „трпећег Криста”, који је на крају понео његову трнову круну и муке. Супротстављајући се тоталитаризмима, кардинал dixit Степинац је у доба нацизма био „бранитељ жидова, православаца и свих прогоњених, затим је у време комунизма постао одвјетник својих вјерника, свећеника прогоњених и убијаних”. У својој беседи, као прави србофобни Немац, Рацингер је истакао да је Степинац постао надбискуп Хрватске 1936. године када је римокатолицима било тешко, јер су трпели Југославију „коју су савезници после Првог светског рата створили од супротних елемената и са снажним протукатоличкијим набојем”. И ових дана пред долазак у независну ЕУ Хрватску, папа је о Степинцу говорио као о борцу против усташког режима и бранитељу Срба, Јевреја и Рома, као и великом хуманисти, жртви комунистичког тоталитаризма. Назвао је великим пастиром и хришћанином онога кога иначе италијански научник Марко Аурелио Ривели зове „надбискупом геноцида”.

А колико је Степинац био „против” усташког режима, кога се Рацингер јавно одриче, говорили смо и писали у „Печату” већ два пута. Додуше, надбискуп загребачки је у неким својим проповедима устајао против расизма и насиља, али га то није спречавало да буде војни викар усташке војске, члан НДХ Сабора, носилац усташких одликовања и, наравно, координатор прекрштавања Срба у Павелићевој монструм-држави. Да и не говоримо да је ватрено бранио НДХ у Ватикану, који је, преко Владе Краљевине Југославије, био одлично обавештен о злочинима хрватске „Civitas Dei”. Године 1943, Степинац је папи Пију Дванаестом поднео Меморандум у којем, између осталог, пише о вековној верности Хрвата папи и упозорава га шта би се десило ако би НДХ пропала. „(...) Њезином пропашћу или фаталним смањењем – тисуће најбољих хрватских вјерника и свећеника жртвовало би драговољно и радо своје животе да запријече ту могућност – не би било уништено само оних 240. 000 прелазника са српског православља, него и читаво католичко пучанство толиких

територија са својим црквама и самостанима (...) Напредак католицизма је најуже повезан са напретком Хрватске Државе, његов опстанак уз њен опстанак, њезин спас – његов спас. А 10. јуна 1943. године усташки изасланик у Риму Лобковиц јавља да је Степинац много учинио за НДХ пред Куријом (...) Надбискуп је врло позитивно извијестио о Хрватској. Нагласио је да је неке ствари с којима се он иначе никако не слаже – прешутио, само да створи о Хрватској што бољи дојам (...) Много је у Ватикану истицао наше законе за злочин побачаја, који су закони у Ватикану врло добро примљени (...) Надбискуп је на темељу тих закона оправдао делимично и поступак против Жжидова, који су код нас били највећи поборници и најчешћи извршитељи злочина овакве врсте”. (Степинац је бранио усташке законе против побачаја у доба док су усташе вадиле нерођену српску децу из утроба мајки, и на каме их набијали; оваква хипокризија је метастаза оног лицемерје због којег је Достојевски тврдио да је папизам гори од атеизма јер проповеда изопачени Христов лик). А званични усташки лист, „Хрватски народ”, 27. јула 1944. године пренео је поруку Степинца да је „непоколебљиви оптимист” поводом будућности Хрвата. Новине су хвалиле Степинца због улоге коју је имао у Ватикану, бранећи НДХ.

Лицемер формалне осуде усташтва

Папа Рацингер се, у својим изјавама, ограђивао од усташа (тобоже, њих су „инструментализовали” зли фашисти и нацисти), па је, као што смо видели, и Степинца прогласио борцем против усташтва. Но, наравно, то је само маскирање праве истине. У својој програмској књизи „Страхоте заблуда” (поглавников „Мајн кампф”), године 1937. Павелић је истакао да Хрвати не могу да живе у Југославији која тежи да се „преокрене тисућгодишња оријентација хрватских католика и да се прекину прадавне везе Хрвата са Светом столицом”. Павелић је озаконио све оно за шта се у данашњој Хрватској заложиио и папа – католички култ породице, забрану побачаја, „кршћанске вредноте”. Павелић је Србе у Хрватској доживљавао као страном, антикатоличком тело, које треба уклонити из народног организма. НДХ је доживљавао

као предстражу римокатоличке Европе, која брани исту од „варварског Бизанта”, то јест Балкана. Зато су кардинали Шепер, Кухарић и Бозанић колеги Рацингеру рекли да Хрватска није Балкан, него Средња Европа; у интервјуу шпанском фашистичком листу „Ариба”, датом 26. маја 1943, Павелић каже: „Балкански је дух имао експанзивну моћ која је успјела да продре до границе Беча. Аустро-Угарска је имала снаге да гони тај дух ка Југоистоку, гдје више није представљао никакву опасност. Дужност је Хрватске да настави са овим притиском на балканске обичаје док их не сведе у њихове праве границе”. А усташки идеолог, свећеник др Иво Губерина, усред рата понавља поглавничке идеје: „ Уништен је бизантско-православни притисак на Хрватску и створена је могућност да Хрватска заигра улогу предзиђа Еуропе. Независна држава Хрватска је једина држава са католичком већином на Балкану. Једина врата католицизма на Балкану. Не само то. Независна држава Хрватска је данас најјачи бедем Средње Еуропе”.

И сан римокатолика Павелића остварен је седамдесет година после оснивања Јасеновца: Срби су у Хрватској побијени и из Хрватске протерани (Срби су, пре НДХ и Туђманових подухвата били трећина становника на територији данашње Хрватске; они који су остали углавном су се покатоличили и мрзе своје порекло). У такву Хрватску стигао је папа Рацингер и одушевљено клицао њеном римокатоличком европејству. Зато му ми, православни Срби, морамо бити захвални: по ко зна који пут нам је посредно показао шта Ватикан мисли о томе ко на Балкану јесте, а ко није Европа (она њихова, наравно, која је почела када је папа крунисао Карла Великог за цара, узурпирајући права византијског монарха). Можда ми је помало жао само наших Сизифа, екумениста, који ће своју узалудну работу (доказивање да имамо много тога заједничког с Ватиканом) морати да наставе са бескрајно малим шансама за успех.

2011.

ДОБРО НАМ НЕ ДОШАО!

Кажу да је овим духовитим, само њему својственим речима, блаженочивши патријарх Павле прокоментарисао још један неуспели покушај римског папе да крочи на тле Србије.

И заиста, има ли боље вести од ове да папа римски неће доћи у Србију ни 2013, када су покушали да га позову поводом 1700 - годишњице Миланског едикта (који би, свакако, требало славити у Милану)? Представник за штампу Ватикана, Федерико Ломбарди, јасно је рекао да папина посета није планирана, мада је таква могућност била помињана. Свети Архијерејски Сабор се са позивом није сложио, и, на велику жалост наших екумениста, од који су неки себе сматрали ученицима Светог Марка Ефеског, а онда, захваљујући зизјуласовштини и фанариоћењу, постали религиозни глобалисти, ништа од папе у Нишу. Иако је и патријарх Иринеј сматрао да је скуп у Нишу права прилика да нешто кажемо папи (који је, да ми буде опроштено на изразу, наиван као француска собарица), ипак – ништа.

Пропао је и план да се изнад Ниша подигне огроман крст (латински, наравно) и да се изгради туристички комплекс (одоше шансе за зараду нишким тајкунима). Ето, изјаловило се. Човек снује, а Бог одлучује. У васкршњем додатку „Данаса” ове, 2012. године, надбискуп београдски и блиски пријатељ свих домаћих екуменских делатника, говорио је, са висине свог положаја, о томе како Србија, не примајући папу, много губи, јер не улази у „европски воз” (који ових дана лети право у понор – у родној му Словенији су, ево, демонстрације у којима учествује преко 100 хиљада душа, које протестују зато што им се смањују плате и уништава будућност, управо захваљујући ЕУ глобалистима; а глобалисти су, како рече Мића Данојлић, „оне сподобе / што би сав свет да оглобе”). Професор др Дарко Танасковић, наш познати исламолог, некад амбасадор у Ватикану, сматра да је пропуштена „изузетна прилика за унапређење екуменског дијалога” („Новости”, 19. април 2012.), а социолог религије из Ниша, др Драгољуб Ђорђевић, који је у васкршњем додатку „Данаса” кукао како он жели папу у Нишу, и како хоће да присуствује том спектаклу, и како нико нема право да му узима то задовољство, за

„Новости” каже: „Доласком папе у Бенедикта Шеснаестог Србија би коначно доказала да улази у ред религијски цивилизованих земаља, да припада европском културном кругу, и да корача према ЕУ. Једноставно, Србија ништа не би изгубила, док би много добила”.

И тако, наши еуротичари кукају, а православни Срби се радују, и знају да папа није дошао на свету земљу православну захваљујући молитвама Небеске Србије и пре свега свих Новомученика покланих од усташа, за које Владика Николај у „Ђердану од мерцана” каже да су „за ревност у злу, већ познату свима,/ похвале добили из пакла и Рима”. Неки сматрају да би он могао да дође ако би се покајао, јавно, у Јасеновцу, за злочини кроатопапистичких хорди у Другом светском рату. Али, то је немогуће: папа који се клања „блаженом Алојзију” и који Хитлеровог папу, Пија Дванаестог, сматра свецем, никад не може, чак ни лицемерно, признати било какву одговорност Рима за усташке злочине.

Истовремено, и ово вреди рећи: борба свих православних Срба против папиног доласка (а колико су ту напора уложили наши угледни интелектуалци – родољуби, међу којима нарочито вреди истаћи академик Србољуба Живановића и покојног Предрага Драгића Кијука, то Бог зна и народ памти) није била безуспешна. Сваки наш часни епископ, свештеник и монах, сваки члан лаоса, народа Божјег, који су дигли глас против овог безакоња и у тајности се Богу молили да нас спасе од искушења сада сигурно осећају васкршњу радост што је Србска Црква, ионако начета сукобима и поделама, одолела. Али, морамо остати будни - како би рекао др Зоран Милошевић, „Рим не мирује”. Можда опет нешто покушају, тек да покажу колико су моћни.

За крај, да се разумемо: иако римокатолика у Србији има 5%, немам ништа против да папа посети не само своје вернике, него и србијанске политичаре, познате мутиводе, преливоде и ЕУротичаре, који желе да га пољубе у папучу, надајући се којој парици из моћне „Банке Светог Духа”, како се зове познато легло ватиканских перача пара. Само да не долази у посету СПЦ: јер СПЦ је наша духовна мати, и њу нико, ма какав чин да има, не сме да брука позивајући славитеља „блаженог Алојзија” и архијеретика, наследника оних који су расколили хришћанску васељену 1054. године.

Свети србски Новомученици, од паписта умучени, молитe се Богу Правде да нас спасе од свих искушења и да нас сачува у правој вери!

2012.

НАЈНОВИЈА ВАТИКАНСКА ПОДВАЛА

Година 2013. била је одређена за папину посету Србији, али та посета није могла да буде остварена из два кључна разлога: папа Иван Павао Други је од 1979. године покушавао да посети Србску Цркву, али да заобиђе Јасеновац, а затим је беатификовао Алојзија Степинца, војног викара усташке војске и члана државног сабора НДХ, као и Ханса Ивана Мерца, оснивача крижарских братстава која су постала језгро усташког покрета. И папа Бенедикт Шеснаести је, посетивши Загреб 2011, указао велику почаст „блаженом Алојзију”, што је преградило његов пут ка Патријаршији у Београду.

Пошто папска нога, бар кад су у питању православне земље, није крочила само још на тле Србије и Русије, стратегија се мења. Њен гласноговорник као да постаје надбискуп Орландо Антониони, који, у „Политици” 3. маја 2012, изјављује: „Полако се схвата да је усташки режим починио злочине у име католицизма, уверен сам да би нове речи поводом овог питања могао да изговори папа уколико би дошао у Србију”. Изгледа да је постигнут неки интерни договор између србских екумениста и Ватикана да папа упути формално извињење Србима, можда чак и за Јасеновац, а да заузврат буде позван у посету СПЦ (у том правцу је ишла изјава једног нашег епископа, дата у празничном броју новина „Данас”). Папи није немогуће (мада му неће бити лако) да се извињава, само ако то одговара интересима просторно најмање светске велесиле, каква је римокатоличка интернационала. Године 2001, претходни папа је, упркос огромном противљењу пуноте Грчке Цркве и Свете Горе, дошао у посету Грчкој (на „ходочашћу стопама Светог Павла”), и срео се са атинским архиепископом Христодулом, екуменистом и модернистом ЕУ типа. Том приликом је, наравно, причао о јединству хришћанског Истока и Запада, и

„извинио се”. Ево како: „За све случајеве, у садашњости и прошлости, у којима су синови и кћери Римокатоличке цркве згрешили, случајно или намерно, према својој браћи православцима, нека нам Господ опрости”. И то је то: циљ је постигнут, Грчка је „освојена”, а коштало је само неколико неодређених „покајничких” фраза.

Ватиканско искуство дипломатских трикова није мало: не заборавимо, Павелићева НДХ никад од стране папе није била призната *de jure*, али је била призната *de facto*, о чему је сведочио опат Марконе, специјални опуномоћеник римског папе у Загребу, који је присуствовао свим свечаностим усташке квазидржаве и имао све симпатије за њу. Степинац је понекад долазио у сукоб с Павелићем, али се свим силама борио за НДХ, о чему сведочи његов меморандум папи писан 1943, као и учешће у прекрштавању 250 хиљада православних Срба. То је познати метод Ватикана: увек бити с јачим, а ослободити се онога ко ти обави прљав посао, и то тако што се оградаш од дотичног, иако си га претходно подржавао. До 1943. папа Пије Дванести се уздао у нацизам и фашизам, а онда је склопио савез са Вашингтоном, коме је помагао у американизацији Западне Европе после Другог светског рата (тзв. „Маршалов план”). Тако је кардинал Кухарић подржавао Туђмана док Срби 1995. нису протерани са својих вековних територија (Лика, Кордун, Банија, Книнска Крајина, Славонија, Барања, Западни Срем), а затим је осудио поједине војничке „непоћудности” приликом напада на САО Крајину августа 1995. Папа је учинио све да се Словенија, Хрватска и Босна и Херцеговина признају у авнојевским границама и да се Југославија распадне онако како су србофоби НАТО империје хтели, али Ватикан још увек, формално-правно, није признао Косово као независну државу, иако је утицај римокатолицизма међу шиптарским „државотворцима” врло осетан (сетимо се: чим је из Призрена протерана православна србска богословија, основана је језуитска гимназија „Игнације Лојола”).

Дакле, почиње нова игра: ограђујемо се од Павелића да бисмо дошли у Патријаршију у Београд. Хрватска је сад у ЕУ, Срба тамо више нема (осим старца који умиру и нешто млађих, који се католиче и „кroatизирају”), па неко формално „Извињавамо се, много се

извињавамо” неће бити на одмет. Јер, и Србију треба угурати у НАТО, чији је папа духовни отац. Но, папа не рачуна на молитве Светих Новомученика Јасеновачких, у које се ми уздамо, и који ће нам, како рече патријарх Павле, помоћи да му опет кажемо: „Добро нам не дошао!”

2012.

ЕКУМЕНСКИ ПРОЛОГ

ВАТИКАН У СЛУЖБИ АНТИХРИСТА

Колико је већ пута у нашој јавности било речи о томе како је Ватикан пун блага опљачканог, између осталог, и од србских жртава Независне Држава Хрватске – ни броја се не зна. У САД има адвоката, попут Џонатана Левија, који воде процесе против Ватикана са захтевом да се отето врати и да се жртве обештете. А то је само врхунац леденог брега једне пљачкашке дружине, вођене „понтифексом максимусом”, која већ столећима пљачка и отима оно што њој не припада.

Томе је папа учио и своје следбенике: кад одете у Венецију, на главном тргу Млатачке републике угледаћете тзв. „Коње Светог Марка”; ови коњи су, у доба Четвртог крижарског рата, отети са Цариградског хиподрома. Уопште, пљачка византијског наслеђа један је од кључних извора богатства ренесансног Запада, и о томе је старшина Сретењског манастира у Москви, отац Тихон (Шевкунов) снимиио одличан документарни филм, „Пропаст империје”, који је могао и код нас да се види. „Ватиканције” (израз владике Данила будимског) су своју моћ стицали отимањем туђег – не само византијског, србског, православног, него и других народа којима су крижари и конквистадори, огњем и мачем, наметали веру – колико је само блага отето изх Јужне Америке! Уз све то, свакако треба поменути и банкарске вештине папине дружине – они су, упркос строгим хришћанским канонима који забрањују зеленашење, вековима у светском врху по сумњивом банкарству чији је циљ што више пара. Money makes the world goes round: то је права химна тобожњег „наследника Светог Петра” и ученика Христовог, Најсиромашнијег од сиромашних синова човечијих, који, за разлику од птица и лисица, није имао где да приклони главу.

Ових дана се само необавештени чуде најави Ватикана да ће понудити свој предлог да се спречи дубља светска економска криза – а то је предлог да се створи једно централно тело, на светском нивоу, које би управљало глобалним финансијама. Зар је могуће да нешто

што се представља као хришћанство има жељу да подржава глобализам, који је тако крваво супротан свему Христовом? Наравно, папизам је, за оне који знају, први антихришћански глобализам у историји човечанства: од када је решио да узме светску моћ (а то је, господо, било још крајем првог миленијума наше ере), папа је увек био тај који је све чинио да се свету наметне као глобални вођа. Срби су, ако нико други, то стално осећали на својим леђима (и под гркљаном, где је био нож папиних крижара): не желећи да се потчине ватиканском глобализму, стално су били изложени геноцидним прогонима. Папа је, да би очувао своју моћ у вековима који су дошли, увек пратио моду: ако се човечанство бави социјалним питањима, ето њега да понуди своју социјалну доктрину, само да остане у игри; ако је на дневном реду корпоративна држава, он је опет ту (случајно ли је подржавао фашистички одговор бољшевизму?); данас, кад је на реду глобализам, папа је први глобалиста. С тим што је то, наравно, маскирано у „хуманизам и ренесансу”. Још у својој „окружници” „Љубав у истини”, писаној 2006. године, Бенедикт Шеснаести заложиио се за глобалну власт у економији, под условом да се чује „глас сиромашних” (то јест, пљачкаши треба да владају, али да понекад, маскарале ради, баце са својих крвавих трпеза неку мрвицу гладнима). Дакле, понтифекс прати трендове: није случајно да је Достојевски, у својој бележници, оставио кратак, али прецизан, запис: „Папа-вођа комуниста”.

Јер, Ватикан је пре свега политика маскирана у веру; зато је кнез Мишкин, опет јунак генијалног Руса, тврдио да је римокатолицизам гори од атеизма, јер пропева изопачени лик Христов. Читалац би требало да зна да је ватиканско банкарство, скривено у такозвани Институт за питања религије (тако је, читаоче: Ватиканска банка се зове Институт за питања религије) међу најјачим и, истовремено, „најнетранспарентнијим” (читај: међунајвештије закрабуљеним) на свету. Ево шта каже угледна руска научница, Олга Четверикова, у свом тексту „Финасијско наличје експанзије Запада у Русији: технологије Ватикана”: „Крајем септембра 2009. нови шеф ИПР постао је шеф италијанског одељења Сентандер банке, Готи Тедески, који је у тесној вези са „Opus Dei” (папина масонерија; о њима више у истоименој

књизи др Смиље Аврамов, нап. В. Д.) Његово наименовање на ту функцију умногоме је било скопчано с тежњом Ватикана да максимално подигне репутацију банке, која је снажно пољуљана због пређашњих скандала, а нарочито после недавног објављивања у Италији књиге „ООО Ватикан”, у којој је, на основу 4 000 тајних докумената Института за послове религије описано како је та банка 90-их година стварала сложени систем рачуна за прање новца”. Готи Тедески је, дакле, по Четвериковој, овде дошао да опере мрље Ватиканске банке, што је дотични почео да чини причом о тзв. „етичкој глобализацији”, која се уклапа у идеје папе Бенедикта Шенаестог из његове окружнице „Љубав у истини”. Међути, Готи Тедески није дуго успео да глуми моралисту: у септембру 2010. године против њега је покренут кривични поступак због кршења закона о транспарентности – милиони евра је, преко Института за питања религије, требало да се нађу на рачунима непознатих лица, а у све је била умешана и немачка филијала банке Џеј Пи Морган (знате оно, из теорије завере, којој су се до јуче ругали: главне банкократе су Рокфелери, Ротшилди и Моргани). Органи гоњења су према Ватиканској банци били крајње оштри, сматрајући да се случај може карактерисати као прање новца.

Ствари су, дакле, крваво просте: папа је један од играча глобализма; наравно, овог пута је опет маскиран у хришћанску крабуљу. Наиме, Ватикан је, чим су Мусолини и Хитлер почели да губе своје позиције, и кад је постало јасно да ће изгубити рат, склопио савез са Вашингтоном. Од тада, преко пакта Реган–Војтила, чији је циљ био рушење Источног блока, као и пакта Вашингтон-Берлин- Ватикан, у доба антисрбског рата на простору бивше СФРЈ, све до данас, кад папа Бенедикт слави свој рођендан у друштву председника САД (био је то Џорџ Буш Млађи, године 2008.) потпуно је јасно да је ватиканска екуменска реторика само средство да се прикрије реалан циљ: потчињавање човечанства једној светској, економској и политичкој, власти. За православне, та власт ће, по учењу Светог Писма и Светог Предања, бити власт антихриста. Зато су они вековима папу римског, властољупца и човека спремног на све да би у рукама имао новац и моћ, и звали претечом антихриста.

У својој књизи „Атлантократија као језуитски идеал”, Предраг Р. Драгић Кијук, један од „патријараха” србског хришћанског антиглобализма, јасно каже: „Док је НАТО наводно штитио Европу од комунистичке диктаторске идеологије, Група Билдерберг и потом Трилатерала ће у свој програм глобалистичке банкократије уградити моделе (Међународни монетарни фонд, Светска банка, и сл.) за остваривање планетарне моћи. Група Билдерберг изнова спроводи Функов план за стварање европске уније а Трилатерална комисија план за усмеравање светске политике”. Ту, и само ту, треба тражити узроке ватиканског предлога да се сагради јединствени центар светске моћи у области финансија.

Истовремено, ту и само ту, треба тражити праве узроке љубави домаћих и иних екумениста према папи: кад љубе руку архијеретику, они љубе руку која финансира њихов лагодни живот, њихова путовања и уживања, њихове студије и докторате. Један наш богословац, причаху ми, рече свом познанику: „Шта сам ја добио од своје Цркве? А од Ватикана сам имао месечну стипендију за постдипломске студије на страни!” Човек је, из своје перспективе, у праву. Али, та је перспектива жабља. Јер, новац којим су финансиране његове студије, између осталог, потиче и од покланих Срба, чије су благо усташе пребациле у своју родну кућу – Ватикан. Све је то просто, просто до бола: рецимо, Фондација „Конрад Аденауер” (својевремено, нацистички градоначелник Келна, па онда вођа „демократске” Западне Немачке), коју музу многи домаћи теолози дијалога и толеранције, непосредно је повезана са Хришћанско-демократском унијом, немачком партијом која је у најтешњим односима са папом Бенедиктом, правим германским идеологом Уједињене Европе (и уједињеног света, наравно)... Као што је речено у тексту „Екуменисти нису јеретици”, узрок екуменизма треба тражити само у лови. Лова = ALL YOU NEED IS LOVE... То је та „љубав” која превиђа и теологију и историју, само да би била на извору материјалне добити...

А апостол Петар, иза чијег се славног имена крије срамни папа, већ је рекао Симону гагару: „Новци твоји с тобом у погибао, јер си помислио да се благодат Божја може добити за новце” (Д. Ап. 8, 20). Паметном доста; а похлепном-никад доста. Но, то је већ питање свачије слободе.

Шта нас чека када се ујединимо?

Римокатолицизам, који наши екуменисти зову „сестринском црквом”, већ вековима има праксу беатификације и канонизације која је интригантна за остале хришћанске конфесије. Какве нам свеце нуди „сестринска црква”, на чијем челу се налази, тренутно, Бенедикт Шеснаести

Недавно смо, из самог врха Српске православне цркве, сазнали да је Јасеновац само сенка и трагични неспоразум у односима са римокатолицима на нашем простору (а да, по најхитнијем поступку и уз најстрожу примену канона треба анатемисати једног Србина који је, до пре годину дана, био оличење православне борбе за Косово и Метохију). Ако је, што би Хрвати рекли, „тому тако”, онда је крајње време да читаоцима саопшtimo како би требало да изгледа наша светла екуменистичка будућност, бар кад је заједнички светац у питању. Јер, ако се ујединимо са римокатолицима, онда нам и свеци морају бити заједнички, зар не? Како они старији, пре 1054, попут Светог Николе, тако и ови новији. Зато је потписник ових редова решио да да мали прилог екуменистичкој хагиографији.

Новији србски свеци

Међу свецима које је канонизовао Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве, налази се и низ оних који су пострадали за време Другог светског рата; међу њима су епископи – свештеномученици Петар Дабробосански, Платон Бањалучки, Сава Горњокарловачки, Доситеј Загребачки – сви умучени од усташа у Независној Држави Хрватској. Доситеја Загребачког нису баш убили – њега су измрцварили толико да је човек од патњи сишао са ума и умро у манастиру Ваведење у Београду. Владике Саву и Петра су ујамили, а Платона Бањалучког, по наредби усташког гаулајтера за Бањалуку, Виктора Гутића, живог потковали, заклали, па бацили у Врбас. Усташа Жиле Фригановић заклао је у Јасеновцу старца Вукашина, који је припадао херцеговачкој лози Мандрапа и био дугогодишњи црквењак старе цркве у Сарајеву (то је онај што је

кољачу рекао „Само ти, дијете, ради свој посао”). Црква је за свеце прогласила и још неке новомученике пострадале од усташа – рецимо, свештеника СПЦ-а из Нашица Георгија – Ђорђа Божића, за чију смрт је најнепосредније био одговоран патер Сидоније Шолц, који је усташе нахушкао против Ђорђа. Српски прота је одведен 17. јуна 1941. године до римокатоличке капеле Светог Мартина, где су га везали за дрво, одрезали му нос, уши, језик и браду с кожом, а затим га распорили и обмотали му црева око врата. Канонизован је и свештеномученик Бранко Добросављевић, убијен код Хрватског Благаја у мају 1941, претходно натеран од усташа да свом живом сину чита опело... Па свештеномученик Рафило (Момчиловић), игуман манастира Шишатовац, после невиђених мука убијен у Славонској Пожеги, 3. септембра 1941. године. И тако даље... Гледано из екуменистичке перспективе, ови наши свеци делују некако безнадежно застарели – убијени су јер су православни Срби, а нису пристали да се одрекну свог светосавског задатка. Рецимо, Гутић је владика Платону, као Србијанцу, наложио да напусти Бањалуку јер је све то сада Хрватска, али је владика одбио, поручивши да ће остати са својим народом; тиме је показао један непримерени, антиекуменистички зилотизам и недостатак љубави, па Гутић није има другог излаза до да наложи да овог фундаменталисту светосавске архаичности прекољу и баце у Врбас. А антиекумениста је, по свему судећи, био и Вукашин Мандрапа јер није хтео да викне „Живио Анте Павелић”, чиме је доказао да занемарује ватиканску школу толеранције и суживота, какву је прошао јасеновачки извршилац Жиле Фригановић... Тако да, што се будућег екуменског календара тиче, српски новомученици изгледају прилично безнадежно... Некако су тотално антиевроинтегративни, поготово с обзиром на чињеницу да ће независна Хрватска пре Србије постати члан Европске уније... Но, ипак оставимо њихов случај будућности, а ми погледајмо какве нам свеце нуди „сестринска црква”, на чијем челу се налази, тренутно, Бенедикт Шеснаести (коме се домаћи екуменисти клањају све у шеснаест, сањајући га на челу параде екуменизма и толеранције у Нишу, 2013. године).

Римокатолички свеци: пример број један

Римокатолицизам (који наши екуменисти зову „сестринском црквом“) већ вековима има праксу беатификације и канонизације која је веома занимљива и интригантна за остале хришћанске конфесије. Гледајући кога су све римокатолици канонизовали, протестанти су порекли поштовање светаца уопште – због попа Николе замрзели су Светог Николу. Али, Срби без предрасуда, Срби који чекају да их поевроунијате (у симфонијном прегнућу врха државе и врха цркве, који као да певају „Друже Брисел, ми ти се кунемо да са твога пута не скренемо“), сигурно не мисле тако. Римокатолички поступак беатификације и канонизације заснован је на низу јуридикчки схваћених поступака, разних врста адвокатури и оспоравања нечије светости, па је, у оквиру ове акробатике, могуће да светац буде и шпански краљ Фердинанд звани „Побожни“, у чијој хагиографији пише да је „сопственим рукама доносио дрва за спаљивање јеретика“, али и да се канонизује Јованка Орлеанка коју су инквизитори спалили као „вештицу“. Да видимо како то изгледа, ми ћемо се осврнути на један изразит пример, занимљив у наше, екуменске дане, јер је дотични у деветнаестом веку проглашен за „свеца кршћанског јединства“.

Реч је, свакако, о Јозафату Кунцевичу. Године 1596, група православних епископа са Украјине, желећи да сачува богатство и привилегије, али и да има политички утицај у Краљевини Пољској, под чијом се влашћу налазила њихова земља, примила је унију са Римом – задржали су византијски обред, али су признали врховну власт римског папе и почели да га помињу на литургији. Малоруски народ је одлучно одбио да им се придружи и повео је скоро стогодишњу борбу за очување верског и националног идентитета: људи су тајно ишли на службе православног свештенства, тајно се крштавали, венчавали, сахрањивали. Јозафат Кунцевич је, пак, био ревносни следбеник уније с Римом и као унијатски владика, уз помоћ државне силе и принуде, кренуо је да се обрачунава са онима који не признају папску власт. Откривао је тајна литургијска сабрања православних и растурао их, наређивао хапшења оних који не

пристају да се поунијате, бацао непослушне на суд, денунцирао угледне православце као непријатеље пољске државе. Да би лудило било још веће, ископавао је лешеве сахрањених по православном обреду и – спаљивао их. Литвански канцелар Лав Сапјега, опуномоћеник пољског краља, иначе ревностан римокатолик, морао је, 12. маја 1622. године, да овог безумника писмено опомене да не сме људе да „приводи унији тако насилним средствима”. Навео му је низ теолошких разлога, али није прећутао ни политичке – рекао је да је православно становништво било мирно и радно пре но што је Кунцевич дошао да им намеће папизам, а да сада стално постоје буне и немири изазвани верским разлозима. Боље да су остали мирни грађани у својој вери, него што су сад непрекидно у бунту. Упозорио га је на још један тежак преступ – насилно затварање православних храмова. И пита Сапјега Кунцевича: „Кога сте Ви уловили таквом својом суровошћу, толиком строгошћу, запечаћивањем и затварањем цркава? (...) Навукли сте опасност на државу, а можда и пропаст свима нама католицима”. Па ипак, Кунцевич се није уразумио – следеће, 1623, са својим „горилама” упао је на православно богослужбени скуп и почео да руши све пред собом. Разјарени народ га је убио... И папа Урбан Осми је овог зликовца назвао блаженим, а папа Пије Девети, онај што је прогласио догму о незаблудивости римског папе, светим. Папа Пије Једанаести, који је претио Србима да ће жаљити што нису прихватили конкордат, поводом тристагодишњице Кунцевичеве смрти написао је енциклику, тврдећи да је Кунцевич „залог мира и жиг јединства” и позивајући православне на унију с Римом. Отац Јустин Поповић (још један новоканонизовани, а „демоде” српски светац), том приликом је записао да такав папин гест „јасно показује колика провалија постоји између Римокатолицизма и Православља, између римокатоличког и православног поимања Цркве, светости и јединства” (можда је управо због оваквог Јустиновог „фундаментализма” његова догматика избачена с Богословског факултета у Београду, а уџбеник догматике за младе српске теологе представљају чланци титуларног, без пастве, цариградског митрополита Јована Зизјуласа, једног од главних заговорника сједињења са Римом).

Дакле, Јозафат Кунцевич је један од ликова будућег календара кад

будемо дисали на „оба плућна крила Европе”- православно и римокатоличко.

Пример број два

Можда би неко могао рећи – па, ето, то је било некад, али заједничка будућност нас зове да те инциденте заборавимо. Сада се такви сигурно не проглашавају за свеце. Хм... Но, погледајмо случај Хозе Марије Ескриве де Балагвере, оснивача личне папине прелатуре, тзв. „Opus Dei” („Дело Божје”), кога је папа Иван Павао II прво беатификовао 1982, а онда и канонизовао 1999. године. Сви су чули за ову организацију, макар и у мистификаторском контексту петпарачке мистике, типа Ден Брауновог „Да Винчијевог кода”. Ипак, ствари су много озбиљније него што изгледају. „Opus Dei” је данас оно што су језуити били некад, моћна песница Ватикана у условима данашњег света, полутајна организација свештенства и цивилних лица који држе завете тајности свог рада, а чији је циљ да свим доступним средствима раде на оснаживању пољуљане религиозно-политичке моћи Ватикана. Многи римокатолици, међу њима и језуити, имали су и имају резерве према овом друштву, упозоравајући на неке од сличности истог са тоталитарним верским сектама. Но, папа Војтила је о њима имао најлепше мишљење и редовно се служио услугама Ескривиних људи. Оснивач папине јуришне гарде у постмодерном свету каријеру је почео као свештеник у једном шпанском сеоцету 1925. године. За време шпанског грађанског рата, у којем су републиканци војевали и против хришћанства, Ескрива је стао на страну „каудиља”, генерала Франциска Франка, с чијим трупама је победнички ушао у Мадрид 1939. године. Франко је подржао „Дело Божје” које је у Шпанији ускоро преузело доминацију, пре свега у области образовања, потиснувши до тада неприкосновене језуите. Веронаука је враћена у школе, а Хозе Ескрива је постао лични душебрижник Франка, коме је папа Пије Дванаести честитао „католичку победу”. Ескрива је у своју организацију почео да учлањује друштвену елиту, са циљем рекатолицизације на само шпанског друштва, него и света. Због тога је, чланом 14 Ескривиног друштва, елитистички принцип пријема

трајно уведен као начело руковођења, да чланови друштва не могу постати „лица која су се крстила као одрасли и она која још у трећој генерацији, макар само по једној линији, нису имала претке католике”. Интерна правила друштва такође нису доступна широј јавности. Бивши чланови ове папине прелатуре, попут Кармен Тапија, истичу строгу конспиративност у раду друштва, док други бивши чланови говоре о тоталитарној контроли над посвећеницима, као и о средњовековним методама „духовног усавршавања”, попут самобичевања. Било како било, данас је Ескривина организација једна од најмоћнијих на свету и њен утицај се осећа свуда, од банкарства до универзитетског образовања. Папа Војтила је био непосредно везан за Ескриву и молио се на његовом гробу убрзо када се попео на престо. Није то ни чудо – у својим духовним саветима, овај нови римокатолички светац препоручује апсолутну оданост организацији коју надзире папа римски. У својој студији „Opus Dei – нови крсташки поход Ватикана”, Смиља Аврамов цитира један француски недељник, који прецизно дефинише зашто је Ескрива постао светац ватиканских подухвата: „Opus Dei је машина за фабриковање католика за високу игру коју изводи Његова светост папа”.

О Степинцу, још понешто

О надбискупу, касније кардиналу, Алојзију Степинцу, потписник ових редова већ је писао у „Печату”. Војни викар усташке војске, члан усташког државног сабора, кривац за насилно прекрштавање 250.000 Срба у НДХ, доживео је да га папа Војтила прогласи блаженим 1998. године, и тако постао један од преко девет стотина Војтилиних новобеатификованих узора римокатолицима. Беатификован је због свог робијања и конфинације под комунистима, али и због наводне хуманости према гоњенима у доба Павелићеве НДХ. У хагиографији му пише да се супротстављао усташком режиму. Додуше, извесних сукоба је било (Степинац се није слагао са усташком политиком прекрштавања само обичног народа, док србску елиту треба обавезно клати – тврдио је да баш интелектуалци могу постати добри католици), али је у свему начелном овај прелат био ватрени бранитељ НДХ.

Наиме, 1943. године, априла месеца, папин повереник, кардинал ватиканске курије Маљоне, писао је опату Марконеу, фактичком нунцију Ватикана у НДХ, о „српско-православној пропаганди” која осуђује хрватске римокатолике и тамошњу Бискупску конференцију због неподизања гласа против усташких злочина. Марконе је устврдио да је то само пропаганда, али да, иако су усташе каткад „самоиницијативно”, сурово „третирале шизматичко становништво”, „није никада било религиозних прогона шизматика од стране хрватске владе”. Марконе је додао да „хрватска Бискупска конференција није ни имала неких посебних разлога да јавно протестује против владе, а у корист шизматика”. А 24. маја 1943. године лично Степинац у писму Маљонеу брани власт НДХ, тврдећи да су злочини почињени у току „националне револуције” дело неодговорних појединаца. Влада Хрватске је, по Степинцу, учинила много добра: бори се против абортуса, за који су у бившој Југославији били криви „јеврејски и православни лекари”, као и против порнографије (и за њу су били одговорни „Јевреји и православаци”). НДХ војује против масонерије, комунизма, blasfемије, васпитава војску у хришћанском духу, има веронауку у школама, издржава семеништа, добро плаћа свештенство, подстиче харитативну делатност римокатоличке цркве, помаже обнову храмова. Степинац каже да је суровост Хрвата била изазвана претходном владавином Срба, који су за двадесет година Југославије хрватска права газили ногама. Због свега тога је јасно зашто је Степинац добио највеће одликовање усташке државе 1944. године – једно од образложења је било да је „као надбикуп раскринкавао непријатеље у земљи и иноземству”. Степинац је ово одликовање носио јавно до 3. фебруара 1945. године.

Још један блаженик Рима

Године 2003. римски папа је дошао у Бањалуку да би извршио беатификацију Ханса Ивана Мерца, оснивача хрватских крижара, римокатоличког братства којем су припадале многе значајне усташе. Мерц је, иначе, живот провео у Хрватској, у Загребу, а у Бањалуци је само рођен; али, Хрватска Бискупска конференција је беатификацију

уступила бискупату Босне и Херцеговине из геополитичких разлога. О томе је изврсно писао др Зоран Милошевић, у својој књизи „Ко је Ханс Иван Мерц, новоблаженик Римске цркве”. Он каже: „Ханс (Иван) Мерц део је римске цркве, агресивне, нетолерантне. Као дете које је немачко-јеврејског порекла, у породици верски необразован, постао је врсни конвертит (преобраћеник) који је у својој верској несигурности прихватио све догме римске цркве. Под тим утицајем не само да је сматрао папу Христом на земљи, него је пропагирао хрватство, политичку догму римске цркве усмерену против Срба и православља, мрзео је Србе и у том духу организовао католичку омладину у Хрватској и Босни и Херцеговини, у циљу папских визија и интереса”.

Новоблаженик Мерц је био ватрени паписта. Ево неколико његових мисли:

„У Светом Оцу Папи под приликама човека видим Бога свог и Господа свог”... „Папа је видљиви и живи Крист на земљи”... „Схватили смо да величина народа овиси о њиховој вјерности Папи, како се они равнају према заповиједима и жељама Крстова Намјесника”... „Једна је од битних карактеристика сваког римског католика да љуби Светог Оца Папу и да све своје мисли и дела равна према његовим одредбама и жељама”...

Мерц је био пионир Католичке акције, велике организације цивила римокатолика у Хрватској и свету, као и организатор ултрахрватског орловства које је требало да се супростави југословенски оријентисаном соколству. Орловство је, по Милошевићу, било својеврсна „папина гарда”. Десна рука Ханса Ивана Мерца био је др Иво Протулипац, активни усташа, убијен у Трсту 1946, а помагала му је читава група младих римокатолика који су такође касније постали усташе. Зато није нимало чудно да је у верској и световној штампи у НДХ објављено 224 текста о Мерцу, да је тада покренута акција за његову беатификацију, а да су усташе једну улицу у Бањалуци назвали по њему. Католички свећеник Фрањо Крамик је обраћајући се групи крижара (такође Мерчева духовна деца) истакао да је ова организација, захваљујући Мерцу, припремала „нову, младу, Божју Хрватску”.

Иако је Мерц умро пре успостављања усташке „Државе Божје”, он

је био њен надахнитељ. Поступак за његову беатификацију покренуо је надбискуп коађутор Фрањо Шепер 1958. године, и то са знањем и благословом Алојзија Степинца који је, иако конфиниран у Крашићу, управљао „црквом у Хрвата” и, у младости и сам припадник орловства, био велики поштовалац Мерца.

Папа је дошао у Бањалуку да би показао да се Рим није одрекао претензија на Босну и Херцеговину и да и даље жели потискивање Срба на овим просторима. То је доказао тиме што је мису служио на простору самостана Петрићевац, из којег је 1942. године кренуо усташки фратар Мирослав Филиповић-Мајсторовић да изврши покољ Срба, међу којима су била и школска деца, у селима Мотике, Дракулићи и Шарговац (најсвирепије заклано 2.500 људи). Пре него што је папа дошао у Бањалуку је уведено ванредно стање и полиција је обавила низ превентивних хапшења „непоћудних Срба”. Папа је лично инсистирао да се беатификација обави у Бањалуци (месту рођења Мерца), а не у Загребу (као што неки сматрају да централну прославу 1.300 година Миланског едикта треба обавити у Нишу, а не у Милану, само зато што је цар Константин родом из Ниша).

Разлози су, да поновимо, били геополитички. У свом тексту „Знаковитост папиних похода”, објављеном у сарајевском „Католичком тједнику”, у броју 16, за 2003. годину, Зоран Вукман је „замјетио”: „Једна се ствар чудесно поклапа са папиним духовним и апостолским настојањима. Република Српска је почела губити своје атрибуте параджаве!”

Блаженик трећи - папа Војтила

Још у јануару 2011. године у Ватикану су најавили да ће почетком маја бити проглашен за блаженога папа Војтила, човек кога су због медијске популарности назвали „Џоном Траволтом Светог Духа” и који је, пактом склопљеним са Роналдом Реганом 1983. године и вештом употребом упропаститеља Русије Михаила Горбачова, урадио велики посао у сламању Источног блока. Борећи се, наводно, против комунистичког тоталитаризма у Источној Европи овај доследни амерички савезник, са Вашингтоном успоставио дипломатске односе

после више од сто година од прекида истих, бестидно је ћутао пред страдалничком смрћу 900 римокатоличких свештеника (међу њима и тројице бискупа) које су убили диктаторски режими у Јужној Америци само зато што су се супротставили вашингтонском насиљу над народом. Познат по екуменској тактици „Помоз’ Бог, чаршијо, на све четир’ стране!”, папа Војтила се додворавао свима – и муслиманима, и Јеврејима, и будистима, и индијанским шаманима (од 1986. године у Асизију организовао је молитве представника свих религија за мир у свету). Нарочито се додворавао православнима, пишући енциклике „Orientale Lumen” и „Ut unum sint”, хвалећи православну духовност и позивајући православне у загрљај (под условом да он и даље остане „намесник Христов на земљи”). Екуменисти са Истока (па и из СПЦ, која га, захваљујући трезвеноумљу патријарха Павла и већег дела нашег епископата, никад није позвала у посету, иако је „Дон Траволта Светог Духа” ишао и у Румунију, Грчку, Бугарску, Грузију) одушевљено су му клицали, а цариградски патријарх Вартоломеј га је, у својој беседи поводом Војтилиног јубилеја 2003. године, уздигао до неба, говорећи да је папа својим радом стекао „углед моралног, верског, и заиста пророчког вође”, молећи се да Господ „благосиља његове кораке на путу мира”.

Но, ако би екуменисти могли да се моле папи Војтили у некој „уједињеној Цркви”, православни Срби то никако не би могли. Ко је читао било шта о његовој србомрзачкој активности у доба распада СФРЈ (макар само студију Смиље Аврамов о „Opus Dei”, личној Војтилиној прелатури), схватиће то без потешкоћа. Наиме, још почетком 1991. године, док су трајали мирни преговори о судбини СФРЈ, бискупат Словеније и Хрватске у сарадњи са вођама сепаратистичких република добио је широку подршку Ватикана за отцепљење од Југославије, и то, наравно, у авнојевским границама. О Видовдану 1991. године папа је упутио писма подршке Туђману и Кучану, затворио очи пред страдањем Срба у Хрватској, осудио „микронационализам” Српске Крајине. Директно је Ватикан наметнуо Европи став да су административне границе република СФРЈ „историјске, међународно признате и осигуране уставом који је на снази”. Папа и његови најближи сарадници назвали су акцију ЈНА,

једине легитимне војне силе Југославије, агресијом и папа је почео да се залаже за „хуманитарну интервенцију” (по Смиљи Аврамов, биографи Карола Војтиле сматрају да је он и смислио тај појам). Ватикан је дан уочи србске Нове 1992. године, пре било које државе признао независност Словеније и Хрватске. То ће касније бити случај и кад је у питању Алијина Босна и Херцеговина. Папа је подржао војну акцију Запада ради очувања „ефективног територијалног интегритета БиХ”. У децембру месецу 1994. године, папина десна рука, кардинал Анђело Содано, захтевао је да Запад направи јасну разлику између „агресора” (Срба и „жртве” (муслимана и Хрвата) у БиХ, а 1995. године Војтила је од Клинтона тражио да „објави рат рату”, што је био увод у НАТО бомбардовање Срба у Републици Српској. Борбу србске војске за ослобађање Сребренице папина дипломатија је назвала нападима на „заштићене зоне”, док је хрватске нападе на заштићене зоне Републике Српске Крајине кроз „Бљесак” и „Олују” ватиканска штампа похвалила као „повраћај територија”. Иако је наводно био миротворац у случају НАТО интервенције на Косову и Метохији, Војтила је шиптарски сецесионизам подстицао још од краја осамдесетих година 20. века, када је следећи словеначки и хрватски бискупат осудио наводно тровање шиптарских рудара у Трепчи, да би у новембру 1989. године „Радио Ватикан” директно стао на страну „неправедно гоњеног” сепаратисте Азема Власија. Овде је заборављено да је папа групи албанских католика из САД и Европе 5. маја 1988. године поручио да се моли „Госпи Скадарској” да једног дана овај племенити народ буде „поново уједињен да би изграђивао будућност у правди и миру” (дакле, да сазда „велику Албанију”). То је било доба када је урошевачки бискуп Никола Прела апеловао на Војтилу да заштити права наводно прогоњених Арбанаса, и када је „Глас концила” (6. маја 1990. године) на првој страни објавио анонимно сведочење наводно косовске часне сестре о томе како су Срби „тровали” шиптарску децу по школама. Уосталом, 1998. године папа Војтила се zaloжио да се „агресија” Срба на Косову и Метохији заустави, да би тек у доба НАТО бомби 1999. године постао „миротворац”...И тако даље: два пута је Војтила био у Хрватској (1994. и 1998. године) и једном у Босни (2003) и није му на памет пало

да се поклони жртвама усташке CIVITAS DEI у Јасеновцу (у Аушвицу је, наравно, био и клањао се тамошњим жртвама; орвеловски говорећи све су жртве једнаке, али су неке више једнаке од других). Ове, 2011. године папа Бенедикт долази у Хрватску и опет неће доћи да се поклони жртвама Јасеновца. Доследно, екуменски, нема шта... Уосталом, и да се поклони – зар би то било ишта више од дипломатског геста? После беатификације Степинца и Војгиле, злочин према Србима је у Риму трајно сакрализован.

Опет о екуменском календару

Римокатолици су одавно ради да прогутају свеж залог: православне који су спремни да папи признају примат, макар онакав какав је имао у првом миленијуму. Чак су почели и да сликају иконе својих, римских светаца у византијском стилу, да би их кад се унија потпише унели у храмове на Истоку. Потписник ових редова се потрудио да покаже Србима како би изгледао календар са новим, заједничким „свецима”. Наравно, овај кошмар би био могућ само ако би србски народ коначно изгубио себе и препустио се слепим евроунијатским нагонима свог отуђеног вођства које се клања свакој моћи, без обзира на чињеницу да та моћ може припадати и кнезу овог света, како Нови Завет зове ђавола. Без обзира на оне који продају веру за вечеру, крсте за масне прсте и поштење за печење, наш народ ће макар и у ропству, остати са Светима Платоном, Савом, Петром, Доситејем, Вукашином, а Кунцевича, Ескриву, Степинца, Мерца, папу Војгилу остављају као потенцијалне крсне славе новопечених евроунијата. Све друго била би лаж, од које се живети не може. Када је папин мисионар Јован Капистран нудио деспоту Ђурђу Бранковићу да се поунијати да би добио папину помоћ против Турака, овај му је одговорио да га Срби сматрају несрећним, али мудрим човеком; промени ли веру у старости, сматрали би га несрећним лудаком. Тако је и са Србима – несрећним, али древним и часним народом... Уосталом, „живјеће овај народ” јер је и његов Бог Живи и Истинити. То није лажни Бог инквизиторских ломача и усташких кама, него Бог жртава јасеновачких и јадовинских, с којима заједно кличемо: „Христос воскрес”.

ЕКУМЕНИСТИ НИСУ ЈЕРЕТИЦИ?

Знам, многи ће рећи: ево, овај наслов довољно говори о њему. Пориче да су екуменисти јеретици, а отац Јустин је рекао да је екуменизам „свејерес”. Но, као и увек, треба сачекати шта заиста хоћу да кажем: а ја хоћу да кажем да су прави јеретици много поштенији од екумениста. То су људи у прелести, али који чврсто верују да су у праву, и спремни су да се боре за своје заблуде.

Кад погледаш Несторија у изгнанству, или иконоломце, који се сто педесет година подвизавају за своју лаж, остаје ти само да признаш да су били озбиљни прелешћеници. Наравно да их то не ослобађа одговорности пред Богом и историјом Цркве, нити јерес престаје да буде највећи грех човекове воље („Јерес није од слабости, него од упорства воље”, вели Свети Агатон). Али, јеретици су ЉУДИ СА СТАВОМ. Међу разним кандидатима за јересијархе, данас ја видим да је прави, самосвесни јеретик папа Бенедикт Шеснаести- човек, јасно и гласно, каже за своју јерес да је то једина истинита Црква, и да она никоме не може бити сестра, него само мајка, и да источнима (то јест, православнима), који, наводно, имају много тога заједничког с Римом недостаје пунога општења са папским троном. Папа верује да је незаблудив по питањима догмата, и да има „асистенцију Светога Духа”. И то је наопако, али је ПОШТЕНО. Он нас не вара и не залагује као његов „умиљати” претходник, Иван Павао Други, који је, као и већина покатоличених Словена, споља гладан, а унутра јадац, и који је, иза осмеха, крио сечиво ножа (ми, Срби, то смо најбоље осетили у доба распада СФРЈ). Папа Бенедикт, прави германски понтифекс, свима вели: Ich bin Kirche! („Ја сам Црква”); ко хоће, хоће - ко неће, неће.

А ко су „наши” екуменисти (осим искрених залуђеника, каквих је, као и увек и свуда, било мало)? Једном ми је један хришћански добротвор испричао причу: у Драгачеву, за време прошлог рата, био је неки четнички командант Цогољевић. Кад се веселио, стално је наручивао песму „Девојка је пошла у гору на воду”. Дошли на власт комунисти, и почели да „уредују”. Направили приредбу за народ, и позвали „банду” (тако се некад говорило за бенд) Мика Циганина, који

је често певао Цогољевићу. Приредба у неком сеоском дому текла по плану, док се браћи Ромима не омаче да засвирају „Девојка је пошла у гору на воду”. Сви запањени, а комунистичке главешине се наругушиле – сад ће да их згрома! Међутим, Мико Циганин се досети, и допева: „Пришао јој Тито, па је нешто пито!” Е, па, екуменисти су управо људи који мисле и раде као овај Мико. „Ко у влади, ја му у паради”; „Свирам Титу, свиро сам и Дражи, коме треба нека ме потражи”; „Краљу веран, Титу одан, овде лежи Јаша Продан”; „Тита волим, а Богу се молим/ Крст носим, звездом се поносим”... И тако даље, и томе слично...

Ствар је проста: екуменисти су људи који иду тамо где је власт и моћ; где нема моћи и власти, пара и уживања, нема ни екумениста. Све ће они да ураде: и да се клањају папи и папистима, и да причају како смо ми и они два плућна крила Европе, и да превиде како англиканци „венчавају” содомите, и да признају право протестаната на бискупине и пасторине; и, наравно, да руже своју браћу у Цркви као заостале фанатике и фундаменталисте, који „немају љубави”... А све време капље лова, путују се путовања, ручају се ручкови. Шта мислиш ти, простосрдачни и заостали брате мој - читаоче, која се пара добија кад неки екумениста на Западу одржи неко своје предавање, у коме изрази молитвену жељу „да сви једно буду” (укључујући, ваљда, и Буду и вуду)? А лети човек авионом, одседа у најбољим хотелима, дружи се са угледнима и виђенима, који га тапшу по рамену и хвале га као правог изразитеља источне традиције и „евхаристијске еклисиологије”. Плус, да поновимо, хонорарчићи. Христа не видиш, а доларе и евре видиш; Христос од тебе тражи смирење, а ови са запада већ вековима умеју да ласкају, и да те држе у уверењу да те воле и верују ти, и да би ти крви дали, само да ти треба (ко не зна, нека чита о војводи Драшку у Млецима, у „Горском вијенцу”.) Истом тактиком, они су навели цара Јована Палелога и већину цариградског епископата да потпишу унију у Фиренци и Ферари: цару је требала војна помоћ за борбу против Турака, папа Еуген све обећава - само дај душу. Цар даје душу, а његов брат, последњи цар Византије, Константин Једанаести (по мајци су били од србског рода Драгаша), добија неки бродоћ и неколико стотина људи. То ти је све од папе. Тражили сте – добили сте.

Зна се и под чијим су утицајем екуменисти постајали екуменисти. Озбиљна архивска истраживања у Русији и Бугарској показала су да су и Руска и Бугарска Православна Црква у екуменски покрет ушле по наређењу комунистичких режима који су били на власти у Русији и Бугарској. Митрополит Никодим (Ротов), који је умро на рукама папе Ивана Павла Првог у Ватикану, био је, архиве то потврђују, непосредни послушник КГБ-а. Некад су радили за екуменисте, а сад раде за глобалисте. И ту је све јасно: екуменизам је религиозни глобализам, са свим последицама које глобализам има.

А што се екумениста тиче, они би брзо променили песму, чим би се промениле политичке околности у којима делују. Наравно, то се неће и не може десити, осим чудом Божјим. Али, замислите да се деси - хајде да маштамо! Одмах по успостављању правоверне државне власти, сви екуменисти би одмах постали зилоти, и то какви: плънули би и папу и Ватикан, и Светски савет цркава и Женеву, а своје дојучерашње понашање правдали би тиме да су били у њиховим редовима да би их изнутра разарали, и да би паписти и протестанти давно постигли своје циљеве да они, екуменисти, нису били тако вешти у испуњавању правила „Змију глади, испод ње се вади”. А они који су ревновали за веру опет би били у запећку, као прости и необразовани. У својој књизи „Црвена куга”, наш познати писац Антоније Ђурић, сведочи да је он (и сам робијаш у Титовим казаматима) знао за случај кад је комунистички шеф робијашнице рекао утамниченим Србима – монархистима: „Шта ви причате о краљу? Ако буде требало да се доведе краљ, ми ћемо га довести!” (Што се, у извесном смислу, и десило, у напаћеној нам земљи Србији.)

Дакле, екуменисти нису јеретици. Јеретици су заблудели несрећници који верују у своје заблуде. Екуменисти су, како би Роберт Музил рекао, људи без својстава. То се код нас говорило: „Нит смрди, нит мирише!” А с оним су ко да више: Ватикан и Женева су пуни пара, и зато су им тако блиски... Ништа ту нема нарочито. Али је штетно и саблажњавајуће, болно и неправославно. И Господ, који не воли млакост, о екуменистима ће рећи Своју реч. А онда тешко и њима и нама: Божије стрпљење је огромно, али није безгранично. Четрдесет година је Бог чекао да се Јерусалим покаје због греха извођења Христа

на Голготу. И онда је дошао гнев Његов – милион људи су Римљани побили, а остале Израиљце посвуда расејали. А Христос је, док је био на земљи, плакао над јерусалимском децом, али није спречио вођу римских легија, Тита, да град разори до темеља... Кајмо се док времена има. Ускоро га више бити неће.

2012.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

ПРОРОЧКЕ РЕЧИ ВЛАДИКЕ САВЕ

У новинама „Демократија” на Савиндан 1997. године појавио се интервју с покојним шумадијским владиком Савом (Вуковићем), познатим историчаром и литиргологом Србске Цркве. У том интервјуу, овај угледни епископ, аутор књиге „Српски јерарси” је дословно рекао (наслов текста је био веома карактеристичан - „Свети Сава, помагај”):

>>Нећу претерати ако кажем да наш српски народ има ту привилегију да на свом челу има две свете личности: оца и сина, Преподобног Симеона Мироточивога као творца српске државе и његовог сина светог Саву који је организовао самосталну Српску православну цркву. Пре светог Саве, за нас су се борили и Исток и Запад и Грци и Латини. Захваљујући светом Сави који је изабрао онај средњи пут, пут самосталности Српске цркве, ми смо данас оно што јесмо. Српски народ треба непрестано да захваљује што је захваљујући светом Сави, са Богом остао насамо. Ни преко Цариграда, ни преко Рима него је успоставио директну везу са Богом. Захваљујући светом Сави који је организовао самосталну СПЦ ми нисмо имали потребе да се Богу обраћамо преко тумача: ни на грчком, ни на латинском језику. Данас, када треба да уђемо у трећи миленијум, покушавају неки да у СПЦ уведу богослужење на неразумљивом језику и служе чак у својим катедралама на језику који њихов паства не разуме. И то на највеће празнике. Уводе туђе обичаје, туђе мантије, туђе камилавке, мислећи да на тај начин врше службу Богу. Међутим, раде супротно од онога што је свети Сава радио, који је желео да нас одвоји и од Истока и од Запада да будемо самостални. Српска православна црква је захваљујући светом Сави, ево више од 750 година самостална Црква. Не требају нам ни туђе капе, ни туђе мантије, ни туђе црквено појање, јер ми имамо наше српско православно црквено народно појање. Стиди се тога само онај ко има извесне комплексе. Такву појаву наш народ неће одобрити и то неће изаћи на добро./.../

Ми желимо да будемо у добрим односима са свим сестринским православним црквама. Ми смо примили хришћанство од Грка и ми смо им захвални, Цариградску патријаршију сматрамо својом мајком црквом и саосећамо са свим њеним несрећама и невољама. Што се тога тиче, ми смо потпуно у сагласности са Цариградском патријаршијом, али не желимо у нашој цркви ничије туђе обичаје. Свака аутокефална црква има право на свој самостални живот. Никоме није потребан 'мама комплекс'. Никоме није потребно удворавање, поготово Цариградској патријаршији, нашој мајци цркви. Они који желе да се на овај начин додворе не чине услугу ни Грчкој православној цркви, односно Цариградској патријаршији, јер ми покушавамо да сада исправимо оне грешке које су у вези са фанариотима. Није паметно сада уводити туђе обичаје, да се поново навуче мржња на оне који су нас просветили. То што се сада ради, не би радио ни један паметан ни један нормалан човек, а још мање свештено лице. Или, што је још горе, да избацује иконе српских сликара из цркава и капела владичанских дворова и да их чак спаљује (а што се догодило, на жалост, у једном граду). Освећене иконе пред којима су се верници вековима молили. Само зато што нису сликане у византијском стилу. Или да се патрон једне нове цркве (у питању је свети Сава) промени и да се цркви да нови патрон, који није српског порекла.<<

Тринаест година је прошло од ових (сада видимо – пророчких) речи. Владике старог српског кова умиру један по један, а ко се успротиви фанариоћењу Срба бива „сургунисан”, као што се десило с владиком Артемијем. Али, живи су Свети Сава и Симеон и Небеска Србија наша, па ће и душе наше живети.

Који чита, да разуме!

2010.

ПАТРИЈАРХ ВАРНАВА, ЕКУМЕНИЗАМ И ПАЦИФИЗАМ

У наше дане, екуменизам и пацифизам постали су модерни (или, боље рећи, „постмодерни“), тако да се неки њима и хвале. Христос, Неуједначитељ и Неуједначиви (тако га је звао Св. Николај Жички) није био екумениста – говорио је да је спасење само у Њему; није био ни пацифиста – тврдио је да је донео мач, а не мир, мач који раздваја добро од зла.

Следећи Христа, наши првојерарси су држали мач Његов кад год је требало бранити Светињу. Један такав, мученик за веру, био је и патријарх Варнава (Росић). Да бисмо видели његов став према екуменизму и пацифизму, доносимо беседу коју је одржао на Српску Нову 1937. годину:

>> Из сасвим непознатих разлога и ником недокучивих узрока, они су направили уговор са црним поглаваром црне интернационале (патријарх мисли на папу). Тим уговором они хоће да доведу до тријумфа тога поглавара на Балкану, за којем они теже хиљадама година. Против тога црног поглавара и његове језуитске војске борили су се најпре византијски патријарси и цареви. Када је њихово оружје малаксало, борбу су прихватили наши главни Немањини на челу са св. Савом. Када је српско царство пало на Косову, и сами Турци су се борили против латинске најезде на Балкан. Знали су Турци лажни карактер те интернационале, па јој нису дали на Балкан. Знали су Турци разорно дејство њено унутра у држави, знали су да та интернационала не преза ни од каквих средстава, ни од каквих сплетака и интрига, па нису улазили ни у какав компромис са њом. Православну веру Османлије су понекад и гониле, али су је сматрале за веру и поштовале као веру. Међутим, на ону црну интернационалу гледали су не као на веру, него као на политику. И ето, браћо моја, тој нескрупuloзној политичкој организацији данас наши властодршци широм отварају капије и пуштају је да стане чврстом ногом на Балкан. И то ко и кад? Не какви туђинци, но крштени синови Светосавске Цркве... Нека је част Турцима и нека је срам таквим православцима и таквим Србима...

...Пребацују нам што уводимо политику у Цркву! Не уносимо ми

политику у Цркву, него уносе отров у цео организам народни они који су изгубили и памет и родољубље и поштење... Ко ће казати народу истину ако не народна света Црква? Одакле ће се чути глас Божији и глас пригушене народне свести, ако не из Светосавске Цркве? Ја се не бојим овога што сада говорим. Ја се бојим да нисам одоцнио да ово јавим народу. Можда сам ово требао раније рећи. Бојим се одговараћу зато пред судом Божијим...<<

Ове речи скупо су га стајале. Умро је, по свему судећи отрован, у доба борбе против Конкордата. Па ипак, жив је и бесмртан у Небеској Србији, одакле и данас соколски кличе и позива нас под крсташ барјак, скупа с Владиком Николајем и Оцем Јустином!

Одазовимо му се, браћо Срби!

2010.

САДРЖАЈ

УВОД

ГЕОПОЛИТИКА СВЕТОСАВЉА И ТЕМЕЉИ СРБСТВА

Геополитика Светосавља

О Светом Сави, бранитељу вере и законодавцу

Да ли је Свети сава био екумениста?

ВАСЕЉЕНСКО ПРАВОСЛАВЉЕ И СВЕЈЕРЕС ЕКУМЕНИЗМА

Геополитика светског православља

Савремена искушења Православне Цркве

Журба у загрљај

ФАНАРИОЋЕЊЕ

Србска Црква и савремена искушења

Србска Црква на раскршћу (Екуменизам и литургијска реформа
као изазови)

У Србији надјачала фанариотска струја

Док буде душа, биће и царства

СПЦ НА УДАРУ ИМПЕРИЈЕ: СЛУЧАЈ ВЛАДИКЕ АРТЕМИЈА

Човек кога је требало ућуткати

Раскол или помирење

ПАПСТВО, СРБИ И ЕУСТАШЛУК

НДХ: најбоље чувана тајна Ватикана

Приказ зборника „Православно - католички дијалог после
Јасеновца” / Хришћански корени Европе посечени су у Јасеновцу

Ватикан и распад Југославије

Црна Гора између Ватикана и НАТО-а

Једна „незамијећена обљетница”

ДОБРО НАМ НЕ ДОШАО (ПАПА У СРБИЈИ - ДА ИЛИ НЕ?)

Папа у Хрватској: тако близу, а тако далеко од Србије

Добро нам не дошао!
Најновија ватиканска подвала

ЕКУМЕНСКИ ПРОЛОГ
Ватикан у служби антихриста
Шта нас чека ако се ујединимо?
Екуменисти нису јеретици?

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА
Порочке речи владике Саве
Патријарх Варнава, екуменизам и пацифизам